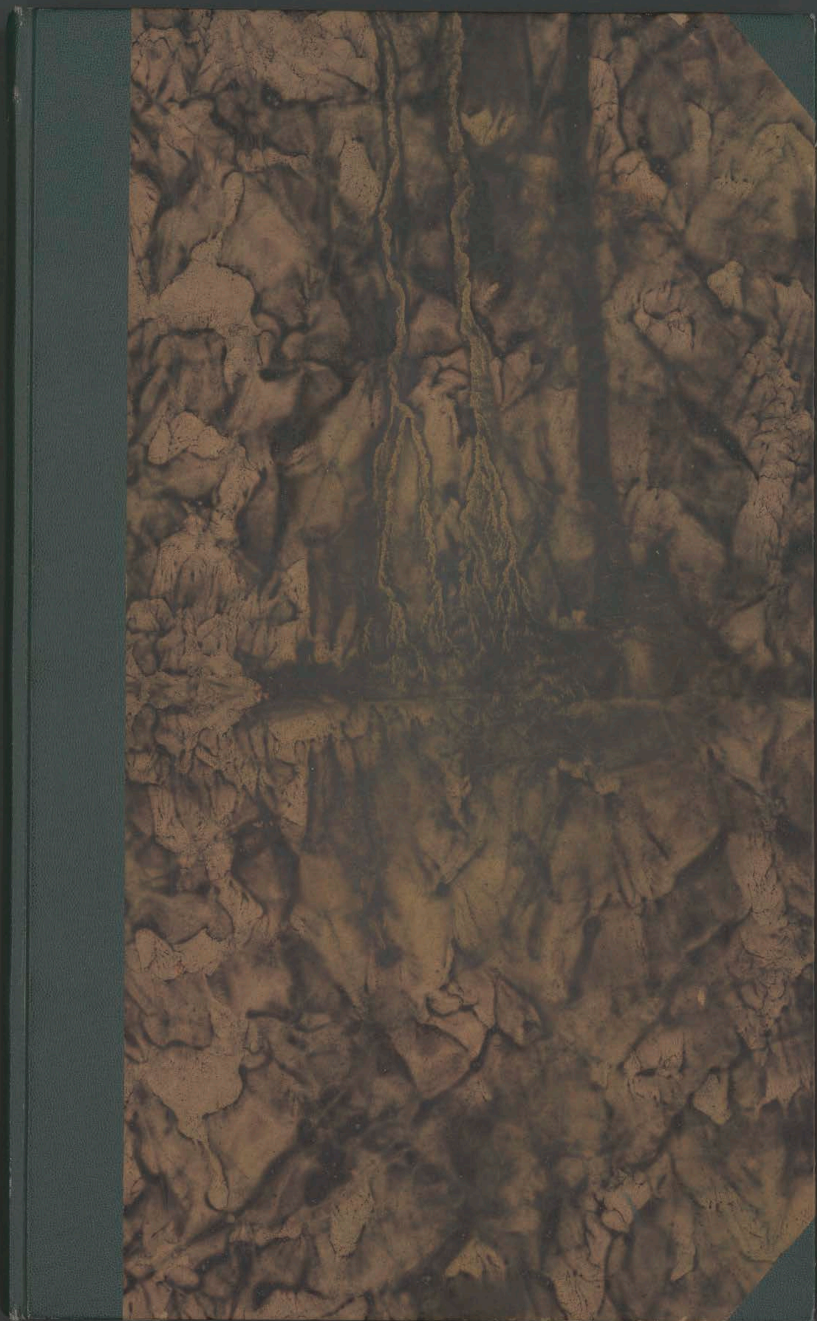

Opr. „Starodruk” 1964 r.

A.

A. Akt Wizyty Jeneralney Szkoły Gimnazyalney Chwałozyńskiey przez XXX. OO. Karmelitów Dawney Reguły utrzymywaney Roku 1822. odbytey.

Roku 1822. Dnia 7. Mca Czerwca, rozpoczęła się Wizyta od posiedzenia na którem obecni byli:

WJX. Eliasz Pakulgurin Rektor Szkoły, Prałat Przełożony Konwentu XXX. OO. Karmelitów i Doktór S. Theologii. —

WJX. Maciey Piotr Stelmann Dozorca Szkoły, Nauczyciel Literatury Polskiey, Języka Łacińskiego i Niemieckiego Doskonalszych się

WJX. Łukasz Kordzikowski Nauczyciel prawa Historyi i Języka Rossyiskiego Doskonalszych się

WJX. Hieronim Staniewicz Nauczyciel Fizyki.

WJX. Augustyn Jacinski Nauczyciel Matematyki.

WJX. Felicyan Połujański Nauczyciel Grammatyki Polsko-Łacińskiey.

WJX. Alexander Wysocki Nauczyciel Arytmetyki Geografii i Języka Rossyiskiego poczynaiących.

WJX. Klemens Müller Nauczyciel Religii Języka Niemieckiego poczynaiących, i Kapelan Szkoły.

WJX. Dozorca Szkoły złożył mi następujące Księgi porządkowe:

1.) Protokół miejscowy Wizyt przez Jeneralnych Wizytatorów odprawionych w Szkołach Chwałozyńskich.

2. Księga zawieraiąca Dzieie Obrad Domowych Roku 1817 Sierpnia 20. dnia sporządzona.

3.) Księga Rachunków Szkoły Chwałozyńskiey i Kancelaryi Wileńskiego Imperatorskiego Uniwersytetu z przysyłaiących się Książek do sprzedania Uczniom — R.u 1818. Mca Września 1. d. sporządzoney.

4.) Księga Wydanych za Nrami Świadectw Uczniom oddalaiącym się ze Szkół przy końcu każdego roku Szkolnego sporządzona R. 1818. Czerwca 27 dnia

5.) Księga zawieraiąca Kopie raportów i pism przesłanych do Dyrektora Szkół Gubernii Wileńskiey od roku 1817. Mca Sept. —

6.) Teka zawieraiąca w sobie Zalecenia przysyłane od Rządu Cesarskiego Wileńskiego Uniwersytetu Szkole Chwałozyńskiey w Autentykach.

7.) Księga do zapisywania przychodzących uczniów Szkoły publiczny Chwatcyńskiey 1818. r. sporządzona.
8.) Księga Zdań Nauczycielskich, o Dyrektorach i uczniów roku 1817. sporządzona.
9.) Księga Raportów Dozorców Domowych, o swoich uczniach. 1820. r. sporządzona.
10.) Księga porządku Osób zgromadzenia w Szkołach Chwatcyńskich od roku 1817.
11.) Dziennik Domowe albo księga opisów Domowych dzieiów i przypadków zdarzonych w Szkołach Publicznych Chwatcyńskich, r. 1818 sporządzona.
12.) Dziennik postrzeżeń Meteorologicznych roku 1821. sporządzony.
13.) Księga składek i ofiar na Bibliotekę Studentskey czynionych, w r. 1820. sporządzona.
14.) Rejestr wydanych pieniędzy ze składki studenskiey roku 1820. sporządzony.

Wszystkie takowe księgi przyzwoicie zakonotowałem.

Następnie dnia tegoż od godziny 8. do 12. zrana, i od 2. do 4. po południu uczniowie Klass wszystkich doświadczani były z Nauki Religii, uczniowie zaś Klassy 1szey, oprócz przedmiotów nauczycielskich, Grammatyki polsko-łacińskiey oraz Arytmetyki, Geografii i Nauki Moralney. A naprzód Klassa 1sza spowiadała z Katechizmu Historycznego: o Stworzeniu, o grzechu pierwszego człowieka — o potopie — o Patryarchach — o niewoli Egipskiey — Bałwochwalstwie itd. — z Nauki Chrześciańskiey o Bogu — o odkupieniu — o przykazaniach Boskich, i Kościelnych, o Modlitwie i Sakramentach. Klassa 2ga, i 3cia z Katechizmu Historycznego nowego Testamentu: o Narodzeniu — Męce — Śmierci, i Zmartwychwstaniu Jezusa Chrystusa. o Wierze — nadziei, Miłości — o odkupieniu Narodu Ludzkiego itd. — Klassa 4ta 5ta, i 6ta z Historyi Kościelney tomik 1szy, 2gi Chrześciaństwa. z Nauki Chrześciańskich, o Mszy S. o Niepokalanem poczęciu Nayś. P. Maryi — o Poście Wielkim — o Niedzieli kwietney, i Czwartku wielkim itd. — Katechizmu uczyli się z Dzieła S. Belarmina Historyi Kościelney z Dzieła X. Fleury. — Nakoniec Klassa 1sza, i 2ga examinowani były z Grammatyki Polsko-Łacińskiey Kopczyńskiego. Klassa 1sza o różnicy między Łaciną, i Polszczyzną. o Grammatykach pisarskich, o wymawianiu, o częściach mowy, i ich odmianach — o składni szyku — zgody, i rządu

i Rządu. o Czasowaniu Polskiem i Łacińskiem. – z Grammatyki Łacińskiey: o Składni w ogólności i o Stopniowaniu. – Klassa 2ga z dalszego ciągu Grammatyki Polsko-Łacińskiey: o rodzajowaniu, o przymiotnikach i rzeczownikach i ich w obu Językach różnicy, o Stopniowaniu – przypadkowaniu i Czasowaniu Polskiem i Łacińskiem, i o Rządzie słów niiakich i czynno-biernych z Grammatyki Łacińskiey: nad to z rozbiorem Grammatycznym tłumaczyli Wypisy na tęż Klassy przepisane. – Grammatykę Łacińską przechodzili z niedawno wydaney w Warszawie przez XX. Piiarów. – Do Ćwiczenia domowe przerabiały zdania polskie na łacińskie. Z Arytmetyki Ojcha Klassa 1sza wskazała sposoby czterech pierwszych działań tak liczb prostych iako też i wielorakich, i pierwsze prawidła liczb łamanych. – Z Geografii przez W. S. wydaney opisała Europę w ogólności i w szczególności. – Z Nauki Moralney: o wzaiemnych należytościach i powinnościach dzieci względem rodziców. Klassa 2ga z Arytmetyki ze czterech pierwszych działań ułamków prostych i dziesiętnych, o Regule trzech w ogólności – Podnoszeniu liczby do [illegible] potęgi i wyciągnieniu pierwiastku kwadratowego. Z dalszego ciągu opisała Azyą, Afrykę, Amerykę i Kraie nowo odkryte w ogólności i w szczególności z okazaniem miast, gór i rzek znacznieyszych na Mappach. – Z Nauki Moralney o wzaiemnych należytościach i powinnościach Ucznia względem Nauczyciela – Pana względem Sługi &. Zabawą domową Uczniów Klass obu było formowanie charakterów Kaligraficznych i przerabianie zadań Arytmetycznych, czego dowody złożyli.

Od godziny 4. 7. Klassy Wyższe examinowane były z przedmiotów Nauczyciela Szymowy: Klassa III. z Grammatyki Narodowey Kopczyńskiego: o znaczeniu wyrazów – Źródłosłowie – Słoworództwie – Składni Złożeniu i prozodyi obu Języków. – Tłumaczyli z Wypisów na tę Klassę przepisanych Życia Sławnych Mężów Greckich i wyjątki stosowane do moralney Nauki. – Na ćwiczenia domowe wyiątki z Historyi Rzymskiey Eutropiusza w Klassie dyktowany

są dyktowane po Polsku tłumaczyli na Łacinę
nad to pisali Listy. – Klassa IV. z Wymowy: o
iey początku źrzodłach, i zasadach – o Mowach i
ich podziale, o postawach Retorycznych – o Sty-
lu w ogólności i w szczególności – o Listach – o
prawidłach Deklamacyi. O Wymowie Naradney
Pochwalney. Sądowey. z Chrzanowskiego. Gołańskie-
go i Potockiego – Tłumaczyli na Oyczysty Język
z rozbiorem Retorycznym Mowę Cycerona za
Ligaryuszem. Za ćwiczenia domowe układali Mowki
listy i tłumaczyli z Liwiusza i Salustiusza do-
bitnieysze Mowki – Klassa V. z Poezyi: o iey za-
sadach – o Geniuszu – o Epigramatach – Baykach Sa-
tyrach – Sielankach – Odach i Elegiach – Wyliczali
znakomitszych Poetów w tym rodzaiu Wiersza – o Dra-
matyce w ogólności iey początku, postępie, i pozy-
tkach – Tłumaczyli Ody celnieysze Horacyusza
przez J. [illegible] wydane z przypisami. Za ćwi-
czenia domowe Mowki z Salustiusza i Tacyta na
Język oyczysty przekładali – Klassa VI. z Poezyi:
o Epopei – o Wierszu Bohaterskim – Pisarze zna-
mienitsi w tym zawodzie – Treść Iliady i Eneidy – z Este-
tyki: krótki rys Historyi ss. pp. Tłumaczyli o
porwaniu Prozerpiny Księgę 1. z Wirgiliusza Georgiki
pisali Mowki w rozmaitych materyach – Poetyka
dawna była z Sexterniów przez Nauczyciela uło-
żonych z Krasickiego. Horacyusza de arte poetica
Klassy wyższe do każdego rodzaiu tak wymowy
iako też i Poezyi mówiły z pamięci stosowne
z celnieyszych Autorów przez Nauczyciela wybrane.
wzory — Od godziny 7:8 Klassa 3cia popisywała się z Ośmiu
Rozdziałów Geometryi płaszczyzn dla Szkół prze-
pisaney.
Dnia 8. od godziny 8:10. z rana przedłużał się po-
pis Klass wyższych z rozpoczętego przedmiotu
Klassa IV. z dalszego ciągu Geometryi płaszczyzn aż
do iey końca – z trygonometryi płaszczyzn i o kwa-
drowaniu koła – z Części drugiey Geometryi przeszli
dziewięć Rozdziałów – z Geometryi Praktyczney
Zaborowskiego pierwsze sposoby wymierzania
Linii

ziemi za pośrednictwem narzędzi przez Geometrią
wyłożonych — Uczniowie tej Klassy chodzili na po-
miary i Mappy własnej roboty złożyli. Klassa
V. z Algebry podług Jana Śniadeckiego o rozwiązy-
waniu zrównań 1go i 2go stopnia, dalej o działa-
niach z funkcyami pierwiastkowemi i urojonemi. Klas-
sa VI. z tejże Algebry wykazała teoryą rozwiązania
zrównań nieoznaczonych pierwszego stopnia oraz spo-
soby znachodzenia granic wartości na ilości niewiado-
me. Klassy wyższe każda w miarę nabytych wiado-
mości w Geometryi i Algebrze przerabiały zadane przy-
kłady które wydziałem z Logiki Kondillaka: o sztu-
ce myślenia, o rozbiorze (analisis) o rozbiorach władz
duszy i przyczynach pamięci i czułości. —

Następnie od godziny 10 zrana rozpoczął się examen Klass
wyższych z Nauk Fizycznych i trwał do 12. i od
2. 3. po południu — Klassa III. z ogrodnictwa krajow-
skiego o roślinach samorodnych — o rozmnożeniu
drzew owocowych — z Zoologii X. Jundziłła: o zwierzę-
tach znaczniejszych gatunków — Klassa IV. z Geo-
grafii Astronomicznej Jana Śniadeckiego: o Podzia-
le ciał Niebieskich — o Figurze Ziemi — o Równiku —
o Szerokości i Długości miejsca — o południku — Ekli-
ptyce i Biegu Ziemi około Słońca — z Fizy-
ki ogólnej: o własnościach ogólnych ciał — o pra-
wach ruchu jednostajnego i jednostajnie przyśpieszo-
nego — z Zoologii: opisali zwierzęta w Klassie Czwar-
tej; [illegible] zawarte — Klassa V. z Fizyki szczegól-
nej: o Cieplniku — o Wodzie — o Powietrzu — o Elektry-
czności — o Magnetyzmie, Galwanizmie i Świetle — z Bo-
taniki: opowiedzieli sposoby poznawania roślin
podług Systematu Linneusza, stosowali je do ćwi-
czeń botanicznych — Klassa VI. z Chemii Jędrzeja
Śniadeckiego: o powinowactwie — o Istotach promie-
nistych — o rozpuszczeniu — o kombinacyach — o gazach
Kwasorodnym — Wodorodnym i Solitorodnym — i Solitorodnym — o Siar-
ce — Fosforze Węglu — o Metallach niedokwasowych
Złocie, Żelazie, Miedzi, Cynie, Ołowiu — Żywem Srebrze
i Srebrze. —

Naostatek od godziny 3. do 6. uczniowie Klass wyższych
odbyli Popis z Historyi i Prawa — Klassa III.

z Historyi

z Historyi powszechney elementarney – o Assyryiczykach
Babylończykach – Feniczanach – Medach i Persach –
o Woynie Greków z Persami aż do upadku tey
Monarchii / z Nauki Moralney dla Szkół przepi-
sany: o przystoynem i nieprzystoynem obchodzeniu –
Klassa IV. z Historyi Greckiey Goldsmitha o Da-
wney Grecyi i Rzeczach pospolitych, to Państwo skła-
dających – o Woynie Greków z Persami o sła-
wnych Wodzach w tym peryodzie żyiących – o Woynie
Tebanów z Lacedemończykami – z Prawa przyro-
dzonego A. Stroynowskiego – o wzaiemnych należyto-
ściach i powinnościach między ludźmi w Społeczno-
ści zostaiącymi – o własności i wolności osobi-
stey i t. d. – Klassa V. z Historyi Rzymskiey
Goldsmitha – opowiadała miasta dawne Włochy skła-
daiące i takowe na Mappie wskazała. Data po-
znać pierwszych Królów Rzymskich, i Zaszłe Fa-
kta między ich Panowaniem a Śmiercią Pompeiusza
z Prawa Politycznego: o potrzebach ludzi w Sta-
nie społecznym zostaiących – o ugodach wzaiemnych
należytościach i powinnościach zachodzących między
Narodem a nayważszą Zwierzchnością – o władzy
prawodawczey i sądowey i t. d. – Klassa VI. z Hi-
storyi Rossyiskiey dla Szkół przepisaney od Ru-
ryka aż do panowania Katarzyny II. Alexiewny
z zastanowieniem się nad odmianami politycznymi
w tym przeciągu czasu zaszłemi – z Historyi Pol-
skiey A. Nagi: od pierwszych Epok tego Pań-
stwa aż do Panowania Zygmunta Augusta – z Pra-
wa Narodów: o przyrodzoney między Narodami
Społeczności – i ztąd wzaiemney należytości i powinno-
ści – o Pokoiu – Woynie – Poselstwie – Traktatach –
Rękodziełach i Handlu. –

Po ukończeniu examinów z Nauk Klassycznych, Uczniowie
na trzy oddziały poczynaiących – postępuiących i Do-
skonalących się, podzieleni doświadczani byli z Języków
Rossyiskiego, Francuskiego, Niemieckiego. W oddziale
pierwszym Języka Rossyiskiego Uczniowie opowiedzia-
wszy pierwsze prawidła Grammatyki – czytali w tym
Języku i Kalligraficzne roboty okazali; do czytania używali
Wypisów przy Grammatyce znayduiących się – w Drugim

zaś

zaś i Trzecim tłumaczyli na Język ojczysty Rozmaite Wiersze i zdania z Wypisów Ostrowskiego — Nad to Ekonomią z polskiego na Rossyjski Język przekładali. — Z Języka Francuskiego: w Oddziale pierwszym uczyli się prawideł Grammatycznych, wokabuł i czytania — w Drugim dalszego ciągu grammatyki i tłumaczyli wyjątki z wypisów Jedyn — a w trzecim tłumaczyli prozem i wierszem na Język ojczysty — nad to z ojczystego na Francuzki przekładali Historyą polską — Z Języka Niemieckiego: w Oddziale pierwszym uczą się pierwszych prawideł grammatyki i tłumaczą z Wypisów Hatwe wyjątki — w drugim z dalszego Ciągu grammatyki — tłumaczą z Wypisów Bauke takoż Jtzigli zabawy domowe z Polskiego na Niemiecki robione — w trzecim o Składni tego Języka i Pisowni — Tłumaczą z Wypisów Jedyke Artykuł o Mitologii i na Niemiecki z ojczystego przekładali to trudniejsze zdania. —

Liczba Uczniów chodzących na Język Rossyjski iest następująca: W Oddziale 1^m = 75. w 2^m = 21. w 3^m = 4. Ogół = 100. —

Na Język Francuzki

W oddziale 1^m = 13. w 2^m = 14. w 3^m = 2. = 29.

Nauczycielem tego Języka we wszystkich Oddziałach iest Pan piotr René Cannut du Leprè. —

Na język Niemiecki

w Oddziale 1^m = 71. w 2^m = 10. w 3^m = 7. = 88

Oprócz tego znalazłem tu iedną Klassę wstępną. Tey nauczycielem iest JP. Tadeusz Borski. Uczniowie w liczbie 40. doświadczani byli z Grammatyki o Przypadkowaniu Polskiém i Łacińskiém z Geografii pierwsze wyobrażenie przedmiotu tey Nauki: z Arytmetyki cztery działania proste i z Nauki Chrześciańskiey.

Przeyrzałem Księgę rachunkową dzieł Elementarnych przysłanych do Szkoły Chwałoyńskiey przez pośrednictwo Kancellaryi Uniwersytetu Wileńskiego. Zamiera przychodu w Książkach, od daty ostatniey Wizyty to iest od dnia 14go Czerwca 1821. roku zostało należności za Książki niewypłacone Rub. srebrnych 78. kop. 76. od tego czasu do Daty ninieyszey przysłano z Kancellaryi Uniwersytetu xiąg różnych za Rubli srebrnych 232. kop. 35. ogół Summy należney za przysłane Książki Rub. sreb: 311. kop. 51/1. — Za wyprzedane Książki począwszy od dnia 6. Lipca 1821. roku po dzień 9. Maja 1822. r. odesłano do Kancellaryi Uniwersytetu pieniędzy Rub. srebrnych 152. kop. 81. zostaie iescze należności za przysłane Książki Rub. sr: 158. kop. 30. z teyże ilości znayduie się gotowych do odesłania rubli sreb. 16. kop. 57½ wybiera się podług pisma z Kancellaryi Uniwersytetu Daty 1822. Mar. 6. № 733. za grammatyki Piarskie exemplarzy 5. kop. 75. a reszta rubli srebrnych Sto czterdzieści № 140 kop. 97½ w Książkach niewyprzedanych. —

Widziałem tu dowód prawdziwey gorliwości o wzrost oświecenia i stanu tey Szkoły WJX. Felixa Pakulewicza Przeora Chwałoyńskiego, który składkę Uczniów na Drwa i dalsze potrzeby Szkoły zwykle wnoszące się, chciał mieć obróconą na założenie Biblioteki Szkolney i pomnażania iey w miarę ciągle w miarę progressyi funduszu. — Opał zaś Klass przyiął dostarczać bezpłatnie. Z tey składki po Kop. 45. od każdego ucznia (oprócz ubogich) wnoszącey się zebrano w roku 1820. na rok 1821. Rubli sreb. 74. Kop. 75½. w roku 1821. na rok 1822. Rub. sr: 71. Kop. 10. ogólny zbiór Rub. sreb: 145. Kop. 85½. — Wydatkowano na kupienie 76. voluminów Książek Naukowych, między którémi nayznacznieysze

elnieysze trzyma mieysce wybór pisarzy Polskich To-
26. z ich oprawą, sprowadzeniem i dalszemi wydatka-
mi. Od roku 1821. Kwietnia 17. do roku teraźniey-
szego Kwietnia 15. w ogóle rub. sreb. 118. kop. 99. a po-
zostaie Summy Składkowey Rub. sr. 26. kop. 86½.
Tym sposobem ieżeli w latach następnych Szkoła
Chwałczyńska równie troskliwych o iey pomyśl-
ności i pomoce naukowe dla uczniów będzie
miała Zwierzchników Biblioteka takowa
wzrastać i wybornemi Dziełami napełniać się nie-
przestanie, jakowa ażeby tem więcey pożytku dla
uczniów przynieść mogła wolność oni maią uży-
cia iey w każdym czasie. — Znalazłem Osobny
zaprowadzony protokuł dla zapisywania uczniów
biorących książki, tak z tey iako też Klasztor-
ney Biblioteki do czytania. Nie tu są jeszcze
granice wolności WJX. Pakulskiego Przeora,
dla ćwiczenia uczniów w pięknych i gimnasty-
cznych sztukach, utrzymuie Muzyka JP. Krup-
skiego, Tancmistrza JP. Skindera, i nadto Nau-
czyciel Języka Francuzkiego daie lekcye, Fechto-
wania i bicia się na Szpady, uczniowie maiący ocho-
tę w wolnych godzinach uczą się tego wszystkiego. —
Po ukończeniu Examinów Szkolnych odbywano po-
pis z tych przedmiotów.

Dom Szkolny nowo wybudowany z drzewa zawie-
ra Klass 6. Kollegium dla Nauczycieli i Oso-
bny Klasztor w którym nad to mieści się 18. Kon-
wiktorów i 6. uczniów przez dobroczynność Klasztor-
utrzymywanych, z tegoż samego materyału nowo
budowane porządnie nader i z potrzebnemi wygo-
dami są wystawione, obok założone miasteczko
wzrasta coraz domy drewniane porządne Izby mia-
sta po większey części maią podłogi drewniane, li-
czba mieszkań coraz się powiększa w roku te-
raźnieyszym dwa nowe budują się, teraz uczniowie

trzymaią

Zaymuią domów 11. z niektórem wszystkie. Każda Stancya ma Dozorcę domowego.

Liczba uczniów napełniaiąca Szkołę Chwatzyńską, iest następuiąca:

w Klassie I.	= 41.		
w II	= 40.		
w III	= 38.	Ogół	
w IV.	= 29.		
w V.	= 9.	= 201	
w VI.	= 4		
W Wstępney	= 40.		

Dozorców domowych 12.

Doktora i Apteki w Chwatzymiach nimasz. W potrzebie sprowadzaią o mil 4. z Kielm W. Doktora Medycyny Horna.

Że zgodnego zdania WWJJXX. Prefekta i nauczycieli dozorcy Domowi na pochwałę zasługuiący za dobre spełnienie obowiązków swoich są następni:

WWJJ. Jakowicz Franciszek.
Skilski Rafał.
Towtkiewicz Felix.
Grochowski Adam.
Giedroyć Józef.
Skimontt Gasper.
Szymanski Fabian.
Glinicz Michał.
Misiewicz Jozefat.
Helmann Józef.
Zymontt Józef.

Podobnie uczniowie za celuiących z nauk i obyczaiów podani zostali następuiący:

z Klassy 1szey WWJJ. Batowicz Józef
Gliński Franciszek
Gierżod Fortunat
Żabanowski Leon
Montrym Antoni
Rumszewicz Józef
Strzelecki Paweł.
Ukryn Julian

z Klassy 2giey

Z Klassy Drugiey

JJW^P Burba Stanisław
Dąbrowalski Jan
Danowski Michał
Gorski Napoleon
Jacewicz Antoni
Kudrewicz Jan
Kuneyko Tadeusz
Lachowicz Jan
X Łabanowski Achiles.
Łabanowski Antoni
Macewicz Marcin
Meyżyn Jan
Możeyko Dominik
Piotrowicz Jan
Piotrowicz Michał.
Patrament Benedykt
Stungiewicz Wincenty.
Szotrell Adam.

Z Klassy Trzeciey.

JJW^P Gruzd Stanisław
Iwaszkiewicz Bartłomiey
Jakubowski Kazimierz
Iwaszkiewicz Stanisław.
Jakowicz Franciszek.
Narkiewicz Józef.
Puleyko Szymon.
Skilski Rafał.
Tawtkiewicz Felix.

Z Klassy Czwartey.

JJW^P Czetiriński Mikołay
Grochowski Adam.
Giedroyć Józef
Kiersnowski Michał.
Skirmontt Gaspar.
Stasiewicz Ignacy
Tawrosewicz Mateusz

Z Klassy Piątey.

JJW^P Stryniewiecki Fabian
Ilinicz Michał.
Mańkowski Ludwik
Misiewicz Jozefat.
Nagurski Wiktoryn.

z Klassy Szóstey

JJPP. Hellmann Józef —
Szymonit Józef —

Tych wszystkich na publicznem całey Szkoły zgromadzeniu pochwaliwszy i do naśladowania innym wskazawszy trzem mianowicie celuią=cym jako to: JJPP. Ignacemu Staniewiczowi
Felixowi Twotkiewiczowi
Achilesowi Łabanowskiemu
nagrody w Książkach rozdałem —

Szkołę zebrawszy wszystkie szczegóły do Raportu Generalnego o Wizycie potrzebne, zwiedziwszy Domy Szkolne, Bibliotekę, gabinet Fizyczny, Stancye uczniów, Kościół, i w nim świadkiem będąc nabożeństwa stosownie do przepisów utrzymywanego przy ukończeniu niniejszego aktu miło mi iest powtórzyć sprawiedliwe uwielbienie Rektorowi i miejscowemu Prezesowi WJX. Felixowi Sakalowskiemu za gorliwe, i niezmordowane staranie o wzrost i pomyślność tey Szkoły nieszczędzącego znacznych nakładów na iey podwiesienie, tudzież WJX. Prefektowi i Nauczycielom oświadczyć zasłużoną pochwałę, za swoie umieiętne i przykładne obowiązków swoich wypełnienie. — Datt w Chwałczyniach Roku 1822 Msca Czerwca 9. dnia. —

(: podpisano :) Jan Chodźko. Wizytator Generalny Zakładów Naukowych w Gubernii Wileńskiey. Członek Honorowy Cesarskiego Wileńskiego Uniwersytetu. Dozorca Honorowy Szkół Okręgu Wileńskiego, Orderu S. Anny 2. Klassy, S. Włodzim: 4. St. Kawaler. (L.S.)

Zgodno z autentyczną wizytą poświadczamy.
X. Piotr Hellmann Naucz. Litt. i Dozor. Szkoły.
X. Hieronim Staniewicz Nauczyciel Fizyki —
X. Łukasz Twardzikowski Nauczyciel Histor. i Prof. Języka
X. Augustyn Janinski Nauczyciel Matematyki —
X. Telesfor Błażański Nauczyciel Gramm —
X. Alexander Wysocki Nauczyciel Arytm:
X. Klemens Müller. Kapelan i Nauczyciel Relig.

B.

Regestr Uczniow Szkoły Chwatoynskiey

Klassa Wstępna

1	1	Bernatowicz Adam
2	2	Dąbrowski Rychard +
3	3	Dale Godfryd
4	4	Drow Michał
5	5	Dangowecki Paweł
6	6	Gottlib Ludwik
7	7	Janowicz Adam
8	8	Iwewicz Jozeff
9	9	Iwewicz Alexander
10	10	Iwewicz Anicety
11	11	Iwaszkiewicz Apolinary
12	12	Jagowd Apolinary
13	13	Jazdowski Antoni
14	14	Janson Jozeff
15	15	Jacinski Jozeff
16	16	Kotowski Marcin
17	17	Kuszewski Winenty
18	18	Kierznowski Ignacy
19	19	Lewgowd Benedykt
20	20	Michniewicz Zacharyasz
21	21	Matussewicz Kazimierz +
22	22	Missewicz Ignacy
23	23	Nowicki Jerzy
24	24	Nowicki Wawrzyniec
25	25	Nowicki Alexander
26	26	Narkiewicz Franciszek
27	27	Pietkiewicz Alexander
28	28	Putrament Tomasz
29	29	Rurgiewicz Jozeff +
30	30	Reymer Gaspar
31	31	Sokołowski Franciszek
32	32	Szapowicz Franciszek
33	33	Tomaszewicz Jan
34	34	Urbanowicz Alexander
35	35	Wołowicz Antoni
36	36	Wilimowicz Jan
37	37	Wojtkiewicz Jerzy
38	38	Zdramowicz Franciszek
39	39	Zebenko Franciszek
40.	40.	Żukowski Jan. + 40

Klassa Pierwsza

41	1	Butowicz Michał
42	2	Butowicz Jerzy +
43	3	Butowicz Leonard
44	4	Butowicz Tomasz
45	5	Bukont Piotr
46	6	Bohdanowicz Bonifacy
47	7	Bielecki Winenty
48	8	Baniewicz Jerzy
49	9	Bitowtt Jozeff
50	10	Dargiewicz Jozeff
51	11	Gliński Franciszek +
52	12	Giedgowd Winenty
53	13	Giedgowd Franciszek
54	14	Gierżod Fortunatt +
55	15	Gintowt Leopold
56	16	Gołkiewicz Ignacy

57	17	Jagmin Benedykt	
58	18	Iwaszkiewicz Apolinary	
59	19	Januszewicz Antoni	
60	20	Januszewicz Gaspar	
61	21	Kancewicz Antoni	
62	22	Lawdański Waleryan	
63	23	Linkiewicz Ignacy	
64	24	Lewgowd Dominik	
65	25	Łabanowski Leon	+
66	26	Milewski Józeff	
67	27	Madcewicz Benedykt	
68	28	Piętkiewicz Modesty	
69	29	Montrym Antoni	+
70	30	Rumszewicz Józeff	+
71	31	Szymowicz Klemens	
72	32	Strzelecki Paweł	+
73	33	Szarowski Antoni	
74	34	Sylwestrowicz Jan	
75	35	Sylwestrowicz Ludwik	
76	36	Tyminski Ignacy	
77	37	Ukryn Julian	+
78	38	Wilimowicz Ignacy	
79	39	Wilimowicz	
80	40	Wertell Józeff	
81	41	Wertell Wacław	41

Klassa Druga

82	1	Butowicz Jerzy	
83	2	Budgin Maciey	
84	3	Bilowt Jan	
85	4	Burba Stanisław	+
86	5	Dobrowolski Jan	+
87	6	Danowski Michał	+
88	7	Gorski Napoleon	+
89	8	Gorski Ludwik	
90	9	Jazdowski Franciszek	
91	10	Jucewicz Antoni	+
92	11	Jucewicz Józeff	
93	12	Jakubowski Adam	
94	13	Jankiewicz Ludwik	
95	14	Kudrewicz Jan	+
96	15	Kuneyko Tadeusz	+
97	16	Łachowicz Jan	+
98	17	Liligowicz Teodor	
99	18	Łabanowski Achilles	-†- *
100	19	Łabanowski Antenor	+
101	20	Macewicz Marcin	+
102	21	Meyżen Jan	+
103	22	Milewski Antoni	
104	23	Mieżeyko Dominik	+
105	24	Naykowski Piotr	
106	25	Narkiewicz Nikodem	
107	26	Niekrasz Piotr	
108	27	Piotrowicz Jan	+
109	28	Piotrowicz Michał	+
110	29	Putramst Benedykt	+
111	30	Raczkowski Józeff	
112	31	Raczkowski Antoni	
113	32	Rymsza Kaietan	
114	33	Rawdonowicz Ignacy	
115	34	Stungiewicz Wincenty	+
116	35	Szornell Adam	+
117	36	Szwoynicki Alexander	
118	37	Woronowicz Onufry	
119	38	Woysurtto Wawrzyniec	
120	39	Żmayttо Stanisław	
121	40	Żmaytto Felix.	

Klassa Trzecia

122.	1.	Bukontt Jerzy.

23	2	Bernatowicz Jerzy
24	3	Beynacki Leon
25	4	Czeledyn Ignacy
26	5	Eymontt Stanisław
27	6	Frąckiewicz Antoni
28	7	Gruzdź Stanisław +
29	8	Gintowtt Janusz
30	9	Górski Hieronim
31	10	Hrynewicz Izydor
32	11	Iwaszkiewicz Bartłomiey +
33	12	Jagowd Dominik
34	13	Jakubowski Kazimierz +
35	14	Iwaszkiewicz Stanisław +
36	15	Jakowicz Franciszek + (D.
137	16	Łabanowski Karol
138	17	Żabanowski Marcin
139	18	Milwid Michał
140	19	Matusewicz Jozaffat
141	20	Nowicki Floryan
142	21	Narkiewicz Józeff +
143	22	Pierszkiewicz Józeff
144	23	Pierszkiewicz Antoni
145	24	Puteyko Szymon +
146	25	Staniewicz Zenon
147	26	Szlagier Mikołay
148	27	Szlagier Jan
149	28	Szyrewicz Adam
150	29	Strecki Szymon
151	30	Szadkowski Kaietan
152	31	Szymowicz Albin
153	32	Szwolkun Andrzey
154	33	Skilski Raffał + D.
155	34	Towtkiewicz Felix ...... D.. *
156	35	Witkowski Arnolff
157	36	Woytkiewicz Antoni
158	37	Zaborski Juliusz
159	38	Zmaytto Alexander. -

Klassa Czwarta. D

160	1	Bilski Antoni
161	2	Batwid Józeff
162	3	Borsteygo Franciszek
163	4	Ozychiński Mikołay +
164	5	Eymontt Jan
165	6	Filipowicz Jakób
166	7	Grabowski Adam + D.
167	8	Giedroyć Józeff + D.
168	9	Hellmann Michał
169	10	Jakowicz Wiktoryn
170	11	Juchniewicz Piotr
171	12	Kiedysz Dominik
172	13	Kierznowski Michał +
173	14	Łatuszewicz Mateusz
174	15	Milwid Leopold
175	16	Putramentt Hieronim
176	17	Przygintt Henryk
177	18	Rusteyko Piotr
178	19	Rukuyża Julian
179 / 180	20	Skirmuntt Gaspar + D.
181	21	Sokołowski Tomasz
182	22	Staniewicz Ignacy .... *
183	23	Skiparowicz Antoni
184	24	Sylwestrowicz Tadeusz
185	25	Tawnsiewicz Mateusz +
186	26	Waźniewicz Andrzey
187	27	Woyciulewicz Dawid

188	28	Żołkiewicz Benedykt
189	29.	Hanzyn Franciszek —

Klassa Piąta.

190	1	Hryniewiecki Fabian. + D.
191	2	Iwaszkiewicz Bolesław
192	3	Ilinicz Michał + D.
193	4	Mańkowski Ludwik +
194	5	Miśiewicz Iozaffat + D.
195	6	Nagurski Wiktoryn +
196	7	Pietkiewicz Sylwester
197	8	Rukuyża Joześ
198	9	Rukiewicz Dominik. —

Klassa Szósta.

199	1	Bazdzkiewicz Kaitan
200	2	Hellmann Józeff + D.
201	3	Mokrzecki Modesty
202	4.	Zymontt Jozeff + D.

12 Dn 1821. —

na rok 1822. —

Akt Wizyty Jeneralney Szkoły Gimnazyalney ~~Xięży~~ OO. Chwałowińskiey przez XXX. OO. Karmelitów utrzymywaney Roku 1822 odbytey. —

Golanskiego

Roku 1822 dnia 15 Mca Czerwca rozpoczęła się Wizyta w posiedzeniu na którem obecni byli —

W. X. Przeor Klasztoru

W. X. Maciey Piotr Hellman Dozorca Szkoły, i Nauczyciel Litteratury Polskiey i Języka Łacińskiego —

W. X. Łukasz Chordzinkowski Nauczyciel Prawa, Historyi i Języka Rossyiskiego. —

W. X. Hieronim Staniewicz Nauczyciel Fizyki. —

W. X. Augustyn Jaworski Nauczyciel Matematyki. —

W. X. Teleffor Pojedyński Nauczyciel Grammatyki Polsko Łacińskiey. —

W. X. Alexander Wysocki Nauczyciel Arytmatyki i Jeografii i Języka Rossyiskiego w Klassach niższych

W. X. Klemens Muller Nauczyciel ~~Języka Niemieckiego~~ Religii i Języka Niemieckiego i Kapelan Szkoły.

W. { JP. Piotr Canut de Dupré Nauczyciel Języka Francuzkiego
JP. Jan Krupski Metr Muzyki z Wilkomirskiego. —

W. X. Dozorca Szkoły złożył mi następujące księgi porządkowe. —

1.) Protokół miejscowy Wizyt przez Jeneralnych Wizytatorów odprawianych w Szkołach Chwałowickich

2.) Księgę zawierającą Dzieje obrad Domowych Roku 1817
~~Księgę zawierającą Dzieje obrad Domowych~~
Sierp: 29 dnia Sporządzoną. —

3.) Księgę na ekonomię Szkoły Chwałowińskiey z Kasy Wileńskiego Imperatorskiego Uniwersytetu na przychód i rozchód Xiąg do sprzedania Uczniom — R. 1818 Mca Marc: 1. sporządzoną. —

4.) Księgę wydanych pod Numerami Świadectw Uczniom oddalającym się ze Szkół przy końcu każdego roku szkolnego sporządzoną R. 1818 Mca Czerw. 27 Dnia. —

5.) Księgę zawierającą Kopie Rapportów i Pism przesłanych do Dyrektora Szkół Gubern: Wileńskiey od R. 1817 Mca 7bra

6.) Teki zawierające w sobie zalecenia przysłane od Rządu Cesarskiego Wileńskiego Uniwersytetu i Dyrekcyi Szkoły Chwey-dańskiey we kurentach.—

7.) Księgi do zapisywania wszystkich rzeczy należących Uczniów w Szkole Publiczney Chweydańskiey 1817 R^{ku} spo-rządzone.—

8. Księgi Zdań Nauczycielskich o Dyrektorach i Uczniach R^{ku} 1817 sporządzona.—

9.) Księgi Rapportów Dozorców Domowych odwiedzin w miesz-kaniach 1820 R^{ku} sporządzona.—

10.) Księgi porządku Osób zgromadzenia Szkolnego w Zborach Chweydańskich. od R^{ku} 1817.—

11.) Dzieje domowe, albo księgi opisów domowych zdarzeń i przypadków zdarzonych w Szkołach Publicznych Chweydańskich R^{ku} 1817 sporządzona.—

12.) Dziennik postrzeżeń Meteorologicznych z Roku 1821 sporzą-dzony.—

13.) Księgi składek i offiar na Bibliotekę Studentów ubogich od R^{ku} 1820. sporządzony.—

14.) Regestr wydanych pieniędzy ze Składki Studenckiey sporządzony 1820r.—

Wszystkie te Księgi przeyrzawszy zakonotowałem.—

Naypierwiey (Dziateyi) od godziny 8:12 rano i od 2:4 popołud-niu ~~Ucz~~ Uczniowie Klass wszystkich doświadczani byli z Nauki ~~Chrześ~~ Religii, uczniowie zaś Klassy I. i II^{ey} z przedmiotów Nauczyciela Grammatyki Polskiey Łacińskiey, oraz Arytme-tyki, Geografii i Nauki Moralney — Naypierwiey Klassa ~~z Nauki Religii~~ Z Hystoryi Starego Testamentu pierwsza opowiadała ~~z Katechizmu~~; ~~o Stworzeniu o~~ ~~o grzechu pierworodnym~~ o Stworzeniu, o Grzechu pierworodnym, o Potopie, o Patryarchach, o Niewoli Egipskiey — o Bałwochwalstwie i t.d. z Nauki Chrześciańskiey: o Bogu, o Odkupieniu, o Przykazaniach Boskich i Kościelnych, o Mod-litwie, o Sakramentach — Klassa II^{a} i III^{a} z Katechizmu Historycznego Nowego Testamentu: o Narodzeniu ~~Jezusa Chrystusa~~ ~~o Powołaniu Apostołów~~, o męce, śmierci i Zmartwychwstaniu Jezusa Chrystusa, o wierze nadziei i miłości; o odkupieniu

Narodu ludzkiego i t.d. — Klassa IV. V. i VI. z Historyi Kościelney Wieku I. i II. Chrześciaństwa — z Nauki Chrześciańskiey: o Wierze, o Niepokalanem poczęciu N. P. M. o Poście Wielkim, o Środzie Popielcowey i Czwartku Wielkim — Katechizmu uczyli się z dzieła X. Belarmina, z Historyi zaś Kościelney z dzieła X. Fleury. —

Kolejno Klassa I. i IIᵃ examinowane były z Grammatyki Polskiey i Łacińskiey Kopczyńskiego. Klassa Iᵃ: o różnicy między Łaciną a Polszczyzną, o znamionach pisarskich, o wymawianiu, o częściach mowy i ich odmianach, o składni szyku zgody i rządu, i o czasowaniu polskiem i łacińskiem — z Grammatyki Łacińskiey: o składni wogól-ności i o stopniowaniu — Klassa 2ga: o ~~[illegible]~~ [rozkazywaniu], o przymiotnikach i rze-czownikach ich różnicy w obu językach, o stopniowaniu Polskiem i Łacińskiem, o przypadkowaniu, i czasowaniu obu języków — o cza-sownikach, o słowach nijakich, i słowach czynnowiernych — ~~[illegible]~~ [oddzielnie] z Dziełem Grammatycznym tło-maczyli wypisy na tey Klassy przepisane # ~~z Arytmet~~

\# Grammatyki Łacińskiey Klassy Iey prze-chodzi [illegible] wydaney p. [illegible] Pi-arów [illegible] Ze ćwiczenia Łac-mowie przerabia-ny zdania polskie na Łacińskie —

Z Arytmetyki [Czystey] ~~Elementarney~~ Klassa Iᵃ: ~~wszystkie sposoby~~ ~~rachowania~~ — ~~[illegible]~~ i ukazano sposoby ~~[illegible]~~ 4ech pierwszych działań tak [i pierwsze prawidła liczb łamanych] liczb prostych jako i wielorakich — z Geografii opisała Europę [D. W. Xsięstwo Litewskie] w ogólności i w szczególności — z Nauki Moralney: o wzajemnych powin-nościach dzieci względem rodziców — Klassa IIᵃ z Arytmetyki: Rachunki ze 4ech działań ułamków prostych i dziesiętnych, wyciąg [illegible] o podnoszeniu liczby do 2ey potęgi i ~~w~~ wyciąganiu pierwiastku [illegible] w ogół dalszego ciągu. Geografii opisała Azyą, Afrykę i Amerykę w ogól-ności i w szczególności, i kraje nowo odkryte z okazaniem ~~[illegible]~~ Kra-jów, ~~morz~~ [znaczniejszych] gór, morz, rzek i t.d. na Mappach — z Nauki Moralney: o wzajemnych należytościach i powinnościach ucznia względem Nauczycieli, Pana względem sługi i t.d. — Zabawą domową uczniów Klass obu było formowanie charakterów i przerabianie Zadań Arytmetycznych wyprowadzonych [illegible] —

Od godziny 4: 7 [wieczór] Klassy wyższe ~~examinowane~~ examino-wane były z Przedmiotów Nauczycielskich wymowy: Klassa IIIa z Gram-matyki Narodowey Kopczyńskiego: o znaczeniu wyrazów: o źródłosło-wie, słoworodztwie, składni, Słowozbiorze ~~[illegible]~~, i Prozodyi obu języków. Tłomaczyli wypisy na tę Klassę przepisane — Czyta

i wszystkie Stosowanie

sławnych Mowców Greckich, i z Moralney Nauki na Oyczysty Język ~~przetłumaczyli~~ — Za ćwiczenia domowe ~~[illegible]~~ wszystkie z Historii Oyczysty Ekstrakty we Klassie dyktowane popełnili, ~~[illegible]~~ też niektóre ręczną nadto pisali listy. — Klassa V. zwyczayney wymowy: i wszystkie części wymowy jey źródłach i zasadach, o mowach i ich częściach, o postaciach Retorycznych — o Stylu w ogólności i w szczególności o listach, o sposobie Deklamacyi — O wymowie ~~Polski~~ Pochwalney, Sądowey, Naradney ~~[illegible]~~ i Mowy Zamoyskiego i Potockiego — Tłumaczyli na Oyczysty język z rozbiorem retorycznym mowę Cycerona za Ligariusem — Na zabawy domowe pisali mowki, listy, i ~~[illegible]~~: Tłumaczyli drobnieysze z Plinijusza i Salustyusza. Klassa VI. z Poezyi = o zasadach Poezyi, o Geniuszu, o Epigramatach, Baykach, Satyrach, Sielankach, Odach, Elegiach — wyczytali znakomitszych Poetów w tym rodzaiu wierszy — o Dramatycznej Poezyi, jey początku, postępie i pożytkach — Tłumaczyli odległejsze Horacyusza & J. ~~[illegible]~~ Dmochowskiego wydane z przypisami — Za ćwiczenia domowe tłumaczyli Trenii z Kochanowskiego ~~[illegible]~~ — Klassa VI. i Tacyta na język Polski ~~[illegible]~~ — pisarze znakomitsi i bey z Poezyi: o Epopei, o wierszu Bohaterskim — z Estetyki krótkie, wys historyi Poezyi i treść Illiady i Eneidy — Tłumaczyli o przerwaniu Prozerpiny Kil. — Sztuk pięknych — ~~[illegible]~~ Pisali mowki z Wirgiliusza Georgiki ~~[illegible] Języka Polski~~ — z rozmaitych materyach — Poetyka dawana była z ekstraktu przez Nauczyciela ułożonych z Krasickiego i Horacyusza de arte Poetica —

Od godziny 7. 8. Klassa III. ~~[illegible]~~ popisywała się z ośmiu rozdziałów Geometryi Klassycznej ~~[illegible]~~ dłuższych przepisanych ~~Klassa~~ Dnia 27 od godziny 8:10 zrana Klassy wyższe doświadczane były z Matematyki — Klassa IV. ~~[illegible]~~ z Klassycznej części Geometryi przeszłym aż do jey końca z trygonometrii przeszłym o rozwiązywaniu z ~~[illegible]~~ z ~~Geometryi~~ części 2. Geometryi czyli z Solidometryi przeszli 9 rozdziałów. — z Geometryi Praktyczney Zaborowskiego pierwsze sposoby wymierzania Ziemi z pośrednictwem narzędzi Geometrów używanych. — Klassa chodziła iescze na pomiary i na zdejmowanie ~~[illegible]~~ z rozpraw — Klassa VI. własney roboty.

& Za ćwiczenia domowe przerabiali wydania Geometryczne Stosowane do przedanej ~~[illegible]~~ — & Nauczyciela Kompe —

Szkoły utrzymywane przez XX. Karmelitów dawney reguły.

<u>Chwatoynie.</u> Szkoła nastopnie Gymnazyum.

1). Dozorca Szkoły i Nauczyciel Litteratury Polskiey i Łacinskiey, na stopień Magistra Prawa i Teologii; zdolności i gorliwości [struck: wielkiey] wielka; usposobienia ma dosyć lecz nauki jego nie systematycznie nabyte, przyiazny dla szkoły choć mniey pracowity: wieku lat 33. w obowiązku rok 12.

2). Nauczyciel Historyi i Prawa Subdyakon JX Łukasz Kordzikowski wieku lat 28 w obowiązku rok 5: zdolność nadmierna, usposobienie znaczne, doswiadczenia i pracy nie wiele, gorliwości dosyć. Uczył się w Uniwersytecie.

3). Nauczyciel Fizyki Magister filozofii JX Hieronim ~~Zamojski~~ Stankiewicz wieku lat 29, w obowiązku rok 4ty zdolności nadmierna, nauki ma dosyć, usposobie wykładania swojey nauki nabywa doswiadczenia; gorliwy pracowity, spokoyny.

4). Nauczyciel Matematyki Kandydat filozofii JX Augustyn Jaciński wieku lat 25 w obowiązku rok 3ci zdolności, usposobienie i praca nadmierna: gorliwość wielka; charakter łagodny, dosyć poloru.

5). Nauczyciel Grammatyki polsko-łacińskiey JX. Telesfor Potyński wieku lat 28 w obowiązku rok 4. zdolności i usposobienie nadmierne.

6). Nauczyciel Geogr. Arytmetyki i Moralney JX Alexander Wysocki wieku l. 28 w obowiązku rok 3. zdolności dobrych, usposobienie dmierne, pracy dosyć, metodu dawania dobrego uczniom nauki doswiadczeń, w postępowaniu z uczniami zaprzędki, za surowy.

Wszyscy wyżey wymienieni byli w Uniwersytecie. 7/

7/ Kapelan i naucz. języka niemiek. X. Müller, l. 24 w obowiązku 1 rok, mierney zdolności.
1/ Naucz. jęz. franc. Piotr Camille de Dupre z Paryża lat 50 o tym osobny raport

Nr 3ci

wey Zwierzchności nado. Rossyjskiego dawał Dozorca domowy, francuzkiego JP. Cri francuz, niemieckiego Aptekarz Heyshauf.

Poniewież Szkoła Powiatowa

1) Dozorca Szkoły i Nauczyciel Matematyki i Fizyki JX Montrymowicz Wincenty kandydat filozofii wieku lat 41. uczy roku 21. w Poniewieżu roku 22gi. usposobienia i gorliwości dosyć: mało teraz ma czasu pracowac nad naukami: potrzebny dla szkoły, jemu i JX Taturowi szkoła winna jakiegokolwiek swoją poprawę: zdrowia słabego.

2). Nauczyciel wymowy Historyi i prawa JX Antoni Moszyński wieku lat 22, uczy roku 3. zdolności ma bardzo dobre, usposobienie jeszcze niedostateczne; książek pomocniczych nie ma, dosyć ma ochoty do pracy, szkołą i oświeceniem interesuje się; warto aby na Uniwersytet dla dalszego doskonalenia się był wysłany.

3). Nauczyciel Gramm. polsko-łacińskiey JX Apolinary Tatur wieku lat 24. w obowiązku roku 1, dosyć dobrze usposobiony, gorliwy pracuje nad dobrym szkoły powodzeniem: zastałem wcześnie wizyty chorego, zastępował go Dozorca domowy.

4). JX Kattusowicz Nauczyciel Arytmetyki Geogr. cały rok chorował: zastępował go Dozorca domowy JP Klemens Dowgiałłowicz dosyć ma zdolności, jeszcze usposobienie nie zupełne: dosyć pracował w tym pierwszym roku doświadczenia, dobry dosyć postępek uczniami swojey pracy okazał. Dawał na mocy umowy z Rektorem Zgromadzenia.

Języka rossyjskiego i niemieckiego dawał JP Mikołay Grussow, Francuskiego JP. Antoni Buchowiecki - oba od Klasztoru opłacani

Akt wizyty Generalney Szkoły Powiatowey Datnowskiey.

Roku 1822 dnia 24 Maja rozpoczęło się wizyta od posiedzenia na którém obecni byli:

X. Raymund Minejko Dozorca Szkoły i Nauczyciel Fizyki i Historyi naturalney. —

X. Modest Glinski Nauczyciel Matematyki. —

~~X. Antoni Butkiewicz Nauczyciel wymowy i Lit. Ross.~~

X. Kłodoald Chitkiewicz Nauczyciel Wymowy i Języka Rossyiskiego.

X. Bruno Kowalski Nauczyciel Prawa i Historyi. —

X. Justyn Januszewicz Nauczyciel Grammatyki Polskiey i Łacińskiey. —

X. Wiktor Olszewski Nauczyciel Arytmetyki, Jeografii, Języka francuzkiego oraz Kapelan Szkoły. —

X. Dydak Pasdzerski Nauczyciel Języka Niemieckiego —

Na tey sessyi po złożeniu Instrumentu Wizytatorskiego, uchwalone zostało rozporządzenie czasu na następny popis uczniów. —

X. Dozorca Szkoły złożył następujące xięgi porządkowe.

1o). Protokół miesięczny wizyt Generalnych, — ~~oraz z drugiey strony xięgi~~ 2) Xięgę przestróg i zaleceń przez Wizytatorów zostawionych. —

3o Dzieje obrad domowych i odezw szkolnych. —

4o Osobnego Katalogu xiąg Szkoła nie utrzymuje lecz siebe zapisane są ~~w xiędze~~ razem ~~w Inwentarzu~~ będące pod tytułem „Inwentarz Narzędzi i Xiąg Szkoły Publiczney Datnowskiey staraniem i kosztem tak Klasztoru jako też Prefektów sporządzonych. —

4o Xięga officii.

5o Xięga Korrespondencyi z Kancellaryą i Xięgarnią Imperatorskiego Wileńskiego Uniwersytetu. —

6.° — Teka zawierająca w sobie zalecenia przysyłane z Rządu Cesarskiego Wileńskiego Uniwersytetu w Autentykach. —

7.° — Księga wpisowa przychodzących i odchodzących Studentów od Roku 1793.

8.° — Księga Zdań Nauczycielskich o uczniach od Roku 1818. —

9.° — Księga Rapportów dwuletnich dawanych Jeśli się stanowi uczniach z Dozorców Domowych. —

10.° Inwentarz narzędzi i Księgozbioru Fizyki [illegible] Uniwersyt. darowanych.

11.° Księga Kopii rapportów do Dyrektora Szkół Gubernii Litewskiej, w której zapisywani są Nauczyciele, z nadto rozdzielenie, uwagi względem ~~[illegible]~~ Nauk, w tej Szkole dawanych i o Examinach Publicznych

12. Historya Szkoły Datnowskiej. —

13. Księga obserwacyj Meteorologicznych Szkół Datnowskich —

14. Księga na dwie części podzielona, w jednej zapisują się przychody od Roku 1824, a w drugiej wydatki od tegoż Roku. —

Wszystkie takowe Księgi przejrzawszy podpisał [illegible] —

Nazajutrz dnia tegoż (od godziny 4: 5 3/4 po południu) odbył się popis z Nauki Religii Klass wszystkich: Klassa pierwsza zapytywana (z dzieła Reformina) opowiadała: o stworzeniu świata: o grzechu pierwszego Człowieka: o Potopie i prawie natury, o Abrahamie, ~~[illegible]~~ o Niewoli Egipskiej, o przymierzu Boskim z Izraelitami, o Bałwochwalstwie; o Dawidzie i Messyaszu, o Prorokach, o Stanie Żydów po wyjściu z niewoli. — Klassa II.° z Historyi Nowego testamentu X.° Fleury: o Narodzeniu Jezusa Chrystusa, o Apostołach; o męce i śmierci i Zmartwychwstaniu Jezusa Chrystusa i o powołaniu Narodów. — Klassy zaś wyższe to jest III. IV. V. i VI. mówiły z Dzieła X. Golańskiego: o Składzie Apostolskim w ogólności i szczególności.

Od godziny 5 3/4: 6 1/2 Klassa ~~[illegible]~~ I.a examinowana była z Grammatyki Narodowej Kopczyńskiego którą uczniowie wcale dobrze posiedli. Tłumaczyli z wypisów ~~[illegible]~~ na klassę przepisanych; pisali zdania łacińskie i tłumaczyli na polskie, i wzajemnie.

Od godziny 6 1/2: 7. odbył się popis uczniów Klassy drugiej z dalszego ciągu Grammatyki Narodowej Kopczyńskiego: ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ Tłumaczyli z wypisów ~~[illegible]~~ na klassę przepisanych; Zawierzenia domowe zadania łacińskie, wszystkie pisali i przekładali i wzajemnie.

Od godziny 7: 8 1/2 Klassa I. i II. zdawały examen z Nauki Moralnej dla Szkół przepisanej i z Geografii z dziełka W. S. i [illegible]

metykę ~~dział~~ Klassyczney. — Uczniowie Klassy Iey ~~[illegible]~~ opowiedziawszy całą Moralną Naukę za tę klassę przepisaną, mówili z Geografii o Europie wogólności i wszczególności, a mianowicie o Państwie Cesarstwie Rossyi, Szwecyi i Królestwie Polskiem; z Arytmetyki pierwsze 4 działania tak z liczbami prostemi jako z nazwiskami oznaczonemi własnie mianowanemi pospolitemi i wiązanemi. + Klassa IIa examina była z dalszego ciągu Nauki Moralney, z Geografii o Azyi, i Afryce, wogólności i wszczególności z Arytmetyki ze 4. pierwszych działań tak z liczbami prostemi jako też i złożonemi, ~~[illegible]~~ i ze wszystkich gatunków reguły trzech. Nadto czytali wszczególne charaktery. —

Dnia 28 Maja od godziny 8: 10½ zranna odbywał się popis klass wyższych z przedmiotów Nauczyciela Fizyki. Klassa IIIa mówiła z Ogrodnictwa Krajowego: o Roślinach samorodnych; o zakładaniu sadów, o szczepieniu, ochowaniu i t.d. — z Historyi Naturalney Xa Jundziłła: o Zwierzętach ssących: o ptakach rzędu pierwszego i drugiego; i o Rybach. — Klassa IV. z Fizyki — o własnościach ogólnych ciał; o ruchu i przeszkodach biegu tamujących. — z Historyi Naturalney o Ptakach, o owadach, — Klassa V. z Fizyki — o Elektryczności, o różnych zjawiskach powietrznych: Aurorze Borealis; o ... [illegible] ... powietrznych — o Magnetyzmie — z Botaniki — o determinowaniu roślin — Klassa VI. z Fizyologii Roślin — o naczyniach roślin i ich przeznaczeniu; o życiu roślin — z Mineralogii pierwsze wyobrażenia tey Nauki z dzieła Dziewońskiego — Nadto Klassa V. czytała bardzo porządnie uważane przez ~~[illegible]~~ kilku z uczniów zdatnieyszych —

Od godziny 10½: do 12. Uczniowie Klass ~~wyższych~~ IIIy i IV. zdawali examen z przedmiotów Matematycznych. Klassa IIIa mówiła z Arytmetyki Czecha: o podnoszeniu liczby do stopnia 2go 3go i o sposobie wyciągnienia ~~[illegible]~~ z takowych potęg pierwiastku Kwadratowego i Sześciennego — oraz o stosunkach i proporcyach, z Geometryi Elementarney przeszła 3. pierwszych podziałów — Uczniowie oraz okazali rysunki topograficzne własney roboty. z Klassa IVa mówiła o Logarytmach wogólności, z ~~Geometryi~~ dalszego ciągu Geometryi aż do jey końca, z Trygonometryi — o liniach i kątach we względzie tey nauki uważanych ~~[illegible]~~ i jey zastosowaniem do praktyki — z Solidometryi — o własnościach Płaszczyzn, o kątach bryłowatych i [illegible] prostokątnych i pochyłokątnych — z Geometryi Praktyczney Taborowskiego.

Krzywizn narzędzi w tey nauce używanych, i o sposobach wymierzania Ziemi, i robienia mapp. — z Geodezyi — o sposobach podzielenia na części żądane różnych figur Ziemi —

Następnie od godziny 3: 4¾ Klassa V^a. VI^a examinowana była z dalszego ciągu Nauk Matematycznych — Klassa ~~pierwsza~~ [V^a] przerabiała Zrównania i zadania do nich zastosowane stopnia I^o z [illegible] z Nauczycielem [illegible] — z Geometryi o wydzieleniach Ostrosłupów Ostrokręgów i Kuli z Nauki Elementarney o Budownictwie — ogólne wyobrażenia tey Nauki ~~Zastosowane~~ do użycia gospodarskiego — Klassa VI^a z Logiki Kondillaka, ~~o sposobie~~ [12] o zamiarze tey nauki, o rozbiorze z jakich przychodzimy do poznania każdey rzeczy, naostatek o pożytecznie czułości i pamięci —

Od godziny 4¾: 7¼ odbył się popis z Wymowy i Języka Łacińskiego Klass wyższych — Klassa III^a mówiła z Grammatyki Narodowey Kopczyńskiego, o podziale części mowy: o przenośni — o zdaniach w przypadkach — o Słowach ~~Łacińskich~~ — polskim i Łacińskim — o Imiesłowach wierszy — Tłomaczyli zdania z tego Zwierciadła [illegible] — na lepszy styl przez [illegible] z [illegible] wodzów Greckich: i osobliwie Epaminondasa, Tymoleona, i listy Pliniusza — Zaśwadczenia domowe pisali wiersze — z Klassa IV^a z Wymowy Chrzanowskiego: o Periodach: o podziałach mowy, o tropach czyli figurach — Tłomaczyli mowę Cycerona za Marcellem. Zaświadczenia przeli Oyczy. ~~[illegible]~~ Klassa V^a z Poezyi Golańskiego: o stylu Poetyckim, o bajkach i przypowieściach i o Elegiach — Z Wymowy Chrzanowskiego o stylu, ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ o listach wszelakich rodzajach — Tłomaczyli mowę Cycerona za Królem Dejotarem. Zaświadczenia domowe pisali wiersze — Klassa VI^a z Wymowy: o opisach, o przechwałach, o wymowie sądowey, o wymowie sądowey o wymowie [Kazno[illegible] z Wolney] ~~Kazalney~~ — z Poezyi — o Satyrach i Pasterkach, z Poezyi Dramatyczney, o Komedyi, o tragedyi, o Operach, o Baletach, o wierszu bohaterskim [z Wolney] — Tłomaczyli z Wirg. Eneidy etc. — Zaświadczenia domowe pisali wiersze. —

Kolejno od godziny 7¼: 8½ odbył się examen Klass wyższych z Nauki Prawa ~~[illegible]~~ i Historyi — Klassa III^a ~~[illegible]~~ mówiła z Nauki ~~ko~~ [illegible] Moralney o przyzwoitym i nieprzyzwoitym obcowaniu Rzeczy ~~kir~~ [illegible] Moralney o przyzwoitym Klassy poczwarney i Elementarney — z Historyi Dziejów Ludzkich na tej Klassy poczwarney i Elementarney — z Historyi Dziejów Ludzkich [o wyższie [illegible]] ~~[illegible]~~ [z Rzeczy] ~~o Medach~~ o Fenicjanach, Egipcjanach, Medach, i Persach, [illegible] naturyści Klassa V^a z Nauki prawa przyrodzonego ~~[illegible]~~ powszechnych [illegible] i równości względem drugiego, i o potrzebie [illegible] [naostatku] naukach i powinnościach i rodzaju względem drugiego, i o potrzebie ~~[illegible]~~

Kaźwarya

Szkoła Publiczna.

Akt Wizyty Jeneralney Szkoły Publiczney Kalwaryiskiey przez XX Dominikanow utrzymywaney Roku 1822 odbyty —

Akt Margie Margiajta Mecyslaw Margiele Margiale Margile Tomasz M

Roku 1822 Dnia 12 Czerwca rozpoczęła się Wizyta od przyjedzenia na którym się znaydowali:

W. J. X. Franciszek Żuk Dozorca Szkoły Nauczyciel Literatury, Prawa, Historyi i Języka Francuzkiego Dekretalnych się —

W. J. X. Franciszek Margiełło Nauczyciel Fizyki i Matematyki. —

W. J. X. Karol Kondziewicz Nauczyciel Grammatyki i Języka Rossyiskiego. —

W. J. X. Dominik Zesjius Nauczyciel Arytmetyki, Jografii i Języka Niemieckiego. —

W. J. X. Oswald Radkiewicz Nauczyciel Klassy Wstępney

W. J. X. Dozorca Szkoły złożył mi następujące xięgi porządkowe. —

1.) Protokuł Miejscowy Wizyt Jeneralnych od Roku 18[illegible]

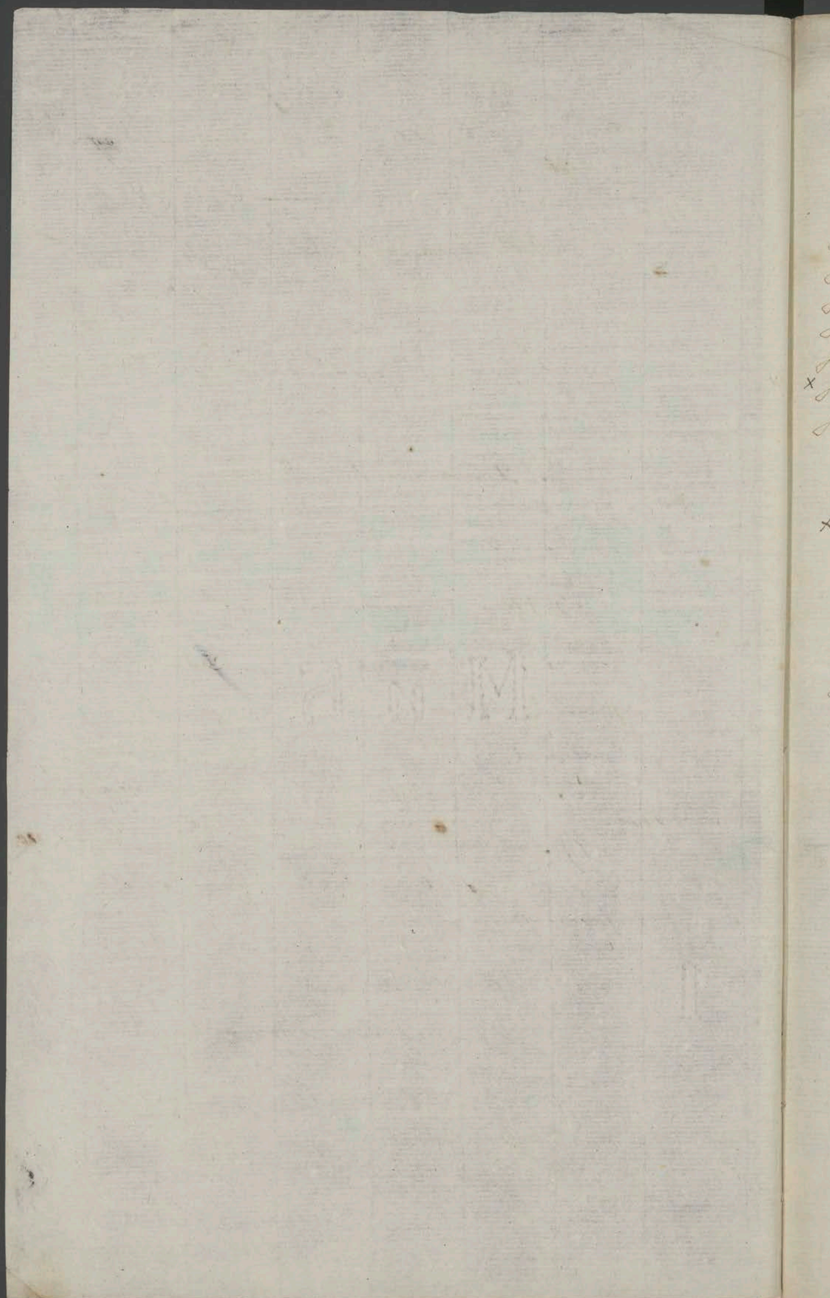
2/ Xięgi obrad Domowych co do spraw Szkolnych od Roku 1803 Dnia 27

Tomasz Zan

Tomasz Zan Sekretarz JW. waszo Pana

Dobrodzieja

Iwur Mrowinsk!

Uczniowie Celuiący

z Klassy 1szey

JP. Skrodzki Kazimierz
JP. Jalinski Michał
JP. Janowski Bartłomiey
JP. Wasniewski Hilary
JP. Brzeziewicz Wincenty
× JP. Godlewski Alexander
JP. Wasniewski Józef

z Klassy 2giey

JP. Mackiewicz Józef
× JP. Kozłowski Antoni
JP. Godlewski Antoni
JP. Narkiewicz Ignacy
JP. Woytkiewicz Leopold
JP. Grochowski Karol
JP. Tomkiewicz Julian
JP. Juliet Juwenczyusz

z Klassy 3ciey

× JP. Ostrowski Józef
JP. Wężkiewicz Franciszek
JP. Surewicz Zygmund
JP. Palecki Antoni
JP. Woytkiewicz Franciszek

z Klassy 4tey

× JP. Chrząstowski Leonard
× JP. Pacewicz Jan
JP. Witkicki Felicyan
JP. Tulkiewicz Tadeusz
JP. Szwarnbarewicz Kazimierz

z Klassy 5tey pierwszoletney

AM JP. Stankun Teodozy
JP. Żakiewicz Józef

Dozorcy domowi zaszczycaiący się szczególniy w dopełnia
niu swych obowiązkow. —

J.P. Benedykt Augiewicz
J.P. Ignacy Narkiewicz
J.P. Ignacy Urbanowicz

Kalwarya

1/. Przejrzałem protokół do którego się zapisuią dzieci elementarne przez Kancellaryą Uniwersytecką Szkole przesyłanie, z którego okazuje się, iż Szkoła Kalwaryjska pozostała pod dniem 27. Kwietnia teraz: r. z N. 32. Ostateczny z tego roku rachunek Dziesz Elementarnych, i resztę wypadaiących za nie pieniędzy w ilości r.s. 47. kop. 40. tejże Kancellaryi odesłała.

2/. Składki od uczniów na utrzymanie potrzeb szkolnych było w roku teraźniejszym wespół z przeszłoroczną pozostałą ~~się~~ się zebranej w ogóle r.s. 144 kop. 18. Wydatkowano na reparacyą domu szkolnego, na ~~...~~ na zrobienie nowego ... w klassach i dalszą poprawki. r. 83 g. 20. na utrzymanie Kancellaryi dzieł szkolnych, ~~pomoce naukowe~~ wyznaczone przez lat 2. r. 4 g. 80. na pomoce naukowe, wydrukowanie kwitów examinowych przez r. 57. g. 85. drobnych i kupienie Globusa. r. 39. g. 75. Usługa przy szkole. r. 6. g. 45. na drwa r. 57. g. 85. drobnych wydatków r. 6. g. 75. ogólnego wydatku r.s. 183. g. 80. Szczególnie wydatku nad przychód r. 24 g. 62. ta ilość wyłożona została na wczesne załatwienie domu na rok następny.

3/. Szkoła ma nader szczupłą Bibliotekę pewno do własnościowego wiele należy. Składa się ona z książek przez Najjaśniejszego Cesarza darowanych w roku ~~...~~ 17. z 5cio kart geograficznych części świata wyobrażających. z globusa w roku teraźniejszym kupionego. i ze stolika geometrycznego z daru W. Naruto... ego komornika.

4. Klasztor posiada Bibliotekę z której Nauczyciele czerpać mogą pomoc do Nauk wykładanych, ma nadto porządną Machinę Elektryczną i Pneumatyczną z doświadczalnym Aparatem sprowadzone z Petersburga, i narzędzia miernicze, i do Obserwacyi Meteorologicznych służące —

5./ Nabożeństwo studentów i dalsze ich obowiązki religijne ustawami przepisane zachowują się tutaj najregularniej. Pierwszy codzienne pismo Św. Nowego Testamentu czytane bywa.

6./ Zapiski Meteorologiczne regularnie są zachowywane.

7./ Oglądałem dom szkolny drewniany mieszczący w sobie izb cztery na klassy, z których dwie są znacznie wielkie, a światłe, w porządne ławki i tablice opatrzone. cały dom w dobrym jest stanie.

8./ Doktora i Apteki w Kalwaryi nie ma, w zdarzeniu potrzeby doktor nadworny JO. Jmci Biskupa ... mieszkający o wiorst 9. nie odmawia pomocy swojej. * 10. Uchwały i nagrody. —

10. Liczba uczniów po klassach i ogólna — ~~11.~~

11. Zwiedziłem mieszkania uczniów, wszystkim się sposobie ich utrzymania, i wygodzie, i karności szkolnej, w ostatku zebrawszy wszystkie szczegóły do raportu szczególnego o tej Szkole potrzebne; przekonaniem mojego czytu mito mi jest oświadczyć zasłużoną pochwałę WWJXX. Dozorcy Szkoły i Nauczycielom za dokładne i gorliwe obowiązków swoich pełnienie — Dat. w Kalwaryi r. 1822. Czerwca 15. dnia.

* 9. Pisma Peryodycznego żadnego Szkoła nie utrzymuje.

Kalwarya

Wymowa | KIII. o Stoyarce Łacińskim bardzo
Moralna | mało pyszli i przykładów nie mieli.
Prawo | Ołumaczyli wypisy łacińskie
Historya | z wypisy ...
czytali otwary szczególnie
dosyć dobrze —
Nauka Moralna podług przepisu
Historya podług przepisu dosyć
dobrze pamiętaią — z Jeografiy sta-
rożytney podług kwestyi.
K III drugoletni Wymowa z Łaciny
księgi. Uczyli powtarzać nie
powtarzali ... nie ma
... z ... nie ma
książki ani do wymowy ani
do tłumaczenia nie maią książek
i większą wypisawszy Sexterna
przepisuią —
Tłumaczyli ... z Eneidy
Wirgiliusza — nie najlepiej tłumaczy
[illegible]
Prawo przyrodzone dobrze umieią
i niektórzy umieią książkę —

i Historya

Geografia, Starożytną Grecyą przy[illegible] podług Kwestyi mają dosyć do tey nauki dawniey przepisanej –

Historyą dosyć dobrze pamiętają

Ad 8: 12.

K IV. z Wymowy. Pochwalney. Narracyjney – Sądowey z potrzebnie[illegible] tyże i przykłady.

z Poezyi mało przyszli [illegible] każdego rodzaju, przykładów [illegible] mówią nie wiele przykładów [illegible]

z Thema [illegible] podług Kwestyi poczynili i tych [illegible]

[illegible] obszyrnego dobrze

z Historyi [illegible]

[illegible] z [illegible]

przedmioty nakryte – Ad 12: 4

Matematyka z Fizyka } K III z Arytmetyki i Geometryi podług Kwestyi.

z Ogrodnictwa Kopernikowskiego i dawniejszego.

z Zoologij Linneusza bardzo dobrze

Kl. III. drugo-letni etc.

Arytmetyka Logarytmy. Trygonometrya praktyka. Miernictwo.

Fizyka z Osiazkiego

z Mechaniki tejże podług Kwestyi.

Ze Statyki Machin podług Kwestyi

Statyka rzeczików podług Kwestyi. ~~nie pow~~

Hydraulika nie powtarzali.

Zoologia z Tyndalsa podług kwestyi.

Kl. IV. Algebra. [illegible] Hauy

Fizyka szczególna

ciepło. Woda. Powietrze. Ogień Światło. Elektryczność. Magnetyzm.

Botanika podług Kwestyi.

Zoologia Owady.

od 4. 8½

Akt Wizyty Szkoły Parafialney Kowieńskiey przy Kościele Farnym przez XX. Augustyanów utrzymywaney

Roku 1822 Mca Maja 17 Dnia o godzinie 9tey zrana rozpoczęła się wizyta w obecności Dozorcy Szkoły Powiatowey Wgo Stanisława Dobrowolskiego i Nauczyciela Szkołki Parafialney JPana Antoniego Samulewicza.-

Stawało do popisu Uczniów płci oboiey 59. Chłopców 41. i dziewcząt 18 z tych poczynaiących 34, postępuiących 25.-

Poczynający uczyli się pacierza, początków Katechizmu, czytania Elementarza i pisania po Polsku.- Postępuiący doskonalili się w czytaniu, formowaniu Charakteru, uczyli się dalszego ciągu Katechizmu i liczby pierwszych czterech działań liczb jednorodnych i składanych; kilku ze starszych Chłopców uczyli się Grammatyki na Klassę pierwszą.-

Uczniowie wszyscy są dziećmi mieszkańców Miasta Kowna i dlatego szkoła ta jest ciągła i trwa przez cały rok szkolny; uczniów wyznania niekatolickiego jest 7miu z tych Jeden Religii Machometańskiey.-

Szkoła mieści się w Kamienicy do Probostwa Kowieńskiego należney teraz z postanowienia Rządu Uniwersytetu we władanie XX. Augustyanów będącey, w celi obszerney, swiatłey, opatrzoney w dostateczną liczbę ławek i tablic.-

Xiążek i dalszych pomocy Naukowych ta Szkoła nie ma, uczniowie opatrują się w Xiążki nakładem Rodziców i każdy z nich na inney Xiążce czyta. – Metody pewney ta Szkoła wskazaney niema. –

Fundusz Szkoły składa się z summy 14,000 Złł Polsk niegdyś do Probostwa Kowieńskiego przez Potozkę zapisaney, a teraz za umową z Uniwersytetem przez XX. Augustyanów przyiętey, z którey obligacyi za dusze fundatora i nakład na szkołę Parafialną razem się zaskutecznia.

Po obięciu przez Uniwersytet funduszu beneficyalnego w Roku 1807 Szkoła Parafialna w Kownie założona została i późniey po umowie z XX. Augustyanami zrobioney pod ich nadzór oddana. –

Nauczyciel jey JPan Pamulewicz odbywał nauki w Szkole Powiatowey Kowieńskiey, ukończył klassy i ma świadectwo; pobiera rocznie od XX. Augustyanów rubli srebrnych 45. ma od nich mieszkanie i stół. Nauczycielem jest Rok drugi, ma dobrą od Dozórcy Szkoły Powiatowey zaletę z pilności i zdolności do tego przedmiotu, zagnajomił się nawet z Metodem Lankastra, jakowemu przez dwa Miesiące w Wilnie przysłuchiwał się. –

Zostawiłem w darze dla tey szkołki dziełko Pan Jan ze Swiślocz, a dla dwóch celuiących uczennic Juliany Ajskiey i Milakówny Konstancyi dałem dla zachęcenia dalszych po Exemplarzu Pieśni Nabożnych Kupieńskiego i na tem Akt wizyty ukończyłem. –

Zostawiłem nadto w darze dla Szkołki Parafialney Xiążki następuiące: Nauka praktyczna około rozmnożenia owiec hiszpańskich w Rossyi i o kamienin Pszczół i o środkach ratowania słabych; o Potrzebie i pożytku pisania Pisma S.º Instrukcya do poznania do poznania śmierci pozorney od prawdziwey i o sposobach jey ratowania. –

Stanisław Dobrowolski Dozorca Kollegs. Assess:

Nau. Sz: Par. Antoni Pamulewicz

B. REJESTR

Uczniów Szkoły Parafijalnej

Oddział Pierwszy

1 Paszkowski Konstantyn
2. Paszkiewicz Wincenty
3 Jerzewski Jakób
4 Malewski Józef
5. Sipowicz Piotr
6 Przybylski Jerzy
7 Pieńkowski Franciszek
8 Kantakiewicz Józef
9. Poczobot Filip
10. Rausche Julijan
11 Bortkowski Kostantyn
12. Przemieniecki Karol
13 Ajewski Jan
14. Wasilewski Jan
15 Dziekanicki Michał
16 Stankiewicz Piotr

Oddział Drugi

17. Kondratowicz Antoni
18. Kopko Piotr
19. Leszczyński Józef
20 Andrzejewski Jan
21. Szmuglewicz Piotr
22. Łańczewski Józef
23. Waszkiewicz Piotr
24. Pawłowski Michał
25. Morgunów Felicyjan
26 Wolkowicz Antoni
27 Rausche Augustyn
28 Benik Gasper
29. Janczewski Andrzej
30 Malinowski Wincenty
32. Szultz Konstantyn
33 Kaszuba Alexander
34. Kamiński Karol
34 Kozłowski Wincenty

Innych Wyznań

35 Jakubowski Salomon
36 Szyr Alexander
37 Zeinwilm Wilhelm
38 Sztark Andrzej
39 Mołodiecki Konstantyn
40 Smiernów Gabryel
41 Radwiłłowicz Piotr

Płci żeńskiej

42 Ajewska Julijanna
43 Miłłakowna Konstancyja
44. Jerzewska Juhanna
45. Poczobotówna Izydora
46 Koncewiczowna Emella
47 Poczobotówna Julijanna
48 Zawadzka Aniela
49 Szpilerówna Tekla
50 Pacanowska Julijanna
51. Uszakowna Maryjanna
52 Gernerowna Anna
53 Bohdanowiczowna Anna
54 Januszewska Wiktoryja
55 Szmuglewiczowna Juhanna
56 Zimiewiczówna Ewa

57—

57 Wiszniewska Barbara
58 Osiecka Julianna
59. Gruździowna Maryjanna

W roku 1822 Miesiącu Maju Dnia 17

Szkoła Powiatowa Dyneburgska w Krasławiu

a) Liczba Uczniów.

Klassa Wstępna czyli Szkoła Parafialna Uczniów - 13. Klassa I = 30. Klassa II = 15. Klassa III = 26. Klassa IV = 6. Klassa V = 12. Klassa VI = 2. Dozorców Domowych którzy razem byli Uczniami 3. W ogule Uczniów 104.

b.) Obliczenie Kassy Szkolnej ze składek Studenckich i dalszych zysków składającej się —

Od dnia 1. Września 1821. roku przychodu było na drwa i inne potrzeby Szkoły po dzień 30. Kwietnia 1823. roku, w następnej szczegulizacyi —

~~Z lat przeszłych pozostało srebrem — r. 4 k. 77½.~~
~~Złożono przez Uczniów na rozmaite potrzeby Szkoły — 195 —~~
~~Dano z domu XX Missyonarzy na pomoce naukowe — 102 — 1. —~~
~~Pożyczano do Kassy Szkolnej — 12. —~~
~~Ogułem przychodu . r.sr. 319 k. 78½~~

Przychód

Z lat przeszłych pozostało — r.sr. 4. k. 77½
Składki od Studentów na potrzeby Szkoły — 196 — 75 —
Pożyczano na potrzeby Szkoły — 12. —
Od XX Missyonarzy dostarczyć na pomoce naukowe — 102. k. 1.

Ogułem przychodu — r.sr. 315 k. 53½.

Rozchód. od dnia 3. Września 1821. roku, po dzień 27 Kwietnia 1823 r. —

Na Księgi porządkowe Szkolne — r.s. 2 — k. 31.
Na potrzeby Kancellaryi Szkolnej — 11 — 82½
Na pomoce naukowe: Książki, i.t.d. opisanych etc. — 156 — 32 —
Poczta i inne drobne wydatki — 3 — 47.
— 2 — 90.
Posługa w Klassach — 6 — 85.
Wsparcie Ubogich studentów w Książkach — 43 — 80
Druk Kwitów, świadectw i prospektów lekcyi — 75 — 35.
Drwa na opał Szkoły, i za naprawę ~~drzwi~~ okien — 12.
Na opłatę długu w przychodzie okazanego —

Ogół wydatku — 314 — 72½.

Porównanie

Przychodu było. rubli srebr: 315 kop 53½.
Wydatku — 314 kop 72½.

pozostałości — kop 81.

NB. w księdze pokazano pozostałości tylko kop 5.
a w tym widoczny jest omyłka —

c.) Funduszu Hilzenowski — Podług świadectwa Xięgi wizyty znaydowało się przy Szkole Krasnostawskiey w 1810. z Funduszu Szadurskiego było Uczniów 4.
w 1815. Konwiktorów niewiadomo iakiego — 15.
w 1821. Konwiktorów funduszu Hilzenowego 25.
/z Xięgi Historyi Szkoły karta 6a i 7a./

X
„ Uczniów funduszowych JW. Grafa Hilzena przez JW. Grafa Józefa
„ Szadurskiego do Krasnostawia wzięci oddawanych od 1° dnia Kwiet-
„ nia 1820 do końca roku Szkolnego było 29 i 2ch dozorców domo-
„ wych. w roku zaś Szkolnym 1820/21 iest Uczniów funduszowych 24
„ i dozorców domowych było 2ch. z których się ieden oddalił do Kor-
„ pusu. Konwiktorowie ci są utrzymywani przez JW. Grafa Szadur-
„ skiego, zachodzi tylko między niemi w sposobie utrzymania się ta
„ różnica, że iedni są zupełnie z funduszu karmieni i odziewani,
„ drudzy zostaią na swoim odzieniu: gdyż iedni są ubożsi a drudzy
„ maiętnieysi. Ale czy tak być powinno? i czy maiętnieysi mogą się
„ na ten się rachi fundusz przyimować? to należy do ~~[illegible]~~ uwagi i de-
„ cyzyi wyższey władzy Edukacyiney. /podpisano X. Antoniego Szank-
wicza Prefekta Szkoły Powiat: Krasnostawskiey/.

Ile było Uczniów na funduszu w r. 1821/22 z powyższey Xięgi niewiadomo.
Według podaney wiadomości przez dozorcę domowego funduszu Ks. Rakie-
wicza znaydowało się na nim Uczniów w 1822/23 38. i dozorców domo-
wych 2ch.

Uczniów funduszowych w przeszłym i w tym roku utrzymywał Pankie-
wicz pobierając za każdego po Złot Pol. 180, według tego Kontraktu z
nim zawarty na Osób 40. Obowiązany dać mieszkanie, opał, stół
w Niedzielę, Wtorki i Czwartki 3 potrawy na Obiad dwie na Wie-
czerzę w inne dni rano i wieczorem po dwie na śniadanie
chleb z Masłem lub serem w przeszłym roku było fundusz-
owych 35 w tym 37 oprócz tego 3ch Dozorców Domowych
których gospodarz stół bez płatny daje. JW. Szadurski
płacił starszemu rub sr 90. a ten od siebie nagradzał pomoc-
nika. Odzienie funduszowego składa się na zimę z Surduta sukien-
nego i Mycki z Sukna Szarego, na lato spodnie płócienkowe surdut ryp-
sowy, na rok 3 Koszule który ile znosi i pościel

O takiey że liczbie funduszowych zaświadcza raport Szkoły 1822/23.
podług tegoż raportu w 1821/22. było Konwiktorów 29 Dozorców domowych 2.
d° d° —— 1820/21. d°. d°. 23 —— —— 2 —

d/ Jezuici. Zdanie X^ro Antoniego Szawlewicza Prefekta Szkoły Powiatowey Krasław-
skiey. o Edukacyi Jezuickiey zapisane w Historyi Szkoły pod dniem 7 Kwiet-
nia r: 1821. Karta 7 i 8ma -

„ Główną przyczyną powiększenia się Uczniów w Szkole Krasławskiey iest Ka-
„ sacya Jezuitów, a tem samem Szkoły Użwaldzkiey. Tu nie należy uczynić nad
„ sposobem uczenia XX Jezuitów po Szkołach czynionych uwagę. Niestosowanie się
„ onych do przepisów Imperat: Wileń: Uniwer. w dawaniu nauk, wielką było przy-
„ czyną do opóźnienia postępu nauk w Kraju. Młodź szkolna pod ich dozorem
„ zostająca, w Arytmetyce bardzo słabo, bo mechaniczne brała początki; a w Geo-
„ metryi prawie żadnych, i uczeń nawet pilny i z zdatnością lat 6 lub 5 w ich
„ szkołach wybywszy, nie znał dobrze pierwszych zasad Arytmetyki, Geometryi
„ i Algebry: a tem samem przy innych wielu niedogodności, nie iest w stanie
„ słuchać porządnego kursu w innych szkołach, bez poczynania od samego początku;
„ a tem bardziey w Uniwersytecie. Mam tego dowód na Uczniach przybyłych ze
„ szkół Użwaldzkich. Uczniowie bowiem Klassy V i VI mający my piękniejsze
„ świadectwa o ich postępie w naukach, musieli wszyscy pójść do Klassy III. albo-
„ wiem koniecznie trzeba było rozpoczynać Arytmetykę liczbą, i Geometryę od sa-
„ mego początku. Z Łaciny którey i nayważniey w Szkołach Jezuickich pilnowali
„ nie okazuią się być wybornymi, a tem bardziey w innych naukach. Więc cóż ta-
„ kiego było, że XX Jezuici pociągali do swoich szkół uczniów: a rodzice
„ do onych z naywiększą skwapliwością swe dzieci oddawali: Oto: iak mi się
„ zdaie; Wystawne domy na Konwikta, porządne instrumenta matematyczne
„ i fizyczne, wyborne biblioteki; a z reszty opinia od dawna nabyta o dobrem
„ uczeniu; a przytem grzeczność i układność każdemu z Ojców i Opiekunów
„ się podobania. To wszystko złudziło oczy rodziców, nie umieiących dobrze
„ sądzić o stanie teraznieyszey edukacyi. Poznało bowiem się wiele rodziców
„ iak dzieci marnie czas strawiły. Oddać należy oddziałowo sprawiedliwość
„ XX Jezuitom co do prowadzenia dzieci w moralności Chrześciańskiey: ale gdyby
„ czysta moralność okazywała się być u nich z dobrem dzieci do nauk się zapli-
„ kowaniem, tego bez obrażenia prawdy twierdzić nikt nie może „

e/ Dozorców Domowych było w tey Szkole 9ciu. Naywiększa liczba Uczniów przy 1m
dozorcy była 16 nayniższa 4. -

f.) Ofiary zrobione na Szkołę Krasławską 1815 JW: Adam Hrabia Plater Dziedzic
Krasławia wystawił swym kosztem dom drewniany na Szkołę Powiatową który
wedle rachunku fundatora kosztował rub: As: 2933 kop 70. i takowy dom
zapisany pod r: 1821 Czerwca 30. w Księdze Ofiar umieszczonym na wieczność
Szkole darował.

JW: Jan Gwalberto Chudowina ówczesny Wizytator darował dla Szkoły
Machinę wałkową Elektryczną z Aparatem r: 1816. Maja 6. dnia -

Roku 1821 Maja 11. Antoni Opacki Jeometra ofiarował narzędzia miernicze i dr
drążki –

JW. Deszka Wizytator w r. 1821. Lipca 1. Komotuyże Książę ofiar ~~wymieniał na~~
~~ne stowa~~ po opisie darowanego pr JW. Matera dom nasłędu wymienił na
ne słowa „ i który postanowił wyświadczyć jeszcze znamienitszą pomoc dla
„ tej że Szkoły, podług własnoręcznego pisma zastosowanego do mojego Urzędu w
z dnia 29. Czerwca 1821. Roku

(

Wyciąg z Raportów o Szkołach w czasie wizyty generalney układanych Zdania o Nauczycielach.

Szkoły Akademickie.

Kroże Szkoła Gymnazyalna.

1). Dozorca Szkoły JP. Ignacy Dowiatt Magister filozofii Kollegski assesor. ma lat wieku 40 w obowiązku lat 15. Dozorcą r. 5. do powinności swoich przywiązany, pilny i pracowity, porządek w Szkole, karność w uczniach, zgodę w zgromadzeniu utrzymuje, od uczniów szanowany i kochany, od nauczycieli kochany i wielbiony, zasługuje na ~~[illegible]~~ szczególnieyszą uwagę Zwierzchności.

2). Nauczyciel Historyi i Prawa JP. Wincenty Sterczyn l. 34. w obowiązku rok 6. ma stopień magistra filozofii, zdolności dobrey, usposobienia dostatecznego, dosyć pracy, stara się ile może o pożytek uczniów o podniesienie i ułatwienie nauki którey wykłada chociaż metodyczney głowy nie ma i dzieł pedagogicznych nie czytywał.

3). Nauczyciel Matematyki JP. Adam Dąbrowski K: F. lat 28, w obowiązku rok 4?, ~~K. St.~~ zdolności nadmierney, pracy wielkiey, usposobienia ma dosyć, obowiązki ściśle dopełnia, metodologicznych i pedagogicznych wiadomości mało posiada, trudno ocenia zdolności ucznia i wybiera sposób jakiego do przekonania użyć wypada.

4). Nauczyciel Fizyki JP. Jan Sobolewski Kand. filozofii, ma lat 24, w obowiązku rok 1, zdolności, usposobienia, gorliwości i pracy wielkiey, mimo małego w swojem powołaniu doświadczenia, z dziełami pedagogicznemi i metodologicznemi obeznany, wykład swojey nauki prowadzi sposobem porządnym: charakteru łagod-

nego, sposobu obchodzenia się z uczniami miłego; zdrowie ma nie-dołęgi mocne, wielkich nadziei młodzieniec, na szczególnieyszą uwagę Uniwersytetu zasługuje.

5). Nauczyciel Wymowy i Poezyi JP. Zygmunt Bartoszewicz ma lat 24. w obowiązku rok 2gi. Zdolności i usposobienia wielkiego, pracy i gorliwości wielkiey, musiał nabyć ~~ważney~~ więcey ~~uwagi~~ przez uprzciwę i ćwiczenia jak z ~~zdolności~~ sposobień naturalnych; z metodami wykładu nie obeznany; z mułym razem przez mowę i dobór wyrazów zdaje się wielkiey nadawać wagi, głębne niekiedy z pod uwagi ciężną; w wykładzie swoim zdaje się bardziey chęć okazać swoy talent i naukę jak najłatwieyszym i korzystnym sposobem udzielić jey uczniom: od uczniów kochany. Uczył ~~ex~~ ex terna Retoryki, poetyki, grammatyki i historyą litteratury polskiey. Zdanie o grammatyce znaydzie się w rapporcie. Oprócz tych nauk jeszcze daje język rossyyski.—

6). Nauczyciel Grammatyki polsko-łacińskiey JP Józef Narkiewicz Kand. Filozofii l. 28. w obowiązku rok 3. zdolny, dobrze usposobiony, gorliwy, obowiązki swego powołania najpilniey wypełnia, ze pożytkiem zasługuje aby na nauczyciela aktualnego był potwierdzony.

7). Nauczyciel Jeografii Arytmetyki i moralney JP. Benedykt Bielenocki wieku lat 30. w obowiązku rok 4. na zdolności nad dobrem usposobieniu, ~~zdolna~~ pracy i gorliwości nie zbywa; ściśle pełni obowiązki, co do charakteru cierpliwy, powolny, łagodny, życzyć należy aby przy tych przymiotach dobrego nauczyciela starał się obszernieysze wiadomości i sposoby ułatwiania uczniom swojey nauki. Życzeniem jego jest przenieść się do Wilna na nauczyciela tegoż przedmiotu.

8.). Nauczyciel Litteratury łacińskiey JP. Stanisław Maciejewski Kandydat. Filozofii wieku lat 28. w obowiązku rok 5ty, zdolności dosyć dobrey, usposobienia dostatecznego, pracuje gorliwie obowiązki pełni, zdrowia słabego.—

9) ~~X. Felicyan Alkimowicz~~ Nauczyciel Religii i Kapelan JX Felicyan Alkimowicz wieku lat 33 w obowiązku rok 3. gorliwie pełni obowiązek, usposobienia i nauki nabył w seminaryum.

10). Nauczyciel języka francuzkiego JP Jan Croisey wieku lat 29 w obowiązku rok 4ty zdolny, pilny i pracowity: żąda ~~stopień~~ rangę ~~porucznika~~ otrzymaną w wojsku francuzkim przemienić na rangę statską krajową tegoż znaczenia.

11). Nauczyciel języka niemieckiego JP. Wincenty ~~Kusz~~kiewicz wieku lat 43. w obowiązku rok 3ci, dobre usposobienie i pożytecznie uczniom swój przedmiot wykłada: żąda potwierdzenia na nauczyciela aktualnego, i przeniesienia go do Witebska lub Borysowa

12.). Nauczyciel Rysunków JP Jan Szolmo wieku l. 29. w obowiązku rok 2. gorliwie chodzi około rozszerzania swojej sztuki: przez małą znajomość sposobu obchodzenia się w towarzystwach, przez małą naukę, nie nayleppszą zyskał o sobie i swoich oleyczyjach opinję.*

Wszyscy nauczyciele żyją wszystey między sobą zgodzie, co przypisać należy już dobremu ich owrzeniu już staraniu i umiejętności kierowania Dozorcy Szkoły. Wszyscy się uskarżają na małość pensyi, zwłaszcza że cena produktów do życia a mianowicie opału dla niedostatku lasów bardzo jest wysoka. Lecz największe ma prawo żądać podwyższenia pensyi Dozorca szkoły który urządzał i dozorował fabrykę, złożył Bibliotekę od 4000 woluminów, i plan zabudowania ~~[illegible]~~ juryzdykcji i separacyi kościoła, który w wszystkości szkolny z urzędu swego na częstsze i większe narażony jest wydatki, który przy coraz powiększającej się liczbie uczniów, przy pilnieyszym nad niemi dozorze, przy utrzymywaniu obszernieyszych i liczniejszych ksiąg, szczerzy rozległeyszej korespondencyi daleko więcej nad innych pracować musi.

Szkoda że nauczyciela oprócz sekstern szkolnych żadnych zapisów nie układają.

* przez piękną sławę szkoły.

Kowno Szkoła Powiatowa.

1mo Dozorca Szkoły JP. Stanisław Dobrowolski wieku lat 47 w obowiązku r. 15 rok 3ci Dozorcą ma rangę Kollegskiego assesora. Przepisy zwierzchności ściśle stara się zachowywać, o dobro młodzi gorliwy, w obchodzeniu się powolny i łagodny czasem aż pobłażający, przeto od uczniów kochany: lecz nie ma miłości w Zgromadzeniu. Trudno z pewnością naznaczyć temu przyczynę, najpodobniej że mniej składno czasem niż to uczone rady swoje, przestrogi i zalecenia czyni, surowo sądzi, obowiązków dopełnienia twardo przestrzega, uczniów stronę trzyma w zajściach między niemi a nauczycielami, a czasami władzę swojej jasno pokazywać i przykro doświadczyć daje mianowicie nad nauczycielami. Przez lat 15 utrzymywał ~~konwikt stąd obywatele powiatu Rossieńskiego~~ przy znacznej liczbie trzech Obywatelskich dzieci pod swoim dozorem; stąd wszyscy Obywatele Powiatu Kowieńskiego przychylności stąd ~~ja~~ ~~swoim nagrodą~~ i swego szacunku dla niego mu ciągłe dają dowody i to może jest także przyczyną z owych przez które nieporozumienia zaczynać się wkradać i wzrastać mogły. Obowiązki swoje gorliwie dopełnia a nikdy nie żałuje starania swojego na zjednanie szacunku i przywiązania uczniów, szkoda że nie umie albo nie może utrzymać nauczycieli w jedności i zgodzie; zwłaszcza że nieporozumienia ze zgorszeniem uczniów z niesławą szkoły.

2). Nauczyciel fizyki i matematyki tudzież języka francuskiego JP. Józef Niedźwiecki Kollegski assesor i Magister filozofii wieku lat 37. w obowiązku r. 15. ciągle w szkole Kowieńskiey: usposobienia, pracy i gorliwości w wykładaniu nauk mu dosyć, z doświadczenia nabył wprawy i metody wykładania, nie wiele przechodzi lecz gruntownie uczy: chociaż

sam wszelkie przestrzeni nauk nie zapuszczenie. Od uczniów kochany jako zwyczajny swój przedmiot, i do obowiązków przywiązany, dobrą ma opinię z nauki, wielką tey szkoły jest podporą. Wiek i siły na usługę publiczną poświęcił, zasługuje na uważenie i nagrodę. Chciałby być Dozorcą szkoły nie inney jak Kowieńskiey, albowiem ma familię i majątek nieruchomy w Kownie. Powiadają i słusznie domyślać się można iż ta chęć Dozorstwa wzmaga gdy kolega równy pracą i zasługami wziął płacę tak mocno od niego żądaną, stała się początkiem niechęci dla JP. Dobrowolskiego: prawda iż wszystkie może mieć przymioty dobrego Dozorcy /. wyjąwszy zdania które jak do tych obowiązków nader ma słabe /. szkoły: częścią przez gorliwość o dobro szkoły, nayczęściey przez chęć zpowiewierzenia teraźnieyszego Dozorcy przed władzą wyższą i wysadzenia jego z mieysca, szuka błędów w naydrobnieyszych szczegółach w szkole wiadomą i zadomem przez któreby albo niepilność albo niezdolność Dozorcy mógł dowieść. skrytym aż dotąd jak się zdaje być naczelnikiem partyi która przeciw Dozorcy mówiła i pisała. Naostatku podał notę w której wielką niekarność, nieobyczayność i lenistwo uczniów do szkoły nieporządek Dozorcy przypisywał: sprawdziłem te uwagi i w rapporcie osobnym doniosłem.

~~JP. Wołłowicz na zdrowiu słabę, obowiązki nauczyciela lub Dozorcy z pożytkiem i nadal spełniać może.~~

3cie Nauczyciel Litteratury polskiey i łacińskiey dziejów i prawa. JP. Mikołay Kozłowski wieku lat 27 w obowiązku rok 1. Przyjechał do szkoły i wszelką znalazł gotowość w wypracowanych umiejętnie sextemach przez poprzednika swojego Adama Mickiewicza. Żadney swojey lekcyi nie dał i nie pracował: przez co nie zawsze dosta-

tecznie lekcye uczniów Stomaczył: nie ma miłości uczniów, pragn
nayqorszey zmiany. Zdolności ma dosyć i przy pracy mógłby wyd
wielce potrzebny zdrowia dobrego. Oprócz swego przedmiotu wyk
da język niemiecki na który uczniowie do 100 rubli składaią się,
dochody te i dwóch uczniów na stancyey otrzymał za staraniem
Dozorcy Szkoły: do nieporozumień przeciwko niemu należy: chociaż
istotnej tem przyczyny sam naznaczyć nie może –

4ty Nauczyciel Grammatyki polsko-łacińskiej i języka rossyy-
skiego Bartłomiey Abrahamowicz Tytularny Radca wieku lat 4
w obowiązku rok 22. Wykłada swóy przedmiot pracowicie, zro-
zumiale, pożytecznie: może jeszcze z pożytkiem i nadal pracować,
charakteru skrytego i mściwego, humoru zawsze urażnego. Jest
narzędziem równie jak poprzedzający i dway następujący Nauczyciele
układów JP. Kietawickiego i dlatego jest w nayzawziętszey i otwar-
tey od dawna woynie z Dozorcą szkoły.

5). Nauczyciel Jeografii i arytmetyki i moralney JP. Chryzosto
Niemczewski wieku lat 27. w obowiązku rok 3. Miałych zdol-
ności, małego usposobienia, jednak przez pilne staranie, przy po-
mocy dozorców domowych uczniowie znaczny odnoszą pożytek.
Cichy jest i spokoyny wdaje się jednak do nieporozumień.
Ma żal do Dozorcy za przeszkody w zamurowaniu kuchni i za zdanie
w jakimś rapporcie czy protokole zapisane: „czytać nie umie."

6). Nauczyciel Rysunków JP. Jakób Lensy wieku lat 23 w obo-
wiązku rok 4. Kandydat Sztuk pięknych: zdolności miernych, nau-
ki mało, do obowiązku przywiązany, gorliwy o postęp uczniów; nay-
nietylko w godzinach zwyczaynych lecz na wiosnę i latem z rana
od 4 godziny z ochotnikami pracuje: do mechaniczney wprawy tego
prawidła. Lecz z uczniami obchodzić się nie umie, nie zyskał ani
przywiązania, ani szacunku; mimo swego poświęcania się uczniowie
go ani kochają ani szanują. Z Dozorcą w ciągłem nieporozu-

mieniu, ustawicznie trudzi władzę edukacyjną pismami skarżącemi.

7) Nauczyciel religii i Kapelan JX. Michał Saulita Augustyanin, zdolności nadmiernych, obyczajów dobrych, obowiązkowi pilnuje, naukę religii dobrze wykłada, kazania miewa, do nieporozumień w zgromadzeniu nie należy; daje dobre o Dozorcy Szkoły świadectwo. Wieku ma lat 32, w obowiązku roku 3go.

Jnaczej wszelkie usiłowania spokojności nie będzie się póki osoby rozdzielone i rozsadzone nie będą, tak iżby obie strony z nich mogły nie przypomnieć swego poróżnienia —

Szkoły przez X.X. Pijarów utrzymywane.

Rosienie Szkoła powiatowa.

1) Dozorca szkoły JX. Leon Bruzewicz kapłan, nauczyciel Matematyki i Fizyki, Kandydat Filozofii wieku l. 35, w obowiązku rok 8my dobrze usposobiony, dosyć zdolny, gorliwy o oświecenie, charakteru łagodnego, trudno prace wykonywa: zachęcany i naprowadzony bardzo byłby dla szkoły pożyteczny: dzieł pedagogicznych nie zna.

2). Nauczyciel Wymowy, Dziejów i Prawa i Litter. Łacińskiej, tudzież języka francuskiego JX. Paweł Węzowicz Kleryk. wieku lat 31. w obowiązku rok 13: zdolności dosyć dobre, usposobienie niedokończone, dosyć gorliwości, pracy nie nadto: jeżeli przyłoży pracy, pozna dzieła i metody wykładania nauk, pożyteczny i zgromadzeniu i uczniom być może.

3). Nauczyciel Grammatyki i języka rossyjskiego Kapelan JX. Dyonizy Tressenberg wieku lat 41, w obowiązku rok 17. usposobienia dostatecznego, gorliwości i pracy największej, zna swoje obowiązki, i w ich ścisłe dopełnianie stracił do szczętu zdrowie: nie długo prace jego będą użyteczne, umrze.

4). Nauczyciel Arytmetyki Jeogr. i moralny JX. Ignacy Butkiewicz Kleryk wieku lat 23, w obowiązku rok 3ci dosyć ma zdolności i usposobienia; dosyć gorliwości i pracy warto aby dla lepszego jeszcze usposobienia się w naukach do Uniwersytetu był przystany.—

Wilkomierz Szkoła Powiatowa.

1). Dozorca Szkoły i Nauczyciel Matematyki i Fizyki JX. Gabryel Mikutowicz Kandydat filozofii wieku lat 35. w obowiązku rok 9, zdolności i usposobienie ma dosyć dobre, w obowiązkach swoich pilny i ścisły: porządku szkolnego aż do znudzenia pilnuje, z stąd nie bardzo przypodobany uczniom, u obywatelstwa ma dobrą opinią; wykłada swój przedmiot pilnie i pracowicie. Charakteru spokojnego i cichego.

2). Nauczyciel Wymowy Dziejów i Prawa JX. Wincenty Dąbrowski Kleryk wieku m. lat 23 w obowiązku rok 3. Zdolności dobrych, pilności małej, usposobienia dosyć: zaiste obałamucony miłostkami, nie zawsze gotowy na lekcye przychodzi: wiedzą o tem Konsyliarowie, obywatelstwo i zwierzchności: to złą opinią i nie uprości nic na szkołę. Od uczniów lubiony, potrzeba koniecznie aby był zmieniony.

3). Nauczyciel Grammatyki Polsko-Łacińskiej JX Karol Lipiński, Kleryk wieku lat 23 w obowiązku rok 3ci zdolności i usposobienie dosyć dobre: nie źle wykłada swój przedmiot i dosyć pilny: w obchodzeniu się z uczniami za prędki i mniej cierpliwy.

4). Nauczyciel Arytmetyki Geografii i moralny JX Wincenty Gostyniewicz wieku lat 35 w obowiązku r. 12.— Przedmiot ten pierwszy rok wykłada, nie dosyć do niego rozległe przygotowany; bardzo śpieszny w wykładzie, więcej nad gruntowności przekłada: dosyć zdolności i pilności, od uczniów lubiony od miejsco-

Odebrano: d. 17. lipca 1822 r. Xięgi pism przychodzących Ref. 191.

Zdania Nauczycieli o uczniach szkoły Lidzkiey w r. s. 1821/22.

Rapport Czerw. Szkoły Lidzkiey o Uczniach dany Roku 1822. Miesiąca Lipca dnia 8.

Klassa Pierwsza — Imiona y Nazwiska	Wiek	Zdrowie	Pilność	Postempek w Naukach: w Nauce Religii	w Moralney	w Jeografii	w Grammatyce	w Arytmetyce	w Łacinie	w Kaligrafii	w Obyczajach	Godzin Lekcyi Opuszcz.	Ćwiczenia Domowe	w Języku Rossyjskim
Wincenty Borkiewicz	10.	dobre	dobra	dobry	dobry	dobry	dobry	dobry	dobry	dobry	dobry	Opuscił 100	nie	poczynaiący
Adolf Borkiewicz	12.	dobre	dobra	dobry	dobry	dobry	dobry	dobry	dobry	dobry	dobry	20.	nie	poczynaiący
Wincenty Bystrzycki	10.	dobre	dobra	dobry	dobry	dobry	dobry	dobry	dobry	dobry	dobry	nie	nie	poczynaiący
Adolf Rzęsnicki	11.	dobre	dobra	dobry	dobry	dobry	dobry	dobry	dobry	dobry	dobry	20	nie	poczynaiący
Jan Mizewicz	11.	dobre	dobra	dobry	dobry	dobry	dobry	dobry	dobry	mierny	dobry	nie	nie	poczynaiący
Paulin Joëz	14.	dobre	mierna	dobry	dobry	dobry	mierny	dobry	mierny	mierny	dobry	170.	nie	poczynaiący

Klassa Druga — Imiona y Nazwiska	Wiek	Zdrowie	Pilność	Postempek: w Nauce Religii	w Moralney	w Jeografii	w Grammatyce	w Arytmetyce	w Łacinie	w Kaligrafii	w Obyczajach	Godzin Lekcyi Opuszcz.	Ćwiczenia Domowe	w Języku Rossyjskim
Alexander Stecewicz	15.	dobre	dobra	dobry	dobry	dobry	dobry	dobry	dobry	dobry	dobry	20.	nie	poczynaiący
Jan Bystrzycki	13.	dobre	dobra	dobry	dobry	dobry	dobry	dobry	dobry	dobry	dobry	nie	nie	poczynaiący

Klassa Trzecia — Imiona y Nazwiska	Wiek	Zdrowie	Pilność	Postempek: w Nauce Religii	w Grammatyce	w Łacinie	w Moralney	Geometryi	w Historyi Naturalney	w Kaligrafii	w Obyczajach	Godzin Lekcyi Opuszcz.	Ćwiczenie Domowe	w Języku Rossyjskim
Jan Konopacki	17.	dobre	dobra	dobry	dobry	dobry	dobry	dobry	dobry	dobry	dobry.	nie	nie	dobry
Alexander Beckilewicz	12	dobre	mierna	dobry	mierny	dobry	dobry	dobry	dobry	dobry	dobry.	20.	nie	dobry.
Jan Kolesinski	16.	dobre	mierna	dobry	dobry	dobry	dobry	dobry	mierny	dobry	dobry	nie	nie	dobry.

Klassa Czwarta — Imiona y Nazwiska	Wiek	Zdrowie	Pilność	Postempek: w Nauce Religii	w Łacinie	w Moralney	w Fizyce	w Geometryi	w Historyi Naturalney	w Kaligrafii	w Obyczajach	Godzin Lekcyi Opuszcz.	Ćwiczenie Domowe	w Języku Ruskim
Alexander Potrykowski	18.	słabe	dobra	dobry	dobry	dobry.	mierny.	dobry	dobry	dobry	dobry.	50.	tylko	dobry
Lucyan Potrykowski	15.	słabe	mierna	dobry	dobry	dobry	mierny.	dobry	mierny	mierny	dobry	46.	tylko	dobry

A. Ignacy Pozellewicz S. P.
Dozorca Szkoły Lidzkiey

Lida

Grodzieńskiey z roku szkolnego 18 21/22

Takie są pomoce do nauk	Imiona i Nazwiska Nauczycielów	Inne osoby przy szkole	Liczba Uczniów r. s. 1820/21	Liczba Uczniów r. s. 1821/22	Uczniowie wyszli ze szkoły	Gdzie się znayduią	Wiadomości o uczniach funduszowych i Adnotacye
Szkoła ta oddzielney Biblioteki nie ma, lecz Nauczyciele biorą potrzebne xiążki z Biblioteki Klasztorney. Narzędzi fizycznych i matematycznych szkoła ta nie ma—	Fizyki i Matematyki X. Ignacy Paszkiewicz Wymowy, Dziejów i Prawa X. Dominik Bieniewicz Grammatyki X. Piotr Petrusewicz Arytmetyki, Jeografii X. Dimitry Tomaszewicz Języka Rossyiskiego ten co Jeografii Niemieckiego ten co Wymowy—	Dozorca szkoły X. Ignacy Paszkiewicz	Przy końcu r. 1820. było uczniów 18 żadnego Dozorcy domowego	Jest aktualnie uczniów w szkole Lidzkiey 24. Dozorcy domowego żadnego albowiem sami Nauczyciele z własnego powzięcia się obowiązek ten od r. 1817 dobrowolnie spełniaią	a) Za patentem nie ubył żaden uczeń albowiem szkoła ta będąc na stopniu parafialnym Patentu wydawać nie może — b) za świadectwami Jędrzey Jacuński Mikołay Kasperowicz Karol Laskowski Marcin Czaykowski	gdzie się znayduią niedoniesiono	Przy tey szkole nie masz funduszu oddzielnego prosto na uczniów, lecz są dwa fundusze familii Stacewiczów pod r. 1745 i Migdałłów pod r. 1781. zapisane na obligacye Księżach XX. Piiarów z warunkiem wyraźnem w dokumentach fundacyinych, aby i utrzymywali po iednym uczniu z familii czyniącey fundusz, daiąc onym wyżywienie, odzież i Edukacyą. W roku idącym 1821. iest przy szkole Lidzkiey— Na funduszu Stacewiczów Alexander Stacewicz 11. przyięty d. 5. Stycznia r. b. Na funduszu Migdałłów Jan Missiewicz 1. przyięty 13. Marca r. b—

Porównanie

Przy końcu r. 1820. było uczniów		18
Na rok szkolny 18 21/22	przybyło	10.
	ubyło	4.
Znayduie się uczniów w szkole Lidzkiey aktualnie		24.

Roku 1822. d. 10. stycznia. Takową Wiadomość o stanie Gimnazyum i szkół Gubernij grodzieńskiey z nadesłanych Raportów pod N. 1. wyciągnioną podpisuię. H. Krusiński. D. G.

Kopia   A.   35

Akt Wizyty Szkoły Powiatowey Upitskiey w Mieście powiatowem Poniewieżu istnieiącey Roku 1822go odbytey

Roku 1822go Miesiąca Czerwca 24 dnia rozpoczęta się Wizyta od posiedzenia na którém obecni byli:

J.X. Ignacy Przyadgowski Rektor Kollegii i Szkoły –
J.X. Wenanty Montwiłłowicz Dozorca Szkoły Nauczyciel Mat. i Fizyki kand. Fil:
J.X. Antoni Moszyński Nauczyciel Wymowy Prawa i Historyi –
J.X. Apollinary Talur Nauczyciel Grammatyki polsko łaciń.
J.P. Klemens Dowgiałowicz Z. Nauczyciela Arytmetyki i Geografii –

J.X. Dozorca Szkoły złożył mi następuiące księgi porządkowe

1o Protokuł Wizyt przez Wizytatorów zostawianych – od roku 1782.

2o Księga na dwie części podzielona, w iedney zapisuią się pisma przychodzące od Rządu Cesar. Wilen. Uniwersytetu, w drugiey posyłane od Szkoły do tegoż Uniwersytetu –

3o Dziey obrad Zgromadzenia od roku 1784.

4o) Księga zawieraiąca w sobie Rapporta o Nauczycielach, Dozorcach domowych i Uczniach od roku 1818.

5o Księga Ofiar od roku 1820. –

6o Księga Uczniów przychodzących i odchodzących od roku 1821.

7o Księga postrzeżeń Meteorologicznych

8o Historya Szkoły od roku 1819 –

9o Księga Rapportów miesięcznych dawanych przez Dozorców domowych o Uczniach od roku 1820.

10o Księga zdań o postępku uczniów według których daią się świadectwa wyieżdżaiącym na Wakacye Roku 1821 sporządzona

11o Księga Examinów i Spisów uczniów od roku 1811

12o) Księga mów mianych, od roku 1820. Septemb. 1o dnia. –

Wszystkie te księgi przeyrzawszy zapomnotowałem

Następnie od godziny 3ciey po południu do 6. przed Uczniowie Klassy 1. 2giey
doświadczani byli z przedmiotów Nauczycieli Grammatyki i Nauki Religii, oraz
Jeografii Arytmetyki i Nauki Moralney – Klassa pierwsza z Nauki Religii
X. Belarmina o znaku Krzyża S. o Składzie Apostolskim. o Przykaza=
niach Boskich i Kościelnych – z Historyi Starego Testamentu X. Fleuri
o Stworzeniu Swiata o Patryarchach, o Przymierzu Boskim z Izraelitami –
z Grammatyki Narodowey Kopczyńskiego: o Wymawianiu, o Znamionach
Pisarskich, o Ośmiu częściach mowy, o Składni Szyku, Zgody i Rządu –
Tłómaczyli z rozbiorem grammatycznym z Wypisów Gedyke na tę klassę
przepisanych – Uczyli się napamięć i mówili niektóre Bayki Krasickiego –
Za ćwiczenia domowe przekładali z Oyczystego na Łacińskie niektóre wy=
jątki z Starego Testamentu i z Lhomonda – Klassa 2ga z dalszego
ciągu Nauki Religii o Przykazaniach Kościelnych i radach Ewangeli=
cznych, o Sakramentach, o Uczynkach miłosiernych i Grzechach – z Hi=
storyi Nowego Testamentu: o Narodzeniu Jezusa Chrystusa, o Apo=
stołach, o Męce, Smierci i Zmartwychwstaniu J. C. z Grammatyki:
o Rodzajowaniu rzeczowników i przymiotników Polskich i Łacińskich, o Sto=
pniowaniu, Przypadkowaniu i Czasowaniu Obu Języków – Tłómaczyli z Wy=
pisów do Moralney Nauki przystosowanych – Nadto Bayki Fedra, z listów
Cycerona – Powieści niektóre z Gedyke – Pamięć Temistoklesa i t.d. Uczyli
się napamięć i mówili z pamięci kilka Bayek z Naruszewicza, Krasickiego
i Kniaźnina. – Dla wprawy w tym języku przekładali wyjątki z Sta=
rego Testamentu i z Lhomonda. – Klassa 3cia: z Nauki Moralney
dla Szkół przepisaney – o Wzaiemnych Należytościach i powinnościach
dzieci względem Rodziców. – z Jeografii przez W. S. wydaney, o Europie
w ogólności i wszczególności, a mianowicie o Cesarstwie Rossyiskim i Króle=
stwie Polskim – z Arytmetyki elementarney 4. pierwsze działania liczb
iednorodnych i różnorodnych, o miarach i wagach w kraiu naszym
używanych. –
Klassa 4ta z Nauki Moralney: o wzaiemnych powinnościach Ucznia wzglę=
dem Nauczycieli, Pana względem Sługi –
z Jeografii: Opisali Azyą, Afrykę i Amerykę wogólności i wszczególności
z Arytmetyki dodawanie, odeymowanie, mnożenie i dzielenie ułamków pro=
stych i dziesiętnych, o podnoszeniu liczby do kwadratu i wyciąganiu pierwia=
stków – o Regule trzech podrozmaitym względem uważaney. – Uczniowie
Klass

klass obu ćwiczyli się w przerabianiu Zadań Arytmetycznych i formowaniu Charakterów Kaligraficznych. –

Od godziny 6¼ do 9. Klassy III. pierwszo i drugoletnia i IV. pierwszoletnia popisywały się z Wymowy Prawa i Historyi. – Klassa III. z Grammatyki Narodowey Kopczyńskiego: o Wewnętrznem wyrazów znaczeniu – o Przenośniach, o Zgodliwości i Słowoskładzie. Za ćwiczenia domowe tłómaczyli na język Łaciński wyjątki z klassyków Łacinskich – Tłómaczyli z Wypisów do moralney Nauki zastosowanych – nadto list Pliniusza do Tacyta niektóre Ody Horacyusza – Historyą Rzymską Eutropiusza i t. d. Z Historyi powszechney Elementarney: Dzieie Assyryiczyków, Medów – Persów – Egipcyan i Celtów – z Nauki Moralney – o Przystoynem i Nieprzystoynem obcowaniu – Klassa III. drugoletnia: z Wymowy podług Chrzanowskiego i Potockiego: o Początku, Celu i Skutkach Wymowy – o Stylu w powszechności z Poezyi podług Golańskiego i Domerona: o Dawności Poezyi, o Sztuce wierszowania o Harmonii – o Zagadce, Logogryfie, Szaradzie, Madrygale i Sonecie – Przykłady do Wymowy i Poezyi były brane z pism periodycznych i Autorów wzorowych. – Tłómaczyli z Owidiusza, Salustiusza, Lukrecyusza, Marcialisa i Katulla niektóre wyjątki – Czytali własnego układu bayki i okressy. – Z Historyi Greckiey: Jeografiezne opisanie dawney Grecyi – Dzieie Greków od założenia pierwszych Królestw do ich zupełnego upadku. – Z Prawa przyrodzonego: z X. Stroynowskiego o należytościach i powinnościach ludzi w społeczności zostaiących – o Społeczności – o Własności i wolności osobistey – o Zobopólney pomocy – Klassa IV. pierwszoletnia: z Wymowy: o Rozmaitych rodzaiach Stylu: o Rozwożeniu Krasomowskim – o Wstępie założeniu i t. d. Z Poezyi o Sielankach – Listach – Satyrach – Heroidzie – Elegii – Dumie i Trenach i o Odzie – Za ćwiczenia domowe przekładali na język oyczysty wyjątki z Celnieyszych Autorów Łacinskich pisali wierszem i prozą – Tłómaczyli z Lukrecyusza, Horacyusza, Konarskiego, Owidiusza i innych klassyków – Z Historyi Rzymskiey: o Początku tego narodu, o Rządzie pierwszych Królach – o Rządzie Republikańskim – o Cesarzach do Trajana – Z Prawa politycznego: o potrzebach ludzkich w stanie rolniczym i towarzyskim zostaiących – o ugodach, o władzy naywyższey. –

Nazaiutrz to iest dnia 25. Czerwca od godziny ósmey do 9tey z rana ukończyły się popis z przedmiotów rozpoczętych uczniów klassy IV. drugoletniey. – Z Wymowy: o Wymowie Pochwalney, Radney, Sądowey i Kaznodzieyskiey – z Poezyi: o Poemacie Drammatycznem – o Komedyi Tragedyi i Operze – Wzory do Wymowy i Poezyi były brane z Korneliusza Naruszewicza i Zdzieda pod tytułem Wybór mowy wolney – Na domowe ćwiczenia układali Mówki – Tłómaczyli 6. Księgę Eneidy Wir=

Wirgiliusza - Mowę Cycerona za Marcellem - i część znaczną Horacyu-
sza de Arte poetica - z Historyi Polskiey A. Nagi od pierwszych
Czasów tego Narodu do panowania Stanisława Augusta - z Historyi Ros-
syiskiey elementarney: o początkach tego kraiu, o Panowaniu Xiążąt udzielnych
pierwszych Epokach - z Prawa Narodów: o Przyrodzoney między Narodami
społeczności - o Handlu - o Udzielności i Niepodległości -

Oprócz tego w każdey Klassie Uczniowie examinowani byli z dziejów kościoła
powszechnego podług Bielskiego -

Nakoniec Uczniowie klass wyższych odbyli popis z Nauk Matematycznych
i Fizycznych - Klassa III. pierwszoletnia: z Arytmetyki: o podno-
szeniu liczb do potęgi 2giey i 3ciey i wyciąganiu z takowych pier-
wiastków wymiernych i niewymiernych, o Proporcyi rozniczowey i ilo-
razowey, o Postępach o Logarytmach z dzieła Czecha - z Jeometryi płaszczyzn
dla Szkół przepisaney: rozdział 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 - z Jeometryi pra-
ktyczney Zaborowskiego pierwsze sposoby wymiarów ziemi za pomocą
Sznura i kółków - z Ogrodnictwa Kłossowskiego: o sposobach samorodnych
Zakładaniu sadów i szczepieniu drzew - z Zoologii o Zwierzętach ssących.
Klassa III. drugoletnia: z dalszego ciągu Jeometryi płaszczyzn aż
do iey końca - z Trygonometryi płaskiey Polińskiego: o Liniach
i Kątach Trygonometrycznych i ich wzaiemnych między sobą stosun-
kach - Rozwiązywali rozmaite przystosowania za pomocą Logarytmów -
o równoważeniu - i kwadrowaniu koła - z Jeometryi bryłł uczyli się
i examinowani byli z ~~pierwszych rozdziałów~~ - z Jeometryi praktyczney
o sposobach wymiaru z zastosowaniem do Trygonometryi - o ~~[illegible]~~
rysowania mapp - z Zoologii o Ptakach - z Fizyki ogólney: o Własno-
ściach ogólnych ciał, o prawach ruchu jednostaynego przyspieszonego
i złożonego, o Machinach poiedynczych i składanych. - z Hidrostatyki:
o prawach parcia [illegible], ich równowadze, o wynaydowaniu ciężkości
gatunkowych ciał stałych i płynnych za pośrednictwem szali hidrosta-
tyczney i Areometrów. - Klassa IV pierwszoletnia: z Algiebry podług
Śniadeckiego i Lacroix: o Zrównaniach pierwszego i drugiego stopnia
i pierwiastkach urojonych w ogólności i wszczególności. - z Fizyki szcze-
gólney: o Cieplniku - Wodzie i Powietrzu - z Botaniki: opisani roślin
co do ich składu i postaci - Determinowali rozmaite rośliny kraiowe podług
układu Linneusza za pośrednictwem Flory Litewskiey X. Jundziłła -
i układali zielniki -
Klassa IV drugoletnia: z Algiebry rozwiązywali Zrównania stopnia 3go
i 4go z Fizyki: o Elektryczności, Magnetyzmie i Galwanizmie - z Che-
mii podług dzieła Śniadeckiego - o Powinowactwach, o rozpuszczeniu, o kom-
binacyach

kombinacyach, o istotach proministych: o Gazach: kwasorodnym, wodorodnym – Sol[i]rodzie i Jodynie, gazie saletrorodnym, siarce, węglu i fosforze – Z Fizyologii roślin: o częściach składających roślinnych ich przeznaczeniu, o życiu roślin –

Fizyka wykładaną była uczniom z rękopismu przez JP. Nauczyciela ułożonych, dziełami posiłkowemi z których czerpał były Fiszer, Haüy i Brisson. – Nadto Uczniowie w miarę powziętych wiadomości przerabiali we wszystkich Klassach po stancyach przykłady już to Arytmetyczne już Geometryczne już to nakoniec Algiebraiczne; chodzili na pomiary praktyczne Geometryczne i ćwiczyli się w rysunkach topograficznych –

Ukończywszy examen z Nauk Klassycznych –

Uczniowie doświadczani byli z języków; Rossyjski i Francuzki podzielony jest na trzy oddziały, Niemiecki dwa tylko zamyka – w Pierwszym uczą się czytać pisać, Wokabuły i początków Grammatyki – w Drugiem dalszego ciągu Grammatyki i z obcych języków na własny tłómaczą – w trzeciem kończą prawidła Grammatyczne; tłómaczą na język polski i ćwiczą się w pisaniu listów w języku iakiego się uczą – nadto wyiątki moralne polskie na obcy przekładają język

Liczba uczniów chodzących na język Rossyiski jest następująca

W oddziale pierwszym 60 w 2^{gim} 9 w 3^{cim} 5 w ogóle 74 –

Na język Niemiecki: w oddziale pierwszym 30 w drugim 6 ogół 36 –

Obu tych języków Nauczycielem iest JP. Mikołay Frasson –

Na język Francuzki. W oddziale pierwszym 8 w 2^{gim} 6 w 3^{cim} 4 ogół 18 – Nauczycielem tego języka iest JP. Buchowiecki Dozor. domowy –

Znaleźliśmy ieszcze tu klassę, wstępną, 44 uczniów zawieraiącą, osobnego Nauczyciela niema lecz uczniowie są, sposobieni po stancyach przez Dozorców domowych: uczyli się czytać i pisać po polsku, czasowania i przypadkowania z Grammatyki Piiarskiey, Nauki religii pierwszych początków – Nauki Moralney i 4 prostych działań Arytmetyki –

Przeyrzeliśmy księgę składki Studenckiey na potrzeby szkolne z którey się okazuie z ogólnego przychodu na ten rok szkolny wespół z pozostałością roku przeszłego kopiiek 22. było rubli Sreb. 162 kopiiek 45 – Wydatkowano na potrzeby naukowe to iest na zakupienie książek, Mapp Geograficznych i Dioptry rubli sreb. 16 kop. 36 na reparacyą pieców i dalszą w izbach szkolnych rubli sreb. 22 kop. 82 za drwa na opał rubli sreb. 30 kop. 20 posługaczowi rubli 17 na książki dla uczniów ubogich rubli sreb.

srebr. 4 i kop. 80 JP. Nauczycielowi ięzyka Niemieckiego rubl. srebr. 8 drobnych wydatków iako to na [skreślone] papier, lak, swiatło etc. rubl. 12 kop. 90 Ogół wydatków rubl. srebr. 101 kop. 99. Zostało w kassie kop. 46 —

Gdy z powyżéy przywiedzionego reiestru wykazuie się iż książki i dalsze naukowe pomoce ze składki uczniów w tym roku kupione zostały a i w latach ominionych zaskuteczniać się mogło, radzi zatém JP. Prefekt zaprowadzić Protokuł do którego zapisze tym sposobem sprowadzone książki i dalsze naukowe pomoce i w latach dalszych w tylko ze składki uczniów do biblioteki i gabinetu przybędzie do tego reiestru wpisywać zechce. —

Przeyrzawszy księgę Rapportów Dozorców Domowych o postępie w Naukach i obyczaiach powierzonych ich uczniów. Ustawy Szkolne i tymczasowe prawidła nieograniczaią sessyi miesięcznych przez Prefekta Szkoły z Dozorcami Domowymi składać się powinnych w samém oddaniu Rapportów; tu iest mieysce zastanowienia się nad tém wszystkiém co dobre obyczaie zaszczepić, karność i porządek szkolny utrzymać i coe wszystkiém prawidła od Zwierzchności przepisane do ścisłego wykonania przyprowadzić może, a uczniom naylepsze Moralne i fizyczne z Edukacyi korzyści sprawić zdoła — Aby dóyść do tego celu należy iżby Dozorcowie domowi ćwiczyli się gruntownie w poznaniu obowiązków swoich; do czego dzieło Pedagogiczne nayświeższą będą pomocą: dla tego polecamy aby na rok następny Szkolny ze składki przez Uczniów zbieranéy sprowadzić dzieło Pedagogiczne Niemajera na ięzyk polski wytłomaczone — JP. Prefekt zechce zalecić dozorcom domowym czytanie téy książki, obowiązuiąc aby na posiedzeniach miesięcznych zdawali sprawę czego się nauczyli; i naradzaiąc się społnie iakieby pożyteczne sposoby lepszego uczniów prowadzenia i zachęcenia do nauk zaprowadzić należało, wszystko o czém na rzeczonych sessyach traktować się będzie ma być w osobny Protokuł zapisane, który z nich ieden z Dozorców Domowych ciągle, lub każdy po kolei utrzymywać —

Powinności Chrześciańskie i nabożeństwo ściśle się tu podług przepisów zachowuie, i Pismo S. w klassy czytane bywa —

Podobnież examina kwartalne stosownie do prawideł odbywane bywaią. Szkoła ta na wzór innych Powiatowych ma Nauczycieli Kursowych Lecz klassy 3. i 4. są dwuletnie. — Liczba uczniów w teraznieyszym szkolnym roku iest następuiąca. —

W klassie 1. 31 w 2giey 38 w 3ciey pierwszoletniey 30 w drugoletniey 22. w klassie 4. pierwszoletniey 13 w drugoletniey 7. Poczynaiących 44. Ogół 185. —

Dozorców Domowych iest 17. — Żadna stancya przez uczniów zaięta, nie iest bez Dozorcy, chiba gdzie Uczniowie przy Rodzicach mieszkaią. —

Szkoła osobnego domu nie ma mieszcząc się razem ze Zgromadzeniem XX Piarów w obszerney murowaney Oficynie, Trzy sale nie małey rozległości stoły, ławki i tablice opatrzone służą na trzy klassy, 4ta iest w mieszkaniu JX Prefekta —

Książki elementarne sprowadza z Wilna JX Prefekt za gotowe pieniądze i oto żadnego rachunku z Kancellaryą Uniwer. nie ma —

Biblioteka Zgromadzenia XX Piarów mieszcząca niektóre dzieła klassyczne dostarcza potrzeby Nauczycielom. Szkolney osobney Biblioteki nie ma oprócz kilkunastu książek w tym roku kupionych — Stolik Geometryczny, Sznur; Dioptra i mała machina Elektryczna składaią cały Gabinet. —

Zapisy Meteorologiczne tu się nie utrzymuią dla braku narzędzi. —

Z examinów Uczniów poczynaiących po stancyach, u Dozorców domowych uczących się, gdy niewielki okazał się postęp, upraszano więc JXX Rektora i Prefekta aby na rok następny Szkolny i nadal zaprowadzony był zwyczay słuchania ich co miesiąc Examinów, aby Dozorcom domowym polecono było wspierać ich uprzód, do dobrego i wyraźnego czytania po polsku. —

Po ukończonych popisach wezwano JXX Rektora, Prefekta, Nauczycieli, tudzież Nauczycieli cząstkowych Dozorców domowych i Uczniów na powszechne zebranie, gdzie oddawszy sprawiedliwe zalety i pochwały tak JX Rektorowi iako też i Prefektowi ze względu porządnego utrzymania Szkoły, uwielbienie drugiego podaczyliśmy z niepospolitą iego zdolnością i gorliwością iako Nauczyciela i podobnąż dalszym Nauczycielom wynurzyliśmy — Po tem zaleconych szczególniey z dobrego dozoru uczniów pięknych obyczaiów i chwalebnego pełnienia obowiązków Dozorców domowych niemniey Uczniów ze zdania Nauczycieli i Prefekta w obyczaiach i naukach celuiących publicznie pochwaliwszy i za wzór naśladowania innym podawszy Imiona ich do Akt Wizyty wpisuię mianowicie:

Dozor:

Dozorcowie Domowi

Dowgiałłowicz Klemens -
Juchniewicz Ferdynand -
Augustowski Alexander -
Walentynowicz Józeff -
Czarzecki Józeff -
Maćkiewicz Kazimierz -
Sobolewski Michał -
Moczulski Stanisław -

Uczniowie.

z Klassy Pierwszey
Brzozski Jan -
Budzinski Maciey
Gineyko Jan -
Jabłoński Józeff -
Minichowski Tomasz -
Skowzgird Stanisław -
Szymanowski Jgnacy -
z Klassy Drugiey
Bynarowicz Andrzey -
Dargwoyn Alozy -
Dyrmont Konstanty -
Jakubowski Adam -
Jakóbowski Leopold -
Konecewicz Dominik -
Kordzikowski Antoni -
Limont Jan -
Mickiewicz Gasper -
Wazynski Julian -
Wazynski Alexander -
z Klassy III pierwszoletni -
Banewicz Franciszek -
Bielawski Franciszek -
Buczynski Zygmunt -
Dowgiałłowicz Stefan
Korgowt Sylwester -
Niebędź Stanisław -

Stygwiłło Jerzy -
Waszkiewicz Leopold -

Drugoletni z IIIey

Mackiewicz Kazimierz -
Mackiewicz Fabian -
Moczulski Stanisław -
Paltulon Adam -
Pridygier Jakób -
Sobolewski Michał -
Szule Julian -

Pierwszoletni z IIgiey -

Downarowicz Teofil -
Gozdowski Adam -
Szlagier Donat -
Wołowicz Stanisław -
Wyżkowicz Józeff
Zarzecki Józeff

z Klassy Iszey 2goletni -

Augustowski Alexander -

Z tey liczby gdy nayceluieyszymi w Naukach i Obyczaiach oka: zali się JJPP. Jakubowski Adam - Korgowt Sylwester - Kiez: bedź Stanisław - Szule Julian, oprocz spólney z innymi pochwa: ły nagrody im w Książkach rozdałem -

Zwiedziłem mieszkania Uczniów; dosyć są przystoyne, w domach ile można do szkoły zbliżonych. - W ostatku zebrawszy i przeyrzawszy wszystkie szczegóły wizyty własnie niniejszy Akt skończyłem -

Działo się w Poniewieżu roku 1822go Czerwca 25 dnia -
(podpisano) = Jan Chodźko - Członek honor. Cesarskiego Wileńskiego Uniwersytetu - Dozorca Honor. Szkół Pttu Dzisnieńskgo - Wizytator Jeneralny Zakł: Nauk: w Gubernii Litt. Wileńskiey Orderów S. Anny 2. Kla: i S. Wł. 4. st. Kawaler =

Ozgodności z protokołem Wizyty poświadczamy.

X. Ignacy Przyałgowski Rządzca Szkół
X. Wenanty Montrymowicz Dozorca Szkoły Nau. Mat. Fiz.
X. A. Moszyński Naucz. Wymowy i Historyi
X. A. Gatur Nauczyciel Gram. i Łaciny

Poniewież

1. Przejrzałem Księgę składki Studenckiey na potrzeby szkolne z któ:rey okazuie się że ogólnego przychodu na ten rok szkolny wespół z pozostałością z r. przeszłego kop: 22. było r. s. 102. kop. 45. Wydatko:wano na pomoce naukowe, to iest zakupienie Książek Mapp geograficznych i Dioptry r. s. 16. 36. Na reparacyę pieców, i dalszy w izbach szkolnych r. 22 k 83. Za drwa na opał r. 36 k 20. Pastuszkowi r. 7. na książki dla uczniów ubo:gich r. 4 k 80. JP. Nauczycielowi języka Niemieckiego r. 8. drobnych wydatków iakoto na drwa, papier, lak, światło etc. r. 12. k 90. Ogół wydatku r. s. 101 k 99. Zostało w Kassie kop: 46.

2. Gdy z powyżey przywiedzionego regestru wykazuie się iż książki i dalsze nauko:we pomoce ze składki Uczniów Kopią nie zostały, co i w latach ubiegłych zachodzić mogło; wzywam zatem JX. Prefekta zapisywać osobny regestr Książek i Atlas od których zapis zawierać tym sposobem Książki i do: do nauki pomocy, i dalszych latach co tylko ze składki uczniów do Bibliotheki i gabinetu przybędzie do tego regestru wpisywać należy.

11. Zapiski Meteorologiczne tu się nie utrzymuią dla braku narzędzi–

3. Przejrzałem Księgę raportów dozorców domowych o postępie w naukach i obycza:yach powierzonych im uczniów. Ustawy szkolne i tym zarówno prawidła, mi ograniczaiąc wszelkie stosunki między Prefekta Szkoły z dozorcami domowymi składać się powinny na samym oddaniu raportów, to iest miejsce zastanawiania się nad tem wszystkiem, co dobre aby zyski zaszczepić, karność i porządek szkolny utrzymać, i we wszystkiem prawidła od zwierzchności prze:pisane dosyć stego wykonania wprowadzić może, a uczniom naylepsze mo:ralne i fizyczne z edukacyi korzyści zapewnić zdoła; aby dojść do tego celu należy iżby dozorcowie domowi uczyli się pilnie ugruntowaniem po:znaniu obowiązków swoich, do czego dzieła pedagogiczne naywiększą będą pomocą, dla tego polecam aby na rok następny ~~uczniom~~ szkolny ze składki przy uczniów zbieranej sprowadzić dzieło pedagogiczne Niemajera na język polski wytłumaczone. JX. Prefekt zechce zalecić dozorcom domowym czytanie tej Książki, obowiązując aby na posiedzeniach między sobą zda:wali sprawę czego się nauczyli; i naradzaiąc się społem iakiby przyj:mować tyczące ~~sposoby~~ sposoby lepszego uczniów prowadzenia, i zachęcania do nauk zaprowadzić należało. Wszystko o czym na zjazdach takowych rozmawiano zapisywać w osobny protokuł zapisywano, który między iedenz będzie na bydź w osobny protokuł, lub ~~wszyscy~~ każdy po kolei utrzymuią dozorców domowych ciągle.

4. Powinności Chrześciańskie i Nabożeństwo szkolne się tu podług przepisów za:chowuie i Pismo S. po klasy czytane było.

5. Podobnież examina kwartalne stosownie do prawideł odbywane bywaią.

6. Szkoła ta na wzór innych pamiątkowych ma Nauczycieli Klassowych. ~~Grado~~ Klassy III i IV. są dwuletnie – Liczba uczniów w tegorocznym szkolnym roku jest następna w Kl: I. 31. w Kl: II. 38. w Kl III. 30. w tyże Klassie drugoletniej. 22. w Kl: IV. 13. w tyże Klassie drugo letniej 7. Oprócz tego uczniów początkujących 44. Liczba ogulna uczniów 185. –

10. Biblioteka Zgromadzenia XX: Pijarów mieszcząca niektóre dzieła Klassyczne, dostarcza pomocy Nauczycielom – Szkolnej osobnej biblioteki nie ma oprócz kilkunastu Książek w tym roku kupionych. Stolik ciosmetryczny drewn, dyoptra, i mała machina elektryczna składaią cały gabinet.

7. Dozorców domowych iest 17. żadna stancya przy uczniów zaięta nie iest bez dozory, chybaby ~~my~~ gdzie uczniowie przy rodzicach mieszkają.

8 Szkoła Ubogiego domu nie ma. mieści się razem ze Zgromadzeniem XX Pijarów w obszernej Murowanej Officynie. trzy sale nie maią wszystkości w stoły, siedle i Tablice opatrzone które są dla Klassy – 4tej daje się w mieszkaniu JXa Prefekta.

9. Książki elementarne sprowadza z Wilna JX: Prefekt za gotowe pieniądze i oto żadnego rachunku z Kancellaryą Uniwersytetu nie ma –

13. Po skończonych Popisach, ~~zaś~~ wezwaniem JXX: Rektora, Prefekta Nauczycieli tudzież Nauczycieli ięzykowych, dozorców domowych i uczniów na powszechne zebranie, gdzie oddawszy sprawiedliwe zalety i podziękowania tak JX Rektorowi jako też JX Prefektowi ze względu porządnego utrzymania szkoły, uwielbienie drugiego potem uczynienie pospolitej iego zdolności i gorliwości jako nauczyciela, i podobnież dalszym Nauczycielom wymienionym; pochwały, zaleconych szczególnie z dobrego dozoru uczniów, pięknych obyczajów, i dobrego pełnienia obowiązków dozorcom domowym. nie mniej uczniów ze zdania Nauczycieli i prefekta w obyczajach i Naukach celujących publicznie pochwaliwszy i za wzór do naśladowania innym podawszy imiona ich do Aktu Wizyty wpisuie. Mianowicie: Dozorcami domowemi N.N. Uczniowie: z Kl: IV drugo letniej N.N. ~~etc~~

Z tej liczby gdy najcelniejszymi w nauce i obyczajach okazali się JJXX N.N. oprócz wspólnej z innymi pochwały nagrody w Książkach im rozdałem.

12. ~~Uważam~~ Z examinów uczniów początkujących, a z postancyi dozorców domowych uczyniłem, gdy nie wielki obudził się postęp. Upraszam więc JXX: Rektora i prefekta, aby na rok następny szkolny i nadal, zaprowadzany był zwyczaj, słuchania ich co miesięcznie examinem, i aby dozorcom domowym polecono było wprawienie ich najprzód, do dobrego i wyraźnego czytania po polsku –

Akt wizyty Jeneralnej Szkoły Powiatowej Krożeńskiej

Roku 1822 dnia 29. Maja rozpoczęta została wizyta od posiedzenia na którem obecni byli

WJX: Mateusz Matkiewicz przełożony Klasztoru i Rektor [Administrator] Szkoły.

WJX: Leon Brusewicz Dozorca Szkoły, i Nauczyciel Matematyki i Fizyki. —

WJX: Paweł Wyżewski Nauczyciel wymowy historyi Prawa i Języka francuzkiego

WJX: Dyonizy Grossenberg Nauczyciel [Religii] Grammatyki Polsko-Łacińskiej i Języka Rossyjskiego —

WJX: Ignacy Budkiewicz Nauczyciel Arytmetyki ~~do Klas~~ ~~Starożytnej~~. — Geografii i Pisma etc.

~~WJX: Mateusz Matkiewicz i Leon Brusewicz~~ [JX:] Dozorca Szkoły

i złożyli następujące Księgi porządkowe. —

1mo) Protokół wizyt zostawionych przez Generalnego Wizytatora ~~[illegible]~~

2do Księga przepisów i zaleceń Wizytatorskich —

3tio Dzieje obrad domowych od czasu w Szkołach

4to ~~[illegible]~~ Protokół Dozorczy podzielony ~~[illegible]~~, jeden na porządek służący do zapisywania listów przysyłanych z Kancellaryi Wileńskiego Uniwersytetu do Szkoły, a druga [zawiera] rachunek przysłanych Raportów i Świadectw do Szkoły —

5to) Księga Offiar. —

6to) Protokół przez przychodzących i odchodzących od Szkoły [Uczniów] Krożeńskiej —

7mo) Księga zawierająca w sobie zalecenia przysyłane od Rządu Cesarskiego Wileńskiego Uniwersytetu —

8vo 3 Księgi do zapisywania uczniów przychodzących i wychodzących ze Szkoły od R: 1794 do 1822.

9.) Księgę examinów miesięcznych, oraz zdań Nauczycielskich Uczniów od R. 1819. —

10.) Raporta miesięczne Dozorców domowych o uczniach od R. 1821.

11.) Kopie Raportów przesyłanych do Dyrekcyi Szkół Litewsko-Wileńskich w których się zapisano Nauczyciele Szkoły i Dozorcy domowi ~~[illegible]~~

12.) Stan historyczny Szkoły Powiatowej [illegible] od R. 1818.

13.) Księgę do zapisywania Obserwacyi Meteorologicznych od R. 1821.

14.) Księgę do zapisywania zasadzen Studenckich, oraz wydatku [illegible] pieniędzy —

15.) Księgę do zapisywania uczniów Klassy 3 i 4 [illegible] Dozorcy Szkoły ~~[illegible]~~ utrzymywanych.

16.) Księgę spisu uczniów biorących Swiadectwa lub nie, oraz odjazdu na wakacye od R. 1818.

17.) Księgę zawierającą rozmaite ćwiczenia piśmienne i prace Studentów układane — ~~[illegible]~~

Następnie od godziny [illegible] Uczniowie Klassy I. i II. do [illegible] byli z Nauki Chrześcijańskiej: Klassa pierwsza mówiła: o celu Chrześcijanina: o znaku Krzyża Ś. o Sakramentach — o cnotach głównych i o grzechach kardynalnych z dzieła Bellarmina. — Klassa II.: o wierze nadziei i miłości — o Trójcy Przenajświętszej; o odkupieniu Narodu Ludzkiego ~~[illegible]~~ i o zmartwychwstaniu J. C.: i o [illegible] Kościoła Ks. Fleury — ~~[illegible]~~

Od 8 3/4 : 10 1/4 Klassy I. i II. examinowaną była z Grammatyki Polsko Łacińskiej Kopczyńskiego = Uczniowie Klassy pierwszej [illegible] Grammatyki [illegible] — [illegible] Uczniowie zaś Klassy II. [illegible] byli z ~~[illegible]~~ Fedra Grammatyki [illegible] — [illegible] ~~[illegible]~~ 5 Bajek Fedra, ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] Klassy [illegible] nowe zabawy [illegible] [illegible] i [illegible] Łacińskich [illegible] [illegible] Gidyka

Koleyno od godziny 11 : 12 1/2 Klassy I. i II. odbyły popis z Historyi Starego i Nowego Testamentu z Nauki [illegible] Geografii i Arytmetyki — Klassa I. z Historyi

~~Starego~~ Testamentu ~~[illegible]~~ X. Fleury ułożoney: o Stworzeniu świata, o Potopie, o Patryarchach, o Niewoli Egipskiey — o Przymierzu Boskim z Izraelitami — o Bałwochwalstwie i o Prorokach —
Klassa druga ~~z tegoż dziełka~~ z historyi nowego testamentu ~~z tegoż~~ także X. Fleury napisaney: o Narodzeniu J. C.: o Apostołach — o Śmierci i Zmartwychwstaniu J. C.: o Rozproszeniu Narodu — i Spustoszeniu Jerozolimy. — z Nauki Moralney ~~[illegible]~~ dla szkół przepisaney Klassa I. opowiadała. O potrzebach, należytościach i powinnościach Dzieci i Rodziców, ~~[illegible]~~ ~~posłuszeństwie i wdzięczności~~ — Klassa II. z dalszego ciągu: O uszanowaniu i powinności ucznia względem Nauczyciela, Pana względem sługi i ich należytości — z Geografii Elementarney X. Pi.: wydaney Klassa I. dała wyobrażenie całey Europy wogólności i szczególności a mianowicie o Cesarstwie Rossyiskiem i Królestwie Polskiem — nadto znaczniejsze kraje, morza i rzeki na mappie okazała. Klassa II. z tegoż dziełka wyłożyła wogólności i szczególności Państwa Azyi, Afryki, Ameryki z opisaniem ich miast stołecznych, obyczajów, religii, rękodzieł i handlu i takowe na mappie widzieć dała ~~[illegible]~~

Z Arytmetyki Klassa ~~pierwsza~~ I. ~~[illegible] z Arytmetyki dla szkół [illegible]~~ przerobiła cztery pierwsze działania liczb jedno i różno rodzaynych z dziełka ~~[illegible]~~ Elementarnego; zaćwiczenia domowe przerabiała zadania do zrozumienia uczniów zastosowane. Klassa II z tegoż dziełka examinowaną była ze 4 działań ułamków prostych; mówiła nadto o regule trzech i wskazała prawidła podnoszenia liczby do 2giey i 3ciey potęgi i wyciągnienia z takowey potęgi pierwiastków — Zaćwiczenia domowe przerabiali rozmaite zadania — wreszcie obie Klassy złożyły piękne charaktery kaligraficzne.

i klassy

Dnia tegoż od godziny 2: 4ey po południu uczniowie klas wyższych doświadczani byli z Matematyki — Klassa IIIa pierwszoletnia z ośmiu Rozdziałów Jeometryi płaszczyzn z dziełka Elementarnego; z jeometryi praktyczney wykazała sposoby mierzenia za pomocą lasek, ~~[illegible]~~ łańcucha mierniczego i węgielnicy z Zaborowskiego. Klassa IIIa drugoletnia opowiadała ~~[illegible]~~ z dalszego ciągu Jeometryi płaszczyzn aż do końca; ~~z trygonometryi~~ o użyciu Logarytmów; z Trygonometryi o pierwszych liniach trygonometr:

~~Pierwsza klassa~~ ~~[illegible]~~

zastosowała się potem do rozwiązania trzykątów; nadto odmierzaniem koła — z Jeometryi Bossuta dzieła elementarnego: o czworokątnych rozdziałów: z Jeometryi praktycznej: działania za pomocą stolika odbyte, oraz pierwsze początki równania ziemi. — Klassa IIIa pierwszoletnia z Algebry ~~z dzieła La Croix~~ opisały wszelkie znaki w tej nauce używane, rozwiązywała równania stopnia 1o i 2o z dzieła La Croix — Klassa IIIa drugoletnia tegoż dzieła rozwiązywała równania stopnia 3o i 4o; z Logiki Condillaka mówiła o władzy duszy (sensibilitas) o wyobraźni, i o rozbiorze czucia i myśli (Analizis) —

Następnie też klassy, przez dwie godziny 4 3/4: 7 examinowane były z następujących przedmiotów Historyi Naturalnej i Fizyki. Klassa IIIa pierwszoletnia z Ogrodnictwa ~~o~~ Krasowskiego ~~[illegible]~~ podała sposób robienia prób samorodnych, zakładania sadów, szczepienia, oczkowania, kopulizowania itd. Z Zoologii X. Jundziłła: o zwierzętach czworonożnych i ptakach. Klassa IIIa drugoletnia tegoż dzieła mówiła o płazach i rybach. Z Fizyki Zwolskiego: o własnościach ogólnych ciał; pierwsze zasady Mechaniki, o warsztatach, o dźwigni, bloku, i kole na wałku ~~[illegible]~~. Z Jeografii Matematyczno-Fizycznej Pana Śniadeckiego: opisanie świata pow~~[illegible]~~szechnego; o zmysłach widzenia; wykład całego świata słonecznego — o ile układu, o biegu ciał po linii krzywej, obiegu komet, o południku miejsca, o długości i szerokości geograficznej — ~~[illegible]~~ Klassa IVa pierwszoletnia z Botaniki: ~~[illegible]~~ o częściach roślin i determinowaniu kwiatów podług układu Linneusza. Z Fizyki: o ciepliku, w ogólności o cieple, o ciepłomierzach, o ogniomierzach itd. o powstaniu lodu i pary; o własnościach fizycznych powietrza, o jego sprężystości, o Barometrach i sposobie ich użycia, o wilgociomierzach i o dźwięku ~~[illegible]~~ — z Elektryczności: o ciałach objawiających nam bytność tego płynu; o Machinie Elektrycznej i jej częściach, o butelkach Lejdejskich, Elektromierzach [illegible] Zwolskiego. Z dalszego ciągu Jeografii Matematyczno-Fizycznej: o Ziemi i jego odmianach, o fenomenach wydymających się i oprócz tego morza; i o działaniu wód co

~~Kopia~~ A. 43

Akt Wizyty Generalney Szkoły Powiatowey Rossieńskiey. –

Roku 1822 Dnia 29 Maia rozpoczęła się Wizyta od Posiedzenia na którem obecni byli: ..

W. JX: Mateusz Malkiewicz Przełożony JJ: XX Piiarów i Rektor Szkoły. .

W. JX Leon Bruzewicz Dozorca Szkoły, i Nauczyciel Matematyki Fizyki. .

W. JX: Paweł Wążowski Nauczyciel Wymowy Historyi Prawa Języka Francuzkiego. .

W. JX: Dyonizy Pressemberg – Nauczyciel Religii Grammatyki Polsko-Łacińskiey i Języka Rossyiskiego. .

W. JX: Ignacy Butkiewicz – Nauczyciel Geografii Arytmetyki i Pisma Swiętego. .

W. JX Dozorca Szkoły złożył należące Księgi porządkowe. ..

1mo Protokoł wizyt zostawionych przez Generalnego Wizytatora. ..

2do Księgę przestrog i Zaleceń Wizytatorskich. ..

3tio Dzieie obrad Domowych co do spraw Szkolnych. ..

4to. Protokoł na dwie części podzielony, iedna połowa służy do zapisywania Ksiąg Elementarnych z Kancellaryi Wileńskiego Uniwersytetu dla Szkoły przesyłanych – a druga zawiera rachunek przysyłanych Patentów i Swiadectw dla teyże Szkoły. –

5to. Księgę Ofiar. –

6to. Protokoł Pism przychodzących i odchodzących od Szkoły Powiatowey Rossieńskiey. –

7mo Tekę zawieraiącą w sobie Zalecenia przysyłane od Rządu Cesarskiego Wileńskiego Uniwersytetu Szkole Rossieńskiey. –.

8vo Trzy Księgi do Zapisywania Uczniów przychodzących i odchodzących ze Szkoły od Roku 1794. do 1822

9to Księgę Examinów miesięcznych oraz zdań Nauczycielskich o Uczniach od Roku 1819. –

10mo Rapporta miesięczne Dozorców Domowych o Uczniach od Roku 1821. –

10.to Kopiie Rapportów posyłanych do Dyrekcyi Szkół Litewsko-Wileńskich. –

w ktorey są zapisani Nauczyciele Szkoły i Dozorcy Domowi. —
12.to Stan Historyczny Szkoły Powiatowey Łomżyńskiey od Roku 1818.
13.to Księgę do Zapisywania Obserwacyi Meteorologicznych. od Roku 1821.
14.to Księgę do Zapisywania Składek Studentskich oraz wydatków z takowych pieniędzy. —
15.to Księgę do Zapisywania Uczniów Klassy III. i IV. przez W. J. X. Dozorcy Szkoły utrzymywaną. —
16.to Księgę spisu Uczniów biorących Swiadectwo Lubnie, czasie odiazdu na Wakacye od Roku 1818. —
17.to Księgę zawieraiącą rozmaite Cwiczenia Wierszem i Prozą przez Studentów układane. — i drugą podobną przez Nauczyciela wymowy utrzymywaną. — wszystkie takowe Księgi przeyrzawszy podpisał —

Następnie tegoż dnia o Godzinie 8 rano Uczniowie Klassy I. i II. w[?] uradzeni byli z Nauki Chrześciańskiey. Klassa I. mówiła o Celu Chrześcianina, o Znaku Krzyża Sgo o Sakramentach, o Cnotach głównych i grzechach Kardynalnych z Dziełka Bellarmina. — Klassa II. o Wierze Nadziei i Miłości, o Troycy Przenayświętszey, o odkupieniu Narodu Ludzkiego, o Cnotach chrześciańskich Jezusa Chrystusa, i o Duchu Swiętym z Dziełka X. Fleury. —

Od 8¾ do 10¼ Klassa I. i II. examinowaną była z Grammatyki Polsko Łacińskiey Kopczyńskiego. — Uczniowie Klassy I.szey opowiadali wszystkie uwagi z Grammatyki na tę klassę przepisaney. Tłomaczyli Wypisy i Cztery Bayki Fedra. — Uczniowie zaś Klassy II.giey zapytani byli z Grammatyki na Klassę II.gą którą w całości przeszli. — Tłomaczyli z Wypisów Piotra Bayer z Fedra. — Na domowe zabawy Uczniowie Klass obu pisali przypadkowanie i Czasowanie słów Łacińskich, na Łaciński z Polskiego przekładali krotkie i łatwe wyiątki z Wypisow Bayera. —

Koleyno od Godziny 10½ do 12½ Klassy I.sza i II.ga odbyły popis z Historyi Starego i Nowego Testamentu, z Nauki Moralney, z Geografii i Arytmetyki. Klassa I.sza mówiła z Historyi Starego Testamentu przez X. Fleury ułożoney: o Stworzeniu Swiata, o potopie, o Patryarchach, o Niewoli Egipskiey, o przymierzu Boskiem z Izraelitami. — O Bałwochwalstwie, i o proroctwach. — Klassa II.ga z Historyi Nowego Testamentu także przez X. Fleury napisaney: o Narodzeniu Jezusa Chrystusa, o Apostołach o Śmierci i Zmartwychwstaniu Jezusa Chrystusa, o Powołaniu Narodów —

i o Spustoszeniu Jerozolimy. – z Nauki Moralney dla Szkół przepisaney Klassa 1sza opowiadała: – o Potrzebach, Należytościach i Powinnościach dzieci i Rodziców. Klassa IIga. z Dalszego iey Ciągu: o wzaiemney powinności Ucznia względem Nauczyciela Pana względem sługi i ich należytości – z Jeografii Elementarney W. S. wydany dała wyrazenie Klassa 1sza o całey Europie w Ogólności i wszczególności a mianowicie o Cesarstwie Rossyiskiem, i Królestwie Polskiem. – Nadto znacznieysze, kraie, morza, i rzeki na karcie okazała –. Klassa IIga z tegoż dzieła wyłożyła w Ogólności wszczególności Państwa Azyi Afryki i Ameryki i takowe na mappie widzieć dała z opisaniem ich miast stołecznych, Obyczaiów, Religii, rękodzieł, handlu, i stosunków wzaiemnych –.

z Arytmetyki: Klassa 1sza przerabiała Cztery pierwsze działania liczb iedno i roznorodnych z Dziełka Elementarnego, za ćwiczenia domowe przerabiała zadania do znaiomości Uczniów zastosowane. – Klassa IIga z tegoż Dziełka Examinowana była ze Czterech działań ułamków prostych; mówiła nadto o regule trzech i wykazała prawidła podnoszenia liczby do drugiego, i trzeciego stopnia, i wyciągania z takowey ich potęg pierwiastków Kwadratowego i Sześciennego – Za Ćwiczenia domowe przerabiali rozmaite zadania – Nadto obie Klassy złożyły własne Charaktery Kaligraficzne. –. —.

Dnia tegoż od godziny 2 do 4½. po południu Klass wyższych Uczniowie examinowani byli z Matematyki. – Klassa IIIcia Pierwszoletnia mówiła z 3ech rozdziałów Jeometryi Płaszczyzn z Dzieła Elementarnego – z Jeometryi Praktyczney Zaborowskiego wykazała sposoby mierzenia za pomocą laseczki, Łańcucha mierniczego i Węgielnicy. –. Klassa IIIcia Drugoletnia opowiadała z dalszego Ciągu Jeometryi Płaszczyzn aż do iey końca; o użyciu Logarytmów: z Trygonometryi opisawszy Linie trygonometryczne zastosowała ie do rozwiązania Tryangułów: nadto mówiła o Kwadraturze Koła – z Jeometryi Bryłt z Dzieła Elementarnego 6ciu początkowych rozdziałów: z Jeometryi Praktyczney: działania za pomocą Stolika odbyte, oraz pierwsze początki równoważenia. – Klassa IV. Pierwszoletnia z Algebry Śniadeckiego Jana; opisawszy wszelkie znaki w tey nauce używane.

używane, rozwiązywała zrównania Stopnia Igo, IIgo Przykłady
były brane z Lacroix. – Klassa II. Drugoletnia. – Z tegoż
dzieła rozwiązywała zrównania stopnia IIIgo, IVgo – Przykłady
także były brane z Lacroix – z Logiki ~~Tłumaczoney~~ po X Prze
czytańskiego. – Mówiła o władzy Czułości /: Sensibilitas :/ o Wyobra
i o rozbiorze czucia i myśli /: Analysis :/. –

Następnie też Klassy wyższe od Godziny 4 3/4 do 7mey Examinowa
ne były z dalszych przedmiotów, Nauczyciela Matematyki i Fizyki
Klassa IIIcia Pierwszoletnia z Ogrodnictwa na Szkoły przepisanego
podała sposoby robienia płotów samorodnych, zakładania Sadów
i Szczepienia, Okulizowania, Kopulirowania itd. – z Zoologii X.
Jundziłła o Zwierzętach Ssących i Ptakach. Klassa IIIcia Drugoletnia
z tegoż dzieła mówiła o Płazach i rybach – z Fizyki Wolskiego o
Własnościach Ogólnych Ciał, pierwsze zasady Mechaniki, [illegible]
o drągu, Bloku, z Kole na Wale. – Z Geografii Matematyczney
i Fizyczney Jana Śniadeckiego: opisanie Świata powszechnego; o
zmysłach widzenia: wykład Całego świata słonecznego – [illegible]
o biegu Ciał po linii krzywey o biegu komet, o południku, o miejscach
o długości i szerokości Geograficzney. – Klassa IIda Pierwszoletnia
mia; z Botaniki: o życiu roślin i determinowaniu kwiatów, pod
ług układu Linneusza z Fizyki: o Ciepliku w Ogólności; o Ciepło
mierzach, Ogniomierzach itd. o Wodzie w stanie Lodu i Pary; o
Własnościach fizycznych Powietrza, o jego przymiotach; o Barome
trach i sposobie ich użycia, o Wilgociomierzach i Dźwięku – o Elek
tryczności o Ciałach objawiających nam bytność tego Płynu; o Ma
chinie Elektryczney, iey użyciu, o Butelkach Leydeyskich – Elektro
mierzach Konduktorach itd. z dzieła Wolskiego – z Dalszego Ciągu
Geografii Matematyczno Fizyczney o Ziemi i jego odmianach, o
fenomenach, wzdymającego się, i opadającego morza, i o Działaniu
Słońca i Księżyca na Ziemię. – Klassa IIda Drugoletnia z Fizy
ki: o pierwszych prawidłach Optyki, o prawach odbicia się światła

o prawidłach Swiatła załamanego, nakoniec o Soczewkach i Zwierciadłach Płaskich, Wklęsłych i Wypukłych. — z Geografii Fizyczno-Matematyczny: opisanie Atmosfery; o rodzeniu się dymów, wodnistych mgły, chmur i Deszczów, obrazy i Grzmotach, o Trąbach Powietrznych, o tworzeniu się Śniegu, Szronu i Gradu, o łamaniu się i odbiciu Swiatła w Atmosferze i rozmaitych fenomenach które światło sprawić może — o Wiatrach i ich kierunku. — z Chemii Jędrzeia Śniadeckiego: o Powinowactwach, o Narzędziach Chemicznych, o Ciałach Pierwiastkowych, Swietle, Cieple i Elektryczności, o rozpuszczeniu, o Kombinacyach, o Gazie kwasorodnym i wodorodnym. —

Od Godziny 7: 8½ przedłużał się Examin z przedmiotów Nauczyciela Wymowy Prawa i Historyi. — Klassa IIIcia Pierwszoletnia mówiła z Grammatyki Kopczyńskiego nad Klassy przepisany: o wewnętrznem wyrazów znaczeniu, o Źródłosłowie, o Współrodzie, o składni Polskiey i Łacińskiey, o Złączeniu obu Języków i Wierszopisaniu Polskim. — z Nauki Moralny o obcowaniu przystoynym i nieprzystoynym z dzieła Elementarnego. — Tłumaczyli z Wypisów do Nauki Moralny stosowanych z okazaniem prawideł Grammatycznych. — z Historyi Powszechny Elementarny; opisanie Azyi, Afryki, Egiptu, o Państwie Assyryiskiem, Medów, Persów, i Fenicyanach. — —

Dnia 30 Maia od Godziny 8 do 12 zrana Uczniowie trzech Klass wyższych doświadczeni byli z dalszego Ciągu rozpoczętych przedmiotów. — Klassa IIIcia Drugoletnia mówiła z Wymowy X. Chrzanowskiego o Stylu iego podziałach przyzwoitości i przymiotach, o Tropach — Harmonii, i o Listach. — z Poezyi: Początek poezyi — zasada — zmyślenie — styl — Harmonia — Tok rymotworski: — Jasność podział Poezyi — o Epigrammatach, Nagrobkach, Napisach i Bajkach — dawali nadto przykłady do każdego z wymienionych rodzajów —

Poezyi zastosowanych z Autorow Klassycznych Wyiątki. — z Języka Łacinskiego na Oyczyzny Domowych z Justyna Xięgi VII. de Origine Macedoniæ ejus populo primisque regibus ad Alexandrum usque Magnum. —
Liber XVI. Heracleæ origine et status nec non Clearchi Tyranni an... describentia. — —
Ex Curtio exaltatio abdolonymi de Stirpe Medicorum Alexandri magni — Oratio Da... ad Milites —
M: Valerii Martialis — Epigrammata selecta —
z Historyi Greckiey na tey klassie przepisaney: opowiedź dawniey oze miasta i ... tego Narodu, i takowe na mappie okazywali; mowili o Woynie Troiańsk... o Rzeczypospolitey Spartanskiey i Ateńskiey, o Woynie Grekow z Persami o... nie Peloponezkiey, Tebańskiey, opanowaniu Filippa, Alexandra ... o Woynie Greków z Rzymianami i zburzeniu Korynthu. — —
z Prawa Przyrodzonego X Stroynowskiego: o wzaiemnych obowiązkach i powin... nościach iednego Człowieka względem drugiego. — o Społeczności przyrodzoney m... o Prawach o Sankcyi Ustaw. — Klassa II^da Pierwszeństwa — Popisywa... z Wymowy X Chrzanowskiego: o mowach i ich na rozmaite części podziale... o przymiotach iakie mowa mieć powinna — o Obrazach — Opisaniach Oby... ... Charakterach, i Wizerunkach. — Za przykłady mówili wyiątki z mowców ... napamięć — z Poezyi: o Satyrach Elegiach — o Odach Sielankach — Tu ... z Klassyków dawali przykłady. — Tłumaczyli 13 Od Horacyusza z rozmaitych ... Xiąg wybranych przez Nauczyciela. — Nadto Wirgiliusza Eklogę 1^szą ... Listy Owidiusza Nazona do Pompeiusza i przyiaciół iego. — z Salustyusza ... Niektóre wyiątki z Woyny Jugurtyńskiey — z Historyi Rzymskiey klassyczn... od Założenia Rzymu aż do upadku iego na Zachodzie. — z Prawa Poli... nego — Stroynowskiego: o potrzebach ludzi wzaiemnych zostaiących wspołe... o Władzy Naywyższey — o Wzaiemnych obowiązkach i powinnościach ... Narodu względem drugiego. — o Ustawach władzy prawodawczey, sądowey i ... nawczey o powszechnem bezpieczeństwie. — Nastała Klassa II^da Dr... ... Odbyta popis z Wymowy Chrzanowskiego: o Mowach Pochwalny... Naradnych i Sądowych — Mowida na pamięć dokonczenia Pochwały ... kiego przez Franciszka Dmochowskiego oraz wyiątek z mowy na 100 let... obchód Pamiątki Jana III^go

46

z Karpińskiego – z Poezyi o Wierszu Bohatyrskim o Sztuce Dramma=
tyczney o Tragedyi, Komedyi, Operze, Wierszu Dydaktycznym, Sto=
sowne do tego daiąc przykłady – Tłumaczyli z Cycerona mowę pro Archia
Poeta – z Wirgiliusza Eneidy księgę 8.1. z Horacyusza de Arte Poe=
tica z Hezioda księgę 1szą Opera et Dies z Owidiusza Fuga
Dedali Methamorphosis [illegible] – z Historyi Polskiey X. Wagi od
Założenia Państwa aż do iego Upadku – z Historyi Rossyiskiey od
Początków tego Narodu aż do Naymiłościwiey nam panuiącego i Aleksan=
dra 1go z Prawa Narodów Stroynowskiego – O Przyrodzoney społecz=
ności między Narodami, o handlu o Prawie Woyny, o postępowaniu
iednego Narodu względem drugiego – –

Wszystkie Klassy Wyższe robiły za ćwiczenia wiersze, z Wierszów
Łacińskich przekładane z Marcialisa i z Hezyoda Tłumaczonego [illegible]

Nakoniec Uskuteczywszy Examen nauk Klassycznych, Uczniowie na trzy od=
działy Poczynaiących Postępuiących i doskonalących się podzieleni, doświad=
czani byli z Języka Rossyiskiego – Język Francuzki dzielił się w tey Szko=
le na dwa oddziały – Poczynaiących i Postępuiących – Języka Rossyiskiego
w Pierwszem oddziale uczy JP. Wincenty Butrymowicz dozorca Domo=
wy – Czytać pisać i Wokabuł – w Oddziale zaś drugim i trzecim i Nau=
czyciel Grammatyki Polsko-Łacińskiey daie Lekcyie tego Języka Ucząc
w drugim z Grammatyki dla Szkół Przepisaney o prawidłach wymawiania
Głosek i ich użyciu o Imieniu iego odmianach i Czasowniku słów – Ucznio=
wie tego oddziału Uczyli się także na pamięć następuiących Baiek Rossyi=
skich – [illegible] и [illegible] – Стрекоза и Муравей – [illegible]
Собака – Волк и Пастух – [illegible] – wyp: w Trzecim
zaś z dalszego Ciągu Grammatyki o prawidłach Składni słów, i Opisowni –
Uczyli się dla wprawy kilku niektórych z Autorów wzorowych na pamięć – Nadto dwie Ody
Wielkość Boga z Derżawina i Czas – i Mowę – [illegible]
[illegible] Akademiku [illegible] naypag. Uczniowie wszystkich oddziałów
formowane przez się Charaktery [illegible] w formatach [illegible] i [illegible] –
Języka Francuzkiego w oddziale 1szym uczy JP: Nauczyciel Arytmetyki
daiąc pierwsze wyobrażenia Uczniom Grammatyki Francuzkiey i Czytania
w tem Języku –

Nauczyciel Wymowy Jęt: Paweł Węzowski dawał Lekcyię w oddziale 2gim Uczniowie mówili z pamięci przykłady wzięte z dzieła pod Tytułem Le pe- tit Plutarque. Potem Tłómaczyli niektóre wyjątki z Wypisów Francuz- kich. –

Liczba Uczniów chodzących na Język Rossyiski iest następująca.

W oddziale	1szym	= 50.	Ogół = 103.
——	2gim	= 38.	
——	3cim	= 15.	

Na francuzki..

W oddziale	1szym	= 10	= 17.
——	2gim	= 7.	

Studenci Klass wyższych rysowali Mappy. Topograficzne

Zá wspolną zgodą Wgo Jt: Dozorcy Szkoły, i Nauczycieli Celują- cymi uczniami z Języka Rossyiskiego są następujący. z Oddziału Pierwszego. Michał Tyszko Stanisław Skierniewski – Mikoy Syrte- Teofil Pryżgint. Jan Bekśd – Ignacy Pawłowski – Józef Kosi... ski Szymon Maciewicz – Franciszek Godlewski – Wincenty Sie- niewicz – Antoni Kasperowicz – Piotr Rymkiewicz – Jakub Sutko- wicz. Antoni Szymanowicz – Jerzy Jazdowski – Benedykt Cygird z Oddziału Drugiego. Jakubowski Maciey – Lisowicz Stanisław Minald Julian – Papolski Platon. Strumiłło Leon. z Oddziału Pierwszego. Bratkowski Mateusz. Przeciszewski Hieronim – Ko- rymanowicz Józef. Kryszanowski Franciszek. Jankow Stanisław z Języka Francuzkiego. Początkujący. Maciey Stankiewicz – Ma- ciey Jakubowski – Henryk Działowicz. Postępujący. Mateusz Bratkowski – Stanisław Kalinowski – Franciszek Kryszanowski.

Liczba Ogólna Uczniów w Szkole Powiatowey Kroźnieńskiey w ciągu Półrocza spiswanego w sprawozdaniu po Stancyach iest.

w Klassie	1szey	= 46.	Ogół = 189.
——	2giey	= 44.	
w Pierwszolетniey	3ciey	= 39.	
w Drugoletniey	3ciey	= 16.	
w Pierwszoletniey	4tey	= 11.	
w Drugoletniey	4tey	= 8.	
Sposobiących się		= 25.	

Dozorców domowych po kilkunastu uczniów utrzymujących i Stancyi
Szkole 12. Xięży Liczby 5 za jednomyślnym zdaniem WWXX Prefekta
Szkoły. Nauczyciele zasługują na pochwałę, dobrym ich Obyczajów i
gorliwym pełnieniem Obowiązków należną. Za czym przeto poczytuię
mi w Obowiązek Imiona ich i Nazwiska w tym Akcie Wizyty zapi=
sać i tym są: JJPP. Floryanowicz Chryzostom - Przyżanowski Fran=
ciszek Madyszewski Jan - Stankiewicz Maciey - i Stanisław Jankow=
Powinności Religii ściśle się tu wypełniają. - Obowiązki Kapelana speł=
nia X. Tressemberg Nauczyciel Grammatyki Polsko-Łacińskiey. -
Szkoły utrzymują się w osobnym Drewnianym domu na dziedzińcu
Klasztornym XX. Pijarów Wystawionym - Budynek stoi na miejscu
suchem i zdrowem. Klassy są Obszerne i dobrze opatrzone. -
Bibliotheka mieści się w Zabudowaniu Klasztornym w Osobney na to
poświęconey Izbie składa się oraz ze dwuch oddziałów ~~Książ~~ - Jeden wprost
należy do WW. XX. Pijarów z Książg przeszło 700 set złożony a drugi Książg
około 150 zawierający - Do Studentów Szkoły Rossieńskiey należy - i złożony ze
składek uczniów iuż z darów osób Dobroczynnych, iuż nakoniec z darów
J. Jego Cesarskiey Mości przez Uniwersytet dla Szkoły przysyła=
nych. utworzony
Miasto Powiatowe Rossienie maią swego doktora i Apteke
zdrowie przeto Uczniów dostatecznie iest zabezpieczone. -
Przeyrzałem Księgę rachunkową przysyłanych Książg Elementarnych z
Uniwersyteckiey Wileńskiey Kancellaryi - Do Szkoły Powiatowey
Rossieńskiey z którey się okazało i z odczytaney ostatniey Wizyty przez
W. Pana Piotra Kozuchowskiego odbytey Szkoła Uniwersytetowi
Rubli sr. trzydzieści dziewięć Rs 39 kop: 5 za Książki mniey przedane
dłużna pozostała, przysłano bowiem Szkole do końca roku Szkol=
nego 1821. dnia 23 Czerwca Książg za rubli srebrnych Dziewięćdziesiąt
Rs 90. i kop: 5 ¾ a Uniwersytetowi odesłano R.S. 51. kop 52½ jak kwit
poświadcza. - Na rok teraźnieyszy 1822 przysłał Uniwersytet Szko
le Książg za Rubli sr. Sześćdziesiąt pięć Rs 65, Kopiejek pięć przyłą=
czywszy do tego pozostałe z przeszłego roku Rubli sr. 39 kop: 5
Summa Ogólna wynosi Rubli srebrnych Sto Cztery Rs 104.
i Kopiejek 10. - Z tego za Książki wyprzedane odesłano Uniwersytetowi
siak, kwity świadczą (—

Rubli srebrnych Pięćdziesiąt sześć, kop: 79½ Szkoda przeto dłużna Uniwersytetowi za Xiążki które w Naturze zostały do wyprzedania Rubli srebrnych Czterdzieście siedm № 47 kop: 30½ —

Zaprowadzony tu wreszcie iest zwyczay składki Uczniów na Opał... Klassy i inne potrzeby Szkolne —. Na ten przedmiot z roku 1821. od dnia 1. Septembra do ostatnich dni Maia roku bieżącego 1822 Cała Percepta od Uczniów wynosi rubli srebrnem Sześćdziesiąt ośm № 68, kop: 35 Z tey wydano Rubli srebrnych Sześćdziesiąt trzy kop: 22. pozostało przeto w Kassie Rubli srebrnem pięć № 5 kop: 13. — Takowe pieniądze zwykłymi składać w ręku W...

Dozory Szkoły —

Za Wspólną Zgodą WW JJ XX: Dozory Szkoły i Nauczyciele za Uczniów Celuiących dobremi Obyczaiami i Nauką uznani są następuiący: —

z Klassy 1szey Łukaszewicz Zygmunt. —
Dyttewicz Józef. —
Malkiewicz Józef. —
Działowicz Henryk. —
Jakubowski Leonard. —
" — " IIgiey Rekść Jan. —
Tyszko Michał
Wrede Karol. —
Kisielowski Józef
Kupść Jan.
Ostrowski Jan
pierwszoletni — " IIIciey Jakubowski Maurycy. —
Zawdański Jan. —
Węcewicz Józef. —
Dwuletnia " IIIciey Papierbski Platon. —
Kostro Adam
Sztach Alexander. —
Czteroletnia 1szey Barcewicz Jerzy. —
Martyszewski Jan
Zawdański Lucyan
Przyałgowski Franciszek
Dwuletnia 1szey Stankiewicz Maurycy —
Floryanowicz Chryzostom
Krzyżanowski Franciszek. —

Bratkowski Mateusz
Kalinowski Stanisław.

Ci Uczniowie przed Publicznem Zgromadzeniem Całey Szkoły
Otrzymali Pochwałę, nayceleńszym zaś za iednomyślnem zdaniem
W. W. J. J. XX. Prefekta i Nauczycieli rozdeilem w Nagrodę
były Xiążki iako to JJ. PP. z Klassy 1szey Łukaszewiczowi
Zygmuntowi z Klassy IIgiey Rekściowi Janowi - z Klassy 3ciey Pier=
wszoletniey - Jakubowskiemu Maurycemu - i z Klassy 18 Drugo-
letniey Krzyżanowskiemu Franciszkowi. - . -

W. Xięże Ofiar znalazłszy znamienite dary dla przymnożenia
pomocy Naukowych przez JW. Michała Chlewińskiego Honoro=
wego Dozórcę wyświadczone i z innych Akt Szkolnych przekona=
wszy się o troskliwey Jego nad tym zakładem Naukowym Opiece
o częstem Jego zwiedzaniu, mianowicie Instrukcyi Publiczney stan
obywatelskiey gorliwości do dobra Oświecenia uważamy miło mi wyn
Publicznym Aktem zasłużone zapisać uwielbienie do którego łączę
razem wdzięczność Szanownym Obywatelom Powiatu Rossieńskiego
którzy na wezwanie JWgo Honorowego Dozorcy, przez dobrowol=
ną Składkę raczyli się przyłożyć do sprowadzenia pięknej Machiny
Elektryczney ze wszystkiemi do niey należącemi Apparatami - .
Nawstatek po zwiedzeniu Biblioteki i Gabinetu, po odwiedzeniu
mieszkań Uczniowskich, po zapewnieniu się o ich wygodzie, zdrowiu,
postępie, w religii, w Naukach i Obyczaiach, powziąwszy wiadomość o wszyst=
kich Szczegółach Szkoły tyczących się przez Instrukcyią wskazanych,
kończę spełnionemi dzieło, winienem tu zapisać szczególniey=
sze i sprawiedliwe uwielbienie tak W. X. Mateuszowi Malhiewiczowi
Rektorowi Zgromadzenia XX. Piiarów, iako też W. J. X. Leonowi Bruzewi=
czowi, Dozórcy Etatowemu Szkoły: pierwszemu za troskliwość i Opie=
kę nad Szkołą; Jako też nad iey Nauczycielami a drugiemu za Nale=
żyty Porządek w utrzymaniu Akt Szkolnych za Oycowską Czujność
nad Obyczaiami i Naukami Uczniów za ścisłe wypełnienie wszystkiego
do czego ustawy Szkół obowiązuią, a zaś JJ. XX. Nauczycielom
Szkoły wszystkim w ogóle i każdemu z osobna oddaię rzetelne świadec
two. -

niepospolitej gorliwości do Obowiązków swoich, znamienitej przedmio-
tów im przeznaczonych wiedzy pracy i starania aby Uczniowie z ich
wykładu rzetelnie korzystać mogli. Działo się w Rossieniach
roku 1822. dnia 31. Miesiąca Maia. ....

= podpisano Jan Chodźko Wizytator Jeneralny etc.

Takowy wypis zgodny z Księgą poświadczamy
X. L. Brozewicz Dozorca Szkoły
Ptey Rossien:
X Paweł Wężowski Nauczyciel
Wymowy Poezyi Klass 6.
X. Dyonizy Treszemberg Nau: Nauki Chrze.
Gram: Łaciny i Języka Rossyiskiego.
X Ignacy Butkiewicz Nauczyciel Arytmetyki

Merecz, Kalwaryja, Datnów

59

Nr 4.

Szkoły utrzymywane przez XX Dominikanów

c. 1822

Merecz Szkoła Powiatowa.

1mo Dozorca Szkoły JX Dominik Dacewicz Teologii Lektor — mow. po r. 1812
s. f. 1819 nauczycielem był lat 6 Dozorcą roku 3go wieku ma lat 32. od roku 1812 jemu Szkoła Merecka winna swój początek i wzmożenie z gospodarności, pilnego dozoru uczniów, z dopatrywania aby obowiązki Dozorców domowych i nauczycieli dopełniane były z gorliwości i przywiązania do szkoły najlepszej ma opinię: żadnej nauki nie wykłada.

2). Nauczyciel Wymowy Historyi i prawa i Litteratury Łacińskiej JX Ludwik Łapiński Kapłan, wieku lat 27, zdolności i usposobienie dosyć dobre, pilny w obowiązkach, usilnością stara się aby dać poznać uczniom przedmioty które wykłada, mimo tego że z ich powtórniczych mało mają: zdrowia słabego.

3). Nauczyciel Fizyki i Matematyki JX Jankanty Uszdowski S. Teol. Lektor Kapłan wieku lat 26, nauczycielem roku 3go: zdolności dobrej, do nauki matematyki nie usposobiony, jednak przez zdolność i staranie ile mu czas wystarczył, jakiżkolwiek skutek uczynił: język francuski, niemiecki i ruski wykłada: dlatego też dostatecznie na żaden przedmiot przygotować się nie może. Gdyby się więcej sposobił w uniwersytecie, byłby bardzo pożyteczny bo zdolny.

4). Nauczyciel Gramm. polsko-łacińskiej JX Pantaleon Józefowicz Kapłan wieku lat 24. ~~Kapłan~~, nauczycielem roku 1, pilny i dosyć usposobiony, uczniowie korzystają, rzadko sam trudni się nauką, a stąd coraz mniej będzie sposobny do wykładania nauk ~~jako bywa często zdarza w zakonnikach~~.

5) Nauczyciel ~~Grammat.~~ Arytmetyki Jeografii i moralney JX. Hieronim Swięcicki Kapitan wieku lat 25 w obowiązku nauczyciela rok 1, dosyć usposobienia zdolności i pracy, w obowiązkach swoich bardzo gorliwy, ale ~~a przy tem~~ niecierpliwy i zaprędki.

Kalwarya Szkoła o czterech Klassach—

1). Dozorca Szkoły i Nauczyciel Wymowy Historyi Prawa i Litteratury Łacińskiey JX. Franciszek Żuk wieku lat 33. nauczycielem rok 10, w tuteyszey szkole 2gi, dosyć ma wiadomości i zdolności, ale pracować nie lubi, dla tego ściślej [illegible] porządku; karność i porządek szkoły nie źle jak zdaje się ~~dobrze~~ utrzymuje, gorliwości małey.

2). Nauczyciel Matematyki i Fizyki JX Franciszek Norgratto wieku lat 26 w obowiązku rok 3, zdolności wiele, pracy mało: cała jego nauka ogranicza się ~~wszystkiem~~ [illegible] nauczyciela; wiele gadatliwości, nauki ~~mądrości~~ mało: może się jeszcze uczyć, gdyby się uczył mógłby być wielce pożytecznym, albowiem lekcyi pilnuje, ile może Uczniowy, wiele bardzo zadaje, prędki ego wiek charakterem ~~i badawczy~~.

3). Nauczyciel Gramm. polsko-Łacińskiey i języka rosyjskiego JX Karol Kondziewicz wieku lat 26 w obowiązku rok 3ci dosyć zdolności i pracy, przecież jednak wiele powodzenie jego nauki w szkole, więcey winien usposobieniu naturalnemu jak pracy. W dopełnianiu obowiązków gorliwy. Kopczyńskiego czytu[illegible] ani istoty Łaciny nie zna.

4). Nauczyciel Arytmetyki Jeografii i moralney wieku lat 26 w obowiązku rok 2gi, wiele zdolności, ~~do~~ obowiązku gorliwy; nie ma źródeł ktoreby się doskonalić, a może się doskonalić i być pożytecznym: nie zbyt wiele pracuje.

5) Nauczyciel klassy wstępnéy JX Oswald Bołtunowicz, zdolności nadmierna, mało się uspozabiał w naukach, dosyć gorliwy w uczeniu swojey klassy; ale uczenie kończy się na zadawaniu i słuchaniu.

* Szkoły utrzymywane przez XX Bernardynów.

Datnów Szkoła następnie Gymnazyum.

1) Dozorca Szkoły nauczyciel Fizyki JX Raymund Mineyko. Kapłan wieku lat 40 w obowiązku rok 12. do obowiązku przywiązany, o porządek w szkole stara się. Lecz że jest obarczony obowiązkami zakonu, nauczyciela, Dozorcy Szkoły, Bibljoteki, Gabinetu; wszystkim nastarczyć nie może: naywięcey do szkoły przywiązany, i nietylko z nakazu lecz z własney ochoty nad dobrem szkoły ile może pracuje. W Botanice uczniów naywięcey i naypożyteczniey ćwiczy. Naywięcey z całego zgromadzenia ma poloru, ~~przecięż nie pozbył się rubaszności bernardyńskiego~~

2). Nauczyciel matem. JX Modest Gliński Kapłan ma lat wieku 56 w obowiązku rok 17: elementarné części Geometryi zna dobrze i nie źle uczy: dawno już książki czytać: nudzi obowiązkiem nauczyciela, uczniowie i szkoła mało go obchodzi.

3). Nauczyciel Litteratury Polskiey i Łacińskiey tudzież języka rossyyskiego JX Włodoald Chiłkiewicz Kapłan, ma lat wieku 29 w obowiązku rok 4ty, wiadomości o naukę którey wykłada ma zmięszané, ni gruntownie nie umie, dzieł wzorowych nie zna i nie czyta; gustu żadnego, grammatyki polskiey nie umie: uczy na pamięć, i wzory naygorsze daie, ocznania, ~~badania~~

astąd nie tylko iest nieposzytecznym dla szkoły ale szko-
dzi. - z racyi zbliżoney Kapituły OO: Bernardynow pisałem do Prowin-
cyała o zmianę, czego, przyczem to zaskutkuie, wdemnicy do-
niosam odpowiedź.

4). Nauczyciel Historyi i prawa JX Bruno Kowalski
Kapłan ma lat wieku 40, w obowiązku rok czwarty; mało
zdolności i usposobienia, nawet na pamięć, zdolnieyszi jednako-
dzy i skorzystali, nic nie pisze, nic nie czyta.

5). Nauczyciel Gram. polsko-Łacinskiey JX. Justyn Jurcze-
wicz Kapłan wieku lat 30 w obowiązku rok 1. żadney zdol-
ności, małego usposobienia, trudno się tłómaczy z myśli swo-
ich, ~~jąkaiąc się i z każdym~~ wyrazem przykładając ~~tego~~:
zdrowia słabego: uczniowie przecięż na examinie nie źle od-
powiadali. —

6). Nauczyciel Geogr. Arytmt. moralny. Nauki Chrześci-
ańskiey i języka francuzkiego JX Wiktor Olszewski Kapłan
ma lat 26 w obowiązku r 3: wiele ma zdolności, język
polski naylepiey wdałem zgromadzenia posiada: głos do-
nośny, żywy, wykład ~~nauki~~ mocny, sprawuie się uczinio-
wie z jego nauki korzystaią. Szkoda że się nie uczył w Uni-
wersytecie, albowiem iest zarozumiały, gdzie się do jego nauki
niszego więcey nie brakuie.

7). ~~Nauczyciel~~ Języka niemieckiego Dydak Paździerski
Teryarz Neofita ma lat 41, w obowiązku rok 1, nie źle ten
język z Gram. Kunińskiego daje.

~~Bernardyni wszyscy żadnych książek~~ nie tylko ~~nie czytaią, ale~~
~~i bez nich i żenić nie chcą.~~
We wszystkich Szkołach Bernardyńskich pomoce Naukowe
mianowicie w Książkach nader są niedostateczne, a i to
jakie się znaydują nie wiele od nauczycieli używane. —

7. Kapelan i Nauczyciel języka niemieckiego JX Klemens Müller wieku lat 24. w obowiązku roku 1. miały zdolności i usposobienia, spokojny i łagodny.—

8. Nauczyciel języka francuzkiego JP. Piotr Canut de Dupré z Paryża wieku l. 26 w obowiązku roku 3. (patrz osobny rapport.).

Język rossyjski daje JX Mordikowski (wzmiankowany patrz wyżey).

~~W ogólności wszyscy nauczyciele nie z powołania i ochoty, lecz z potrzeby są nauczycielami, stan ten i obowiązek nie czyni im roskoszy, mają wiadomości, lecz nadać im zwięzłości i pewnego dążenia nie mogą, ani mają przyjemności czynić z tego względu jakie potrzeba~~

Szkoły utrzymywane przez XX. Bazylijanów.

Podubiś Szkoła Powiatowa o klassach 5ciu.

1). Dozorca Szkoły i Nauczyciel matematyki JX Arkadyusz Wtossowski wieku lat 40, w obowiązku roku 14. dobrze usposobiony, gorliwy, powolnych obyczajów, przedmiot swój dobrze wykłada, ale rozległe znajomości matematyki nie jest obeznany, czynny i troskliwy o porządek w szkole o pożytek uczniów.

2). Nauczyciel Fizyki i języka rossyjskiego JX Ignacy Pronewicz wieku lat 30 w obowiązku roku 5, zdolności i usposobienia znacznego w swoim przedmiocie: więcejby po nim należało żądać pracy aby i więcej ułatwienia w wykładzie znajdował, i ~~wiadomie~~ obszerniej mianowicie Historyą naturalną wykładał.

3). Nauczyciel wymowy Historyi i prawa. JX Joza-

kat Rzecki wieku lat 27 nauczycielem rok 5ty zdolności dobrą, dosyć ma oświecenia, do przedmiotu który wykłada oddzielnie się nie sposobił, tym więcey ma trudności im mniey znayduje xiąg pomocniczych: ow[?] ztego względu niedostaje gorliwością i staraniem nagradza: uczniowie korzystają. Teraz daje język francuski.

Był mi 1822 r. Konst. Reymer

4). Nauczyciel ~~Gram. polskiey łacińskiey~~ Arytmet. jeogr. i moralney mu lat 37 nauczycielem rok 9, dobrze usposobiony i dobrze uczy swego przedmiotu, ~~gdyż~~ uczniowie ~~korzystają~~ [illegible] — Wszyscy nauczyciele wyżey wymienieni chodzili na uniwersytet w oddziale pierwszym mają stopnie kandydata filozofii, usposobieni i dobrze wybrani.

5). Nauczyciel Gram. polsko-łacińskiey JX Hilaryon Szewruk wieku lat 25 w obowiązku ~~[illegible]~~ drugi; zdolności i usposobienia dosyć dobrego, ~~zdr~~ Student filozofii, zdrowia słabego przy pracy i staraniu będzie pożyteczny.

M.S.D. i O.N.

DEPARTAMENT
OŚWIECENIA NARODOWEGO.

Jeneralny Wizytator Zakładów Naukowych w Guberni Litewsko-Wileńskiey.

Nr

Dnia Miesiąca 1822 roku.

z

Kopia

A.

52

Akt Wizyty Jeneralnéy Szkoły Powiatowéy Szawelskiéy w Miasteczku Podubisiu przez WW. JJ. XX. Bazylianów utrzymywanéy.

R. 1822 Czerwca 20 dnia o godzinie 1 wpoł. po południu od posiedzenia na którém obecni byli:

WJ. XX. Arkadyusz Kłosowski Dozórca etatowy Szkoły i razem Nauczyciel Matematyki. Filoz. Kandyd: —

— Jozafat Rzeski Nauczyciel Wymowy, Dziejów ludzkich, i Prawa oraz ięzyka Francuzkiego Filoz. Kandyd: —

— Ignacy Stoniewicz Nauczyciel Fizyki, rysunków i ięzyka rossyyskiego Filoz. Kandyd:

— Porfiry Szawernowski Nauczyciel Grammatyki. —

— Konstanty Reymer Nauczyciel Religii Arytmetyki i Jeografii Kandyd: Filoz. —

JX. Dozórca Szkoły złożył Księgi porządkowe następujące:

1). Protokuł urzędowy Wizyt od r. 1800 Czerwca 20 zaczęty.

2) Księga Kopij Raportów podawanych Dyrektorowi Szkół Gubern. Wileńskiéy w R. 1821 Września 28 w nowym protokule rozpoczęta. —

3) Dzieie obrad domowych, Księga od r. 1819 Września 1 zaczęta. —

4) Rejestr Książek elementarnych z Kancellaryi Uniwersytetu przysyłanych, od r. 1810 Sierpnia 26 rozpoczęty. —

5) Księga zdań Nauczycielskich o Uczniach od r. 1820 Maja 20 rozpoczęta. —

6) Księga ofiar na rzecz Szkoły Lutcyszéy od r. 1817 Czerwca 29 zaprowadzona.

7) Księga zapisu przychodzących Uczniów od r. 1797 rozpoczęta. —

8. Księga Uczniów biorących świadectwa lub patenta od R. 1818 Czerwca 30 rozpoczęta. —

9) Księga Kopij Raportów, i innych pism urzędowych do różnych rozmaitych posyłanych. —

10). Zapisy Meteorologiczne Księga od r. 1802 Września 1 zaczęta. —

11) Historyia Szkoły w R. 1818 napisana i następnie kontynuowana

Wszystkie te Księgi przeyrzawszy podpisałem.

Tegoż dnia o godzinie 2 1/2 po południu rozpoczęty się examina od nauk Fizycznych. — Uczniowie Klassy III zdawali sprawę z Zoologii X. Jundziłła w ogólności o podziale ciał przyrodzonych na Królestwa a tych na Klassy i Kolieią na rzędy. rozznaczaniem cech, każdéy Klassie właściwych, i szczegółnieyszych, różnic iakie między niemi zachodzą. Wszczególności zaś o zwierzętach, oszczędy wytazuiąc i opisuiąc każdego rzędu szczegółnieysze rodzaie. — z Ogrodnictwa przez Krasoniskiego wydanego, o zaprowadzeniu sadów, o rozmnażaniu i pielęgnowaniu drzew owocowych. — Klassa IV. z Fizyki Ogólnéy podług Bystrzyckiego, używaiąc kupomocy Biota i Osińskiego, z Sekstarnów przez Nauczyciela ułożonych, dawszy ogólne téy nauki wyobrażenie, mówili o własnościach

№ 56.

ciał ogólnych. O stanach ciał skupienia. O ruchu i iego prawach Matematycznie wykazanych. O prawach fizycznych ruchu. O cięzkości. Wskazywali własności ogólne ciał stałych. Spadanie ciał cięzkich Bieg linijnych krzywodrożnych. Kołysania Wahadła. z Jeografii fizyczney Sniadeckiego dawszy wyobrażenie swiata powszechnego i widocznego, mowili o przedziale ciał niebieskich, o ich biegu przyciągania się i cięzkości. o Figurze ziemi iey biegach, o wynaydowaniu długości i szerokości Jeograficzney. z Gnomoniki o wynalezieniu linij południowey każdego mieysca, i rysowania rozmaitych Kompasow. — Klassa V: 1º letnich z Fizyki szczególney: Zasady Mechaniki, Machiny ciała ludzkie wyrzucaiące. z Hidrostatyki: o parciu cieczy ich, równowadze, gatunkowey cięzkości o szali hidrostatyczney i iey użyciu. — o Areometrach Farenheita, Nikolsona i Guytona, o Elektryczności iey objawianiu się, skutkach, o machinie elektryczney, iey rzeczach, użyciu, o Teoryi Franklina i Symera: następnie o Elektroforze o stosie Wolty etc. — o Magnetyzmie: własnościach magnesu, sposobie robienia igły magnesowey i iey użyciu. — z Botaniki Opowiadali każdą część rośliny podług podziału fizyologów, i ukazywali funkcyą każdey w składzie organicznym rośliny. — Klassa V: 2º letnich O Cieplíku: Cieplomierzach, i Pyrometrze, Cieplikomierzu, z wykazaniem prawd iakie użycie tych narzędzi wyprowadzaią: O powietrzu iego własnościach, przyczynach ruchu, o Barometrze powietrzociągu etc: O wodzie w troiakim iey stanie uważaney, o postrzeżeniach Farenheita i Leroia Montpelier. o Teoryi deszczu, rossy, gradu sniegu, o Deszczomierzu, i Hydrometrach. Z Optyki Nauka o swietle, iego rozchodzeniu się, nachyleniu się, łamaniu się etc: z Katoptryki, Teorya Zwierciadeł płaskich, wypukłych, i wklęsłych. z Botaniki Terminologią roślin. —

Następnie Uczniowie tychże Klass popisywali się z nauk Matematycznych: Klassa III z Arytmetyki o wynoszeniu liczb do potęg, i wyciąganiu pierwiastków, a szczególności kwadratowych. O stosunkach i proporcyach. z Geometryi przeszli i wyłożyli 4 rozdziałów tey nauki, za wyiściem domowe przerabiali twierdzenia zadawane, i takowe roboty w Sekstернach porządnie spisane złożyli: Klassa IV Dalszy Ciąg Geometryi i następne iey rozdziały o Wielokątach foremnych, o przenośniku i Cerklu proporcyonalnym. z Trygonometryi: o własnościach linij i kątów trygonometrycznych, z zastosowaniem tey Nauki do praktyki, w równoważeniu i kwadrowaniu Koła — Uczniowie tey Klassy chodzili na pomiary Geometryczne, i Mappy złożyli. Nadto examinowani byli z Arytmetyki: Logarytmów — Klassa V: z Algebry, podług Bezuta: o rozwiązaniu zrównań pierwszego i drugiego stopnia; i natem się skończył examin dnia tego o godzinie 8½ wieczorney. —

Nazaiutrz to iest dnia 21 Czerwca od godziny 8 do 12 zrana i od 2giey do 4tey po południu przedłużał się popis Uczniów Klass

Klass wyższych z Nauki Religii i z przedmiotów Nauczyciela Wymowy Dziejów ludzkich i Prawa. — Klassa IIIa doświadczana z Nauki Religii odpowiadała z Katechizmu: o Sakramentach pokuty i Obyczajach dawnych Chrześcian. Klassa IVa z Historyi Kościelnéy Wiek I i II Chrześciaństwa. — Klassa Va Wiek IV Chrześciaństwa podług Bielskiego. — Klassa III z Grammatyki Narodowéy Kopczyńskiego: o wewnętrznem wyrazów znaczeniu, o Źródłosłowie i Słoworodztwie, o Składni i Rozczasie, tudzież o wierszopiśstwie polskiem zewnętrznie uważaném. — Tłumaczyli 4 List Pliniusza i 3 Cycerona; mówili na pamięć bayki Krasickiego, a za ćwiczenia do mowe przekładali z Oyczystego języka na Łaciński wyiątki z Autorów Klassycznych. — z Mozaikiy Nauki na Klassy przepisaney w cały swoy rozciągłości — z Jeografii i Historyi starożytney elementarney: opisawszy Państwa w starożytności znaiome, opowiedzieli o Assyryiczykach, Medach, Persach, i Feniyanach. Klassa IVa z Wymowy podług Chrzanowskiego: o Stylu, o Listach, o Rozmowach czyli Dyalogach, i o Dziełach dydaktycznych. — z Poezyi podług Dmóchowskiego i Bielskiego: o rymotwórstwie wewnętrznem, o Apologu czyli Bayce, o Sielankach, o Satyrach, o Epigramatach, i Elegiach. — Mówili z pamięci Listy Krasickiego, Dyalogi, Sielanki, Satyry, Epigrammata, Elegie i Dumy z Autorów Klassycznych. — Tłumaczyli mowę Cycerona za Ligaryuszem, Bukoliki 2. i Księgę II Georgików Wirgiliusza, tudzież Epigrammata Sarbiewskiego i Owena. — Czytali listy i okresy własnego układu. — z Prawa Przyrodzonego Xa Stroynowskiego: o wzaiemnych należytościach i powinnościach między ludźmi w społeczności zostaiącymi — o Ustawach, o Ugodach i społeczności. — z Jeografii Starożytney: opisali Miasta Góry i rzeki w dawney Grecyi będące. — z Historyi Greckiey elementarney: od założenia Rzeczypospolitych Greckich, aż do śmierci Alexandra Wgo —

Klassa Va z Wymowy: o Wymowie Polityczney i Pochwalney. — z Poezyi o Odach, o Poezyi Dramatyczney i Komedyi. — Mówili z pamięci Mowy pochwalne i Ody z Polskich Klassyków wyięte. — Tłumaczyli 4 Ody Horacyusza — Mowę Cycerona za Archiaszem i IIIa Księgę Eneidy. — Czytali mówki i opisy własney roboty. — z Prawa Politycznego: o Ugodach, Władzy Nayważniejszey prawodawczey i sądowey, o Instrukcyi publiczney. — z Historyi Polskiey Xa Wagi: od pierwszych Epok tego Narodu aż do panowania Władysława Jagiełły. — Klassa Va drugoletnia: z Wymowy: o Wymowie Sądowey i Kazalney. — z Poezyi o Epopei. — Deklamowali Mowy Sądowe wyięte z Ossolińskiego, niektóre ustępy z Iliady, Eneidy i z przemian Owidyusza. — Tłumaczyli Mowę pierwszą Cycerona przeciwko Katylinie, Wirgiliusza Eneidy Księgę 8. i List de Arte Poetica i czytali własnego ukła-

układu pisma w prozie. Z prawa Narodów o wzajemnych należytościach i powinnościach, między Narodami, o handlu, pokoju i Woynie — z Historyi Rossyyskiey na Klassy przepisaney: opowiadali o dawney Scytyi i Narodach Słowiańskich, tudzież od Panowania Ruryka do Wszewłoda I Jarosławicza fakta zaszłe wykazali. —

Koleyno Klassy I. II. od godziny 4tey do 7. doświadczane były ze wszystkich na te Klassy przepisanych. — Klassa Ia z Nauki Chrześciańskiey X: Fleury: o Składzie Apostolskim, o Pacierzu, z Historyi Starego Testamentu X Belarmina od stworzenia świata do rozdzielenia Królestwa Izraelskiego. — Klassa IIa z Nauki Chrześciańskiey o przykazaniach Boskich, Kościelnych i o Sakramentach. — z Historyi nowego Testamentu Xa Fleury: o Narodzeniu Jezusa Chrystusa i zesłaniu Ducha Sgo — Klassa Ia z Grammatyki Kopczyńskiego: o częściach mowy, o formach przypadkowania i czasowania, o składni. — Tłumaczyli z wypisów dawniey na tę Klassę przepisanych. — Za ćwiczenia domowe przekładali krótkie zdania łacińskie na język polski. — Klassa IIa z Grammatyki: o rodzajach imion polskich i łacińskich, o stopniowaniu, przypadkowaniu i czasowaniu polskiém i łacińskiém, o Pisowni Polskiey. — Tłumaczyli wypisy na tę Klassę przepisane, nadto za ćwiczenia z łacińskiego na Oyczysty przekładali język Definicye o Bogu ze wszelkim rozbiorem grammatycznym. — Klassa Ia z Nauki Moralney: o wzajemnych należytościach i powinnościach dzieci względem Rodziców — z Jeografii przez W. S. wydaney o Europie w ogólności, a w szczególności o Państwie Rossyyskiém i Królestwie Polskiém. — z Arytmetyki Cztery pierwsze działania liczb iedno i różno rodnych, nadto o sposobach wynaydywania powierzchni prostokąta i Kwadratu. — Klassa IIa z Nauki Moralney: o powinnościach Ucznia względem Nauczyciela, Pana względem Sługi, i wzajemnie — z Jeografii o Cesarstwie Rossyyskiém, o Azyi i Afryce w ogólności i w szczególności — z Arytmetyki: Cztery pierwsze działania ułamków prostych i dziesiętnych, tudzież o regule trzech pod rozmaitym względem uważaney. Uczniowie Klass obu za ćwiczenia domowe przerabiali zadania Arytmetyczne. —

Naostatek od godziny 7 do 8 i ½ odbył się popis z języka Rossyyskiego i Francuzkiego. Uczniowie chodzący na Język Rossyyski, podzieleni są na dwa oddziały poczynaiących i postępuiących; pierwsi uczą się czytać i formują charaktery, drudzy Grammatyki, tłumaczą Wypisy i nadto opowiadali kilka Bayek z pamięci w tym języku. — Liczba

Uczniów oddziału pierwszego = 130 }
W oddziale drugim = 58 } = 188

Język Francuzki zawiera tylko Uczniów 15 poczynaiących, którzy opowia-

opowiadali o przypadkowaniu i czasowaniu oraz czytali po Francuzku. —
Nadto Uczniowie rysowali kwiaty. —

Z przeyrzenia Protokułu rachunkowego Książek elementarnych z Kancellaryi Uniwersytetu przysyłanych, rachunek okazuie się następny: z r. 1821 pozostało Książek niewyprzedanych za Rubli S. 86 Kopiejek 7, w r. teraznieyszym sprowadzono za R.S: 86 Kop 90 Ogół przychodu R. S. 172 Kop. 97. — Rozchod za dwoma kwitami opłacono do Kancellaryi Uniwersytetu R.S: 67 Kop 63 i ½ oddano Książek w naturze za R.S: 45 Kop 63 i ½. Ogół wypłaty R.S: 112 Kop 96 i ½ zostało Książek na rok następny za R.S 60 i K ½. —

Księga rachunkowa zbieraney składki od Uczniów na drwa i inne potrzeby Szkoły tu się nie utrzymuie, podana zaś wiadomość na piśmie przez JX Prefekta w następnych wyrazach się stowarzy „W R. 1821 i 1822 Szkoła Podubiska ze Składki Studentow na „drwa miała Zł 436 pozostałych pieniędzy z przeszłego roku było Zł 60. „złych pieniędzy na reperacyią domu szkolnego okien, pieców, ławek, „zakupienie drew iako też na lekarstwa i Doktora dla biednych. Szkoła „w remanencie gotowych pieniędzy okazać nie może". Uczniowie składali po Zł 2. —

Szkoła tuteysza w nienieyszym roku szkolnym dzieliła się na Kl. 5 ostatnia podzielona iest na pierwszoletnich i 2giletnich Uczniów, i do tego stosuie się rozkład nauk kursowych, których Tabellę złożył JX Prefekt dla przedstawienia Uniwersytetowi. —

Klassa I w tym ostatnim kwartale liczy Uczniów 65. Klassa II 57, III. 62, IV. 30, V. pierwszoletnia 15, drugoletnia V. 4, Powtarzaiących 37 ogół 270. — Z tey liczby Dozorców domowych 21. a nadto 2 takich którzy iuż Szkoły zakończyli; ogółem Dozorców domowych 23. —

Dom szkolny drewniany słomą pokryty zawiera izb na Klassy obszernych, i widnych 4, w ławki tablice opatrzony. Klassa V. mieści się w Klasztorze w izbie osobney. —

Księgę ofiar dla Szkoły Podubiskiey z nadesłanych darów od Obywateli rozmaitych, czynione w Książkach, Numizmatach, i niektórych narzędziach. — Była także składka Studencka w r. 1821 wilości Rub. S. 30 z którey niektóre dzieła stosowne Galwanizmu i Stosie do Machiny elektryczney sprawione — Lecz naywięcey komitetu dar w tymże roku był Jaśnie Wo Karpia Dozórcy Honorowego summy Rub. S 100, za który dzieł pomocniczych

dla Nauczyciel wol: 42, globusy ziemski i Niebieski, Termometr, Barometr, gospodarski do obserwacyi Meteorologicznych, zakupione zdawien przez innych złożonych, ma Szkoła Książek wol: 20. Numizmatów 10, perspektywę, cyrkiel, szarny, Kompas tak nazwany pierścień astronomiczny; ma nadto prostą elektryczną machinę na miejscu sporządzoną, stolik geometryczny z potrzebnym narzędziem i sznur mierniczy. — O sporządzenie dokładnego regestru tych wszystkich własności Szkoły JX Prefekta zobowiązałem. — Nadto Klasztor ma własną nie wielką Bibliotekę, z której Nauczyciele korzystają. —

Oprócz wymienionego powyżey Daru przez JWo Karpia uczynionego, znamienitszy on ieszcze daie dowod obywatelski oswiecenia gorliwości, utrzymuiąc przy tey Szkole własnym nakładem 8miu Uczniów ze Szlachty ubogiey. —

Oglądałem mieszkania Uczniów zaymuiących oni domow w miasteczku 15. Stancye są dosyć porządne czyste i swiatłe, każda Stancyia ma wyznaczonego Dozórcy domowego, a gdzie Uczniowie obie połowy domu zaymuią tam zwykli dwóch Dozórców bywai. Porządek zatrudnien każdodzienny studentów, przepisany iest przez JX Prefekta i w każdey stancyi takowy na tablicy zpisany znayduie się. Ramość i dobre Obyczaie są powszechne i z tey strony szczupłość miasteczka, innymi nie zaiętego mieszkańcami nader iest dogodne. —

Powinności Chrześciańskie Nabożeństwa codzienne odbywaią się podług przepisu, Pismo S. po Mszy czytane bywa. — Kapelana osobnego Szkoły nie ma, lecz Nauczyciele po kolei pełnią ten obowiązek. —

Uczniowie wyspowiadaiący się uczą się po stancyiach u Dozórców domowych, i w kwartał zdaią sprawę przed JX Prefektem z postępku swoiego. —

Maiąc podaną sobie ze zgodnego zdań JX Prefekta i Nauczycieli listę celuiących, w dobrem pełnieniu obowiązków Dozórców domowych iako też Uczniów, którzy się naywięcey dobrem przykładaniem się do nauk karności obyczaynością odznaczyli, na publicznem zebraniu całey Szkoły pilność ich pochwaliłem i do naśladowania innym wystawiłem, a naycelnieyszym 5ciu nagrody w Książkach rozdałem. Lista ich iest następuiąca:

Celuiący Dozorcy Domowi

JJPP. Benedykt Augiewicz
Ignacy Narkiewicz
Ignacy Urbanowicz

Celnieysi Uczniowie

z Klassy V. pierwszoletniey ZZP

Hankun Teodozy

Zakiewicz Józef

z Klassy IV. Chrząstowski Leonard

Jacewicz Jan

Witkicki Felicyan

Gubiewicz Tadeusz

Jzwambarewicz Kazimierz. —

z Klassy III Ostrowski Józef

Węckiewicz Franciszek

Jarewicz Zygmunt

Gałecki Antoni

Woytkiewicz Franciszek

z Klassy II Mackiewicz Józef

Kozłowski Antoni

Godlewski Antoni.

Narkiewicz Ignacy

Woytkiewicz Leopold

Grodkowski Karol

Jonkiewicz Julian

Jukiel Juwencyusz

z Klassy I Skrodzki Kazimierz

Galinski Michał.

Janowski Bartłomiey

Wasniewski Hilary

Bredzewicz Wincenty

Godlewski Alexander

Wasniewski Józef. —

Otrzymali nagrody

Chrząstowski Leonard

Jacewicz Jan

Ostrowski Józef

Kozłowski Antoni

Godlewski Alexander. —

Na temże publicznem zebraniu złożyłem powinne uwielbienie i podziękowanie JJ XX Prefektowi i Nauczycielom za gorliwe

umieiętnie i prawowicie pełnieniu obowiązków. — Miło mi w tym urzędowym akcie toż samo powtarzaiąc zaświadczyć niepospolitą ich zdolność, i znaczne korzyści iakie Uczniowie z gruntownie i obszernie wykładanych odnieśli: życzyćby należało dla świetności tey Szkoły aby Osoby tak dobrze powołaniu swojemu odpowiadaiące mogłyby przez czas długi iey ozdobą. —

W ostatku przeyrzawszy wszystkie szczegóły iakiemi przez Instrukcyią zalecone zostały i potrzebne materyały do Raportu Generalnego zebrawszy Akt Wizyty niniejszey ukończyłem. —

Dan w Podubisiu R^o 1822 Czerwca 22 dnia. —

(: Podpisano) Jan Chodźko Generalny Wizytator Szkół Guber: Litewsko Wileńskiey Członek Honorowy Cesarskiego Wileńskiego Uniwersytetu, Dozórca Honorowy Szkół Pttu: Dziśnieńskiego Orderu S: Anny drugiey Klassy i S^o Włodzimierza Kawaler. —

O zgodności Kopii z Autentykiem poświadczam. —

X. Arkadyusz Kłozowski Z. S. B. W^o Kand: Fil: Dozorca Szkoły. —

X. Jozafat Rzecki Kand. Filoz. Nauczyciel Wymowy Prawa Historyi i Języka Francuzkiego. —

X. Ignacy Prowiewicz Kand Fil: Nauczyciel Fizyki i Języka Rossyyskiego. —

X Konstantyn Reymer K. F. Nau: Regil: Aryt:

X Hilaryon Siewruk Stud. Filozofii Nauczyciel Grammatyki Polsko Łacińskiey

Regestr Poczatkuiących.

Baterot Józef.
Beniaszewicz Jan.
Chrzczonowicz Franciszek.
Całkowicz Ferdynand.
Czarnocewski Winanty.
Dargwayn Jan.
Dawgin Antoni.
Gruszecki Jozafat.
Gimbut Józef.
10 Hurczyn Leon.
Hryniewicz Władysław.
Małkowicz Ludwik.
Jawtok Julian.
Kołodzinski Jerzy.
Kontowtt Kazimierz.
Karwina Józef.
Kimont Kaietan.
Kierszynski Mateusz.
Łapinski Franciszek.
10 Łapinski Józef.
Plutsner Antoni.
Palecki Franciszek.
Rogozynski Jan.
Rejewnicz Antoni.
Sarcewicz Donat.
Stankun Hippolit.
Sidorowicz Kaietan.
Szytejko Ignacy.
Sidorowicz Józef.
10 Smilgewicz Antoni.
Szymkiewicz Ludwik.
Tomaszewski Tomasz.
Tulcowicz Ignacy.
Woytkiewicz Jerzy.
Wertel Jan.
Wirbiecki Antoni.
7. Kizewicz Julian. 37

Rejestr Uczniow Klassy 1szey

Anozo Kazimierz.
Burbo Eustachi.
Bakaewiński Jan.
Bziedrewicz Wincenty.
Butwillo Jerzy.
Butowicz Jan.
Butowt Felix.
Bułkiewicz Antoni.
Czapiński Kazimierz.
Czapiński Antoni.
Czapiński Józef.
Cytowicz Aloizy.
Dutkiewicz Aloizy.
Dudulewicz Bonawentura.
Dubilewicz Józef.
Dubilewicz Antoni.
Eygymont Maciey.
Godlewski Alexander.
Godlewski Kaietan.
Gościcki Józef.
Galimski Michał.
Gruzdź Jan.
Hajnins Benedykt.
Jankiewicz Antoni.
Jankiewicz Jan.
Jankiewicz Józef.
Janowski Bartłomiey.
Janaszkiewicz Franciszek.
Janaszkiewicz Józef.
Kossakowski Romuald.
Kumykiewicz Franciszek.
Kizewicz Felix.
Kimo Jgnacy.
Lukiewicz Jakob.
Montwid Franciszek.
Niewierowski Tadeusz.
Pacewicz Kazimierz.
Putkiewicz Onufry.
Parwanecki Józef.
Podewiński Bonifacy.
Podewiński Antoni.
Pioro Paweł.
Przygint Józef.
Rodowicz Kazimierz.
Rogoziński Tomasz.
Rymdzewicz Jgnacy.
Raiunia Ferdynand.
Romanowski Karol.
Szytejko Donat.
Szynkiewicz Franciszek.
Sacewicz Cyprian.
Schilking Adam.
Sawicki Mateusz.
Skrodzki Kazimierz.
Szymkiewicz Kazimierz.
Tomkiewicz Jerzy.
Tuszyński Franciszek.
Ukszewicz Józef.
Waśniewski Hilary.
Waśniewski Józef.
Woronowicz Józef.
Wasztok Jgnacy.
Witkiewicz Antoni.
Wasilewski Alexander.
Wasilewski Józef. 65.

Reiestr Uczniów Klassy 2giey

Andraszkiewicz Mateusz.
Aleksandrowicz Nikodem.
Alfukowicz Marcin.
Baniewicz Marcin.
Bohusz Jan.
Beresniewicz Józef.
Chodorowicz Chryzostom.
Dowgin Benedykt.
Fiodorowicz Bonifacy.
Godlewski Antoni.
Grochowski Karol.
Horodecki Dominik.
Horodecki Antoni.
Jwaszkiewicz Kajetan.
Jurgielowicz Jan.
Janowicz Kazimierz.
Karpiński Antoni.
Kiklewski Józef.
Kirklewski Antoni.
Kozłowski Antoni.
Kunicki Kazimierz.
Kronort Jerzy.
Lutkiewicz Onufry.
Ligiejko Jakób.
Monkiewicz Jan.
Markiewicz Jan.
Markiewicz Alojzy.
Markiewicz Józef.
Margiewicz Wincenty.
Miniat Szymon.
Miniat Wincenty.
Milaszewicz Bartłomiey.
Narkiewicz Jgnacy.
Narutowicz Jgnacy.
Pacewicz Kazimierz.
Pukiel Justinian.
Pisanka Stanisław.
Petrykowski Franciszek.
Palecki Jgnacy.
Plachowicz Wincenty.
Pluwako Jan.
Pawłowski Roch.
Ruk Franciszek.
Rodowicz Zygmunt.
Rakowski Wiktor.
Słonczewski Franciszek.
Sztancewicz Antoni.
Szpakowski Bonifacy.
Szlupowicz Alojzy.
Stankiewicz Ferdynand.
Somkiewicz Julian.
Wahla Michał.
Woytkiewicz Leopold.
Waynyko Kazimierz.
Wangowski Franciszek.
Woytkiewicz Aleksander.
Woysiwiłło Teofil. 57.

Podobiń

Rozkład Lekcyi w Klassie 3ciey, 4tey, i 5tey H.

W Klassie III. W poniedziałek rano od 8mey do 10tey Lekcyia Wymowy. —
Po Południu: od 2giey do 4tey Fizyki. —
We Wtorek rano: od 8. do 10 Lekcyia Matematyki. —
We Srodę rano: od 8 do 10. Lekcyia Wymowy. —
Po Południu od 2 do 4 Matematyki. —
We Czwartek rano od 8. do 10. Lekcyia Matematyki. —
W Piątek rano od 8 do 10 Lekcyia Wymowy. —
Po Południu od 2 do 4 Fizyki. —
W Sobotę rano od 8 do 10 Lekcyia Matematyki
Po Południu od 2 do 4 Wymowy. —

W Klassie IV. W Poniedziałek rano: od 8 do 10 Lekcyia Matematyki
Po Południu od 2 do 4. Wymowy. —
We Wtorek rano od 8. do 10. Lekcyia ~~Wymowy.~~ — Fizyki. —
We Srodę rano: od 8. do 10. Lekcyia Matematyki
Po Południu od 2. do 3 Fizyki; a od 3. do 4. Lekcyia Wymowy. —
We Czwartek: od 8. do 10. Lekcyia Fizyki. —
W Piątek od 8. do 10. Lekcyia Matematyki. —
Po Południu od 2. do 4. Wymowy. —
W Sobotę od 8. do 10. Lekcyia Fizyki. —
Po Południu od 2. do 4. Matematyki. —

W Klassie V. W Poniedziałek rano od 8 do 10 Lekcyia Fizyki. —
Po Południu od 2. do 4. Matematyki. —
We Wtorek rano od 8. do 10 Wymowy. —
We Srodę rano od 8. do 10 Lekcyia Fizyki. —
Po Południu. od 2. do 3. Wymowy; od 3 do 4. Fizyki. —
We Czwartek rano od 8. do 10. Wymowy. —
W Piątek rano od 8. do 10 Fizyki. —
Po Południu od 2. do 4. Matematyki. —
W Sobotę rano od 8. do 10 Lekcyia Wymowy. —
Po Południu: od 2. do 4. Lekcyia Fizyki. —

Reiestr Uczniów Klassy 3ciey I.

Adamowicz Jan.
Adamowicz Antoni.
Baraewicz Jan.
Butkiewicz Ludwik.
Baraewicz Franciszek.
Bowblewicz Wolfgang.
Biniaszewicz Wincenty.
Bohdanowicz Tadeusz.
Bitowt Tomasz.
Bartoszewicz Ferdynand.
Cybulski Julian.
Chrościcki Jgnacy.
Czyżulewicz Kazimierz.
Dawolski Bonifacy.
Dowgin Wincenty.
Drawdzik Jerzy.
Dawksza Paweł.
Firant Tadeusz.
Gilewicz Benedykt.
Gdzowski Wincenty.
Gabszewicz Felix.
Jwaszkiewicz Tadeusz.
Jwaszkiewicz Ondrzey.
Jankiewicz Felix.
Jasutowicz Józef.
Kasperowicz Wincenty.
Kontowt Antoni.
Lingwin Jan.
Lutosławski Kazimierz.
Muzo Maciey.
Naymowicz Alexander.
Nalewayko Dyonizy.
Ostrowski Józef.
Olulmowicz Wawrzyniec.
Pampilewicz Tomasz.
Palaki Józef.
Palaki Antoni.
Piotrowicz Antoni.
Pisanka Ferdynand.
Pisanka Teodor.
Rodowicz Jan.
Rymszko Józef.
Razulewicz Maryan.
Stakiewicz Xawery.
Satkowski Jgnacy.
Szydyko Józef.
Sawicki Tadeusz.
Stankiewicz Kazimierz.
Stanisławowicz Piotr.
Stanisławowicz Franciszek.
Sasewicz Zygmunt.
Srowszewicz Dominik.
Sokołowski Alexander.
Szczepanowicz Maryan.
Wyszkiewicz Franciszek.
Witkiewicz Franciszek.
Witkiewicz Kazimierz.
Woytkiewicz Franciszek.
Woytkiewicz Platon.
Woytkiewicz Michał.
Żabłocki Maciey.
Żagowicz Wincenty.

62.

Rejestr Uczniów Klassy 4tey

Anukiewicz Jan.
Brazelewicz Dawid.
Bandzo Woyciech.
Chrząstowski Leonard.
Czepulewicz Wawrzyniec.
Cybulski Leon.
Drągot Jan.
Gosiecki Tadeusz.
Gosiecki Jan.
Gilewicz Antoni.
Godlewski Leon.
Jurgilewicz Remigiusz.
Jastowski Hieronim.
Kasperowicz Alexander.
Kowzero Józef.
Kozminowicz Serafin.
Łeparski Józef.
Lipsztowicz Antoni.
Ławcewicz Dominik.
Monkiewicz Jan.
Missewicz Bartłomiey.
Niewoglowski Ignacy.
Naginiewicz Wincenty.
Puciewicz Jan.
Rawdziewicz Tomasz.
Szyszambarewicz Kazimierz.
Subiewicz Tadeusz.
Wilkicki Felicyan.
Woyciechowicz Piotr.
Zaniewicz Adam. 30

Klassa Czwarta
Pierwszoletnia.

z Wymowy.-

O Figurach Krassomowskich. Co iest figura mowy? Wielorakie są figury Krassomowskie? Na czém zależy użycie figur słownych i te wielorako się dzielą? Co są tropy i co iest powtórzenie? Co iest zwrócenie się |Conversio| i Complexio? Co są stopniowanie |gradatio| i reversio? Iak dawno tropow używać zaczęto i iaka iest ich pomoc? Czyli nauka o tropach daie prawo tworzenia figur i czego w tym celu potrzeba? Iakie są przyczyny dla których nazwisko iedney rzeczy przenosi się do drugiey? Co iest Metafora i iakie są iey przymioty? Kiedy Metafora nie iest naganna? Co iest Allegorya i iakie są iey prawidła? Co iest Metonimia i iakie iest iedyne prawidło w użyciu tey figury? Co iest Synegdoche i iakie iey użycie? Co iest Ironia? iey przykłady.- Przesadnia czyli Hyperbola skąd pochodzi, iakie są przepisy, wieloraka iest, i iakim przedmiotom służy? Co są figury myśli, i które istotnie takiemi nazywamy? Figury myślne w tłumaczeniu na obcy ięzyk czyli tracą na swey piękności? Czy nauka o figurach myśli iest tak ważna, iak o tropach? Co iest Apostrophe? iey wzory.- Czyli inne figury pod tą postacią myśli mieścić się mogą? Co iest Prozopopeia? Pięknieysze mieysca tey figury z różnych pisarzy.- Co iest Porównanie i iakie są Iego przepisy? Co iest Antyteza? iey użycie.- Co iest omówienie |Peryphrasis.|? Co iest opisanie |Descriptio|? Iakie uczucie sprawić może na umysle opisanie? Co iest powątpiwanie |Dubitatio|? Gdzie i kiedy używa się błaganie |Deprecatio|? Co iest przekleństwo |imprecatio|?

O Rodzaiach mowy Krasomowskiéy. Jak dzielili dawni Retorowie mowę? Styl tych rodzajow iaki bydź powinien? Co iest mowa naradna? Jakie są przymioty mówcy naradnego? Talent mowcy czy iest pospolity? Ten rodzay wymowy czy był znaiomy starożytnym Grekom i Rzymianom? Jacy byli mówcy sławnieysi u Rzymian? U innych narodow czy znany był ten rodzay wymowy, i iacy są znakomici pisarze? Czém się różni wymowa sądowa od naradnéy? Czy potrzebny iest wstęp w mowie sądowey? Co iest nay=ważnieyszym przymiotem mowcy sądowego? Czyli miała Grecya sły=nących w tym rodzaju wymowy? Rzymianom ten rodzay wymowy czy był znanym? W Srzednich i nowych czasow w dziejach, czy znaydu=iemy ślady tey wymowy, i w iakich narodach szczególniey? —

Z prawa Politycznego: Co się rozumie przez naukę prawa politycznego? Jakie są pospolite potrzeby ludzi zostaiących w stanie rolniczym i towarzys=kim? Co iest ugoda pospolita i wieloraka? Co z tey ugody pospolitey wynika? O Społeczności która z ugody wynika. — O potrzebie poruczenia Komukol=wiek nayuyższey władzy. — Jaki kształt rządu narodowego bydź może i po=winien? Jakie są wzaiemne potrzeby narodu i nayuyższey zwierzchności? Jakie są wzaiemne należytości i powinności między narodem a nayuyższą zwierz=chnością zachodzące? Kiedy narod będzie wewnątrz bezpieczny? Czego po=trzeba do zupełnego bezpieczeństwa? Czy koniecznie potrzebne są ustawy pewne w Narodzie? Jak się te ustawy nazywaią, i wieloraklo się dzielą? O potrzebie Sankcyi Ustaw narodowych? O potrzebie promulgacyi ustaw narodowych. — Od czego zależy pomyślność Narodu? Ustawy polityczne i cywilne, czy mogą bydź arbitralne i iak się tego dowodzi? Czy te ustawy obo=ietnemi bydź niemogą? Czy są w narodzie potrzebne ustawy porządkowe,

i czyli mogą bydź arbitralne? Kara czy może bydź arbitralna, i wiest Iey celem? Kara iednakowa na różne przestępstwa czy może bydź stanowiona? Władza prawodawcza czy może bydź arbitralna, i na czem istotnie zależy? Zwierzchność naywyższa czy może stanowić uciążliwe prawa i czy zupełnie każdy Obywatel podlegać tym powinien? Czy istotnie potrzebnem iest ogłaszanie stanowionych praw narodowych i iaki iest w tém konieczny porządek? Czyli prawom narodowym podległość należy się od społeczności polityczney, i iak się o tém przekonać można? Prawa arbitralne czyli do takowey uległości obowiązywać mogą naród? Władza sądowa czy iest potrzebna w narodzie, i czyli od nayważszey zwierzchności sprawowana bydź może? Na czem zależy sprawowanie urzędu sądowego, i co się nazywa processem sądowym? Iakie są istotne prawidła processu sądowego? Iakie iest prawo fundamentalne wyroku sądowego? Czego potrzeba w urzędzie sądowym prócz opisanych prawideł do Iego sprawowania, i iaki stąd ostateczny wypada wniosek?

Z Historyi Rzymskiey. – O Cesarzach. Kto był pierwszym Cesarzem Rzymu? Iak tego stopnia dopiął, i iakie dowody męstwa swego i nieustraszenności pokazał? Wizerunek Katona i Iego śmierć? Iakie miał przedsięwzięcia Cezar, i czyli ie do skutku przywiodł? spisek nań i śmierć. – Boiaźń i przestrach spiskowych, czynność Antoniusza w osiągnieniu nayważszey władzy. – Powrót do Rzymu Augusta, iego zaczepki z Antoniuszem, nań wyprawa, zbicie go i nareszcie pogodzenie się z nim. – Włożenie się tryumwiratu, iego pierwsza czynność, okrucieństwo przez nich dopełniane na pierwszych familliach Rzymskich, podział państwa całego, wyprawa na spiskowych i ich charakter. – Bitwa pod Filipopolem, przegrana ze strony spiskowych, i ich śmierć. – Pyszność Antoniusza, poróżnienie Iego z Augustem, zgoda potém i podział państwa. – Potęga Sexta Pompeiusza,

Jego zbyteczna duma i smierć. – Nieroztropna ambicia Lepida i iego smierć. – Nierządy Antoniusza, postępek Jego z Oktawiią żoną swoią i przygotowanie do Woyny z Augustem. – Potęga obu dowodców i bitwa pod Akcyum. – Czynności Jego w Egipcie i ostateczna przegrana. – Rozpacz Antoniusza i smierć Jego. – Zamysł Augusta, kroki Kleopatry, do podbicia sobie Augusta, i Jey smierć. – August zostaie panem Rzymu, Jego potęga, swietność, ludność i znakomici pisarze. – Pierwszy Jego krok po obięciu rządow państwa, rada dwuch Jego fawo-rytow Agryppy i Mecenasa. – Pozorne i obłudne zrzeczenie się Korony i postępowanie Jego w tym celu. – Urządzenie i prawa Augusta, iego cnoty i postępek z Cynną. – Napady dzikich ludow na prowincye Rzymskie, porażka tychże i klęska Warrusa. – Smutek Augusta z rozpusty Tyberiusza i Julii, smierć Jego. i krótkie nad panowaniem Jego uwagi. – Wstąpienie na tron Tyberiusza, iego Charakter, zazdrość ku Germanikowi bratu, napady Partow, męstwo Germanika, i powod do smierci Jego. – Okrucieństwa Tyberiusza, intrygi Seiana, iego upadek i nakoniec smierć Tyberiusza. – Początki panowania Kaliguli, Jego sprawiedliwe rządy i wielkie nadzieie. – Rozpusta Kaliguli, iego dziwactwa, rozrzutność, wydatki ogromne, okrucieństwa, wyprawa na Germanów, spisek nań i smierć Jego. Zamysł Senatu o przywróceniu wolności, wybor Klaudiusza na Cesarza, Jego pierwsze panowanie, wyprawa na Brytanow, męstwo Karaktatusa i iego koniec. – Okrucieństwa Klaudyusza, bunt Kamillusa, czyn chwalebny Aryi, zbrodnie Messaliny, iey smierć; zaslubienie Agryppiny, przybranie Nerona za następcę, i smierć Klaudyusza. – Neron Cesarz, początki sprawiedliwe Jego panowania, nierządy iego, smierć matki, chluba i próżność Nerona, pożar w Rzymie, spisek na Nerona, smierć Seneki i Lukana, woyna z Brytanami i Partami, bunt Windexa, obwołanie Cesarzem Galby, rozpacz i smierć Nerona. –

Galba zostaie Cesarzem, iego starania w uspokoieniu państwa, obranie następcą Pizona, intrygi Ottona, bunt Jego i śmierć Galby. _ Ogłoszenie Cesarzem Ottona, iego świetne panowanie, łaskawość dzieła, bunt Witeliusza, woyna z nim i heroiczna śmierć Ottona. _ Wstąpienie na tron Witeliusza, iego okrucieństwa, Wespazyana bunt i śmierć Witeliusa. Panowanie Wespazyana, iego łaskawość, sprawiedliwość, oszczędność, obleżenie Jerozolimy, zdobycie iey. Tryumf Tytusa, przybranie Jego do rządow, śmierć Wespazyana. _ Oycowskie rządy Tytusa, Jego łaskawość, klęski państwo trapiące i śmierć Tytusa. _ Okrutny Domicyan, zazdrość Jego ku Agrykoli, iego śmierć, bunt Lucyusza, prześladowanie Chrześcian, spisek na Domicyana i iego śmierć. _ Panowanie Nerwy, iego chwalebne rządy, mądre prawa, bunt Ruffa. Traiana przysposobienie i śmierć Nerwy. _ Traian, łaskawe i mądre Jego rządy, prześladowanie Chrześcian, woyny z Partami, zdobycie krajow i śmierć Jego. _ Adryana chwalebne panowanie, iego talenta, cnoty, łaskawość, podróże odbywane, urządzenia, przysposobienie Kommoda a potém Antonina, i iego śmierć. _ Panowanie Antonina pobożnego, przybranie za następcę Marka Aureliusza i śmierć Jego. _ Jakie było panowanie synow Septyma Sewera Karakalli i Getty? charakter obu, okrucieństwa pierwszego i śmierć. _ Panowanie Alexandra Sewera, iego przymioty woienne, woyny z Persami i śmierć Jego. _ Początek panowania Maxymina i Jego charakter woienny, nań spiski, porażka i śmierć Gordyana, śmierć Maxymina. _ Panowanie Flawiusza Klaudiusza, iego zwycięstwa i pochwały, oddawane iemu po śmierci. _ Wstąpienie na tron Aureliana, iego charakter, woyna z Zenobią

Królowę Palmiry, surowość przyczyną zguby i śmierć iego. – Napady barbarzyńców. – Panowanie Dyokleciana, przybranie za wspólnika Maxymina, bunt w Galii, Konstancyusza Chlorusa wybranie na Cesarza, Zwycięztwa nad Persami, przyięcie do rządow Galerusa, prześladowanie ostateczne Chrześcian, złożenie godności Cesarskiey przez Dyokleciana, i spokoyne życie aż do śmierci. – Konstancyus Chlorus wspólnie z Galerusem panuie. – ich charaktery, cnoty Konstancyusa i śmierć iego. – Woyny po iego zeysciu i śmierć Gallerusa. Panowanie Konstantyna W, iego woyny z towarzyszami tronu, przyięcie wiary Chrześciańskiey, przeniesienie stolicy państwa do Bizancium, podział państwa na synów, character Jego i śmierć. – Niezgody pomiędzy synami Konstantyna W i panowanie Konstancyusza i Juliana Apostaty. – Panowanie Jowiana, Walentyniana I i II, i innych aż do Teodozusza Wielkiego, dzieła czyny woienne i iego panowanie, podział Państwa Rzymskiego na wschodnie i zachodnie, oraz śmierć iego. – Napady barbarzyńcow na państwo zachodnie, szczególniey Gotow pod dowodztwem Alaryka. – Oblężenie i zdobycie Rzymu. – Panowanie Honoryusza, iego woyny i śmierć. – Napady Wandalow pod dowodztwem Genseryka. – Napady Herulow pod dowodztwem Odoakra, oblężenie i zdobycie Rzymu, słabość Cesarzow Państwa zachodniego, i założenie Królestwa włoskiego. – Niedołężność Cesarzow wschodnich. – Opanowanie prowincyi Państwa Rzymskiego przez Gallow, woyny w wielkiey Brytanii, utworzenie drobnych królestw przez Anglow. – początek Franków, panowanie Merowenusza i słabość iego następcow, panowanie Pepina, iego zwycięztwa, dzieła Karola W syna iego i następcow, aż do wygaśnienia familii Karola W.

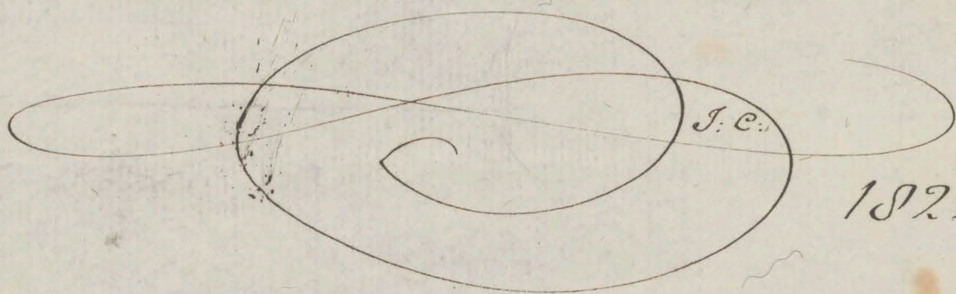

Z Historyi Litteratury Polskiéy. Obie Klassy odpowiedzą:

W którym wieku Chrześciaństwa słowianie, a w którym Polacy historyą swą pewnieyszą zaczynaią? Jakie były srzodki ułatwiaiące wzrost nauk w Polszcze? Wprowadzenie wiary Chrześciańskiey do Polski, ile przyłożyło się do rozszerzenia oswiaty? Fundacye Klasztorów, iaki miały wpływ na oswiecenie publiczné? Jakie są u nas naydawnieysze fundacye Klasztorów? Załozenie Szkół i Akademii Krakowskiey. Kto pierwszy sprowadził Jezuitów do Polski? Załozenie swoie Akademiia Zamoyska komu iest winna, i iak długo trwała iey swietność? Sprowadzenie Zakonu XX: Piiarów do Polski kiedy nastąpiło? i czem był sławny Konarski Stanisław? Kiedy ustanowiona została Kommissya Edukacyjna. Zwiedzenie obcych Kraiow czyli miało iaki wpływ na oświatę powszechną w Polszcze? Jacy byli rodacy, ktorzy za granicą sławę wielką zjednali przez swe nauki i talenta znakomité? Na ile okresów historyą Litteratury polskiey podzielić można, i co o każdym wszczególe?

Z Tłómaczenia. 1.º z Polskiego na Łaciński iezyk obie Klassy wykładały z Justyna o początku Kartaginy. 2.º z Łacińskiego tłumaczyli pierwszoletni Cycerona dzieło pod tytułem Orator. Drugoletni zaś z Salustiusza woynę Jugurtyńską. Nadto obie Klassy tłumaczyły z Wirgiliusza Eneidy Xięgę 2^{gą}: i z Horacyusza Od początkowych Siedm.

Z Własnych robot, pisali: listy, powieści, rozmowy, bayki i inne wiersze.

1822. Roku.

C.) Odebrano d. 10. lipca 1822 r. Dzięg: pism przychodz: Kar. 184.

66

Lista Uczniów Szkoły Powiatowey Słonimskiey którzy celowali na Examinie Wizytatorskim w dniach 6. 7. 8 i na Examinie Publicznym 1822. Roku Mca Czerwca 30 Dnia.

z klassy pierwszey Franciszek Bonasewicz Andrzey Aloys Eustachy Kissel.

z klassy drugiey Władysław Rabcewicz, Julian Wygonowski. Walenty Staniewicz.

z klassy trzeciey Paweł Wietcki. Jozafat Kończewski. Napoleon Chodorowicz.

z klassy czwartey. Wincenty Rogalski. Jan Woyciechowski. Kaietan Buyniewicz.

z klassy piątey Jakób Lazarów. Antoni Kondracki. Seweryn Połubinski. Kazimierz Cryz.

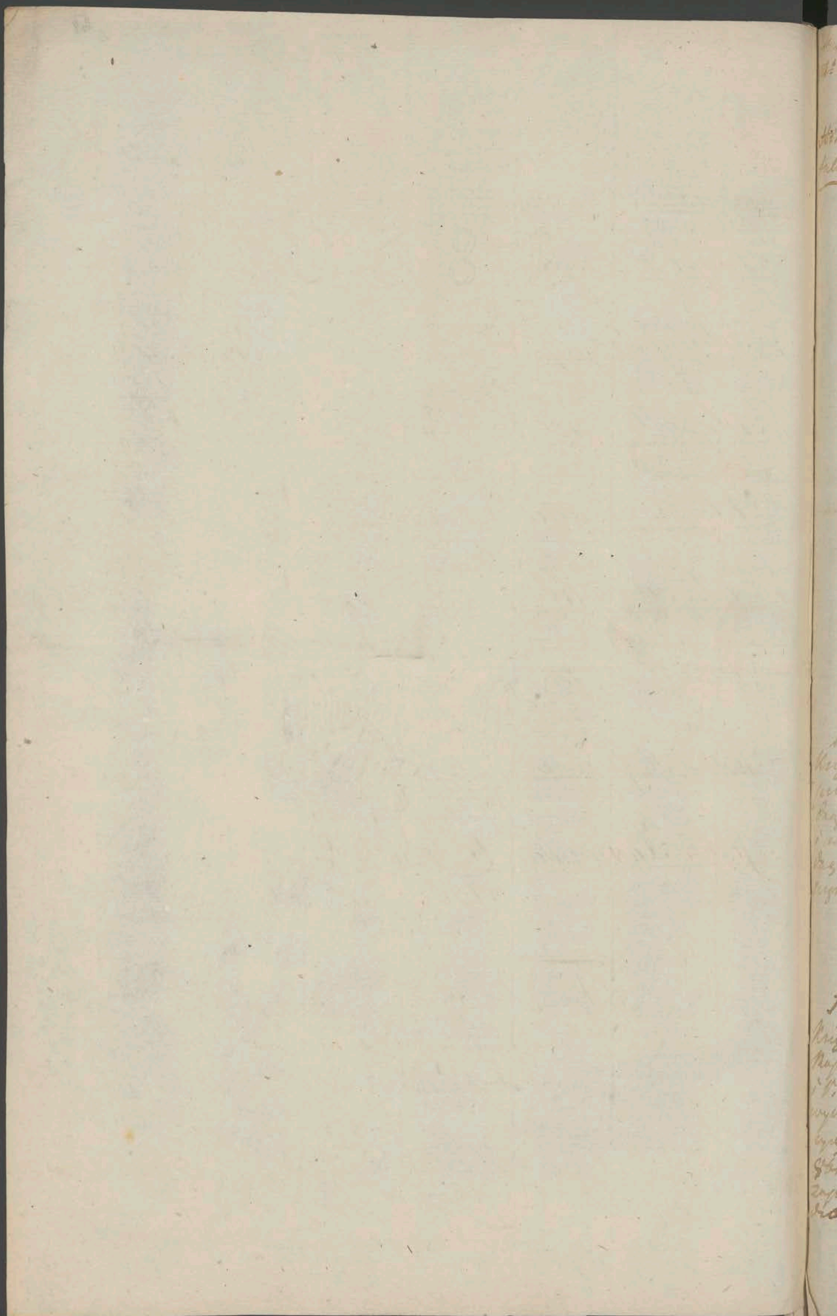
z klassy szóstey Józef Połzykowski. Platon Krynski. Piotr Markowski Lambert Buyniewicz.

z Języka Rossyiskiego. Władysław Rabcewicz Michał Stomolicki. Paweł Wietcki, Wincenty Rogalski.

z Języka Francuzkiego Paweł Wietcki. Paweł Rostocki. Napoleon Chodorowicz Seweryn Połubinski.

Takową listę Celuiących na Sesyi podpisali
Przełożony Szkoły X: Ludk Stałkowicz
X: Józef Paszkiewicz Nauczyciel Literatury Polsko-Łacinskiey.
Jan Dulski Kan. Kl. Nauczyciel Matematyki i Fizyki.
X: Tomasz Niedzielski Nauczyciel Obrzymny
Franciszek Radwański. Nauczyciel Gramatyki Polsko Łacinskiey.

Za zgodność przewiadczam Dozorca Szkoły — X. Ludk Stałkowicz

Wniosim[?] wstawił Generalny Wizyta[?] 1ᵒ Xmnyslkiego[?] 1840.

Szadkow

I. Historya Szkoły.
Szkoła początek swój wzięła w r: 1816. Nakładem W.X. Józefa Rupczyń[?] Kanonika Wielkiego Proboszcza Szadkowskiego K: Or: S: Anny. było w tym roku Nauczycieli 3. dla pomyślnoszej[?] uczen. oraz na klassie 1. i II. a liczba Uczniów 80. Mieściła się Szkoła w domu Plebańskim Probostwa nazytym[?].

w r. 1817. było uczniów 116.

1818. do domu powyższego przybył[?] ... Rupczyński uczniów było 187.

1819. X. Rupczyński własnym nakładem wybudował dom Szkolny pol[?]. Stawni[?] Izbę Wielką na Metodę Lankastra wraz wszystkie własności tej metodzie sprzęty opatrzona, po drugiej ... na Szkołę Klasyczną własności i tablicę opatrzona w tym że domu oddzielna stancya dla Nauczyciela. w tym roku było uczniów 183. nadto Szkoła ma Atlas ieograficzny.

1820. X. Rupczyński własnym nakładem wprowadził metodę Lankastra Nauczyciel Onufry Bielawski sprowadził się w 1821 Jobaniszkiekacz[?]. pomoce Naukowe w tym roku przybyły. Ewangelia na Niedziele i święta. 2. Elementarz były naukę początkowe czytania 3. Zbiór Nauk Chrz: i Obycz: X: Kopczyńskiego. 4. ... przy w dobrowolnie[?] 5: Wykład Metody Wzajemnego uczenia.

II. Księga Wpisowa Przyjętych i oddalonych uczniów.
Zaczęta w 1817. 8bra 1. było uczniów 41. oddaliło się z Nauki 3. ze Świadectwami 2. bez Świadectwa 3. Pozostało na rok następny 33 —

1818. 8bra 1. przybyło uczniów 140. z roku następnego 33 w ogóle 173. Oddalił się za Świadectwem 1.

1819. pozostało uczniów z r: przeszłego. 172 — z dawnego numeracio[?] było uczniów 17. z Nowej 38. Oddalił się bez swiadectwa 1.

1820. przybyło uczniów ~~...~~ żaden się nie oddalił.

1821. d° d° 19. żaden się nie oddalił.

III Księga Raportowa i Wizyt wynosząca[?] 1817 8bra 1. zaprowadzona
Raporta dają do Szkoły odetnowanej[?]. ..., że do Panie ... w poczta nie idzie, z tego i dyżuru do domu sprowadzają. podobnież dają się raporta Honorowemu Dozory W. ... Raport podług formy ... ... 1819. Nowa 6. podług tej księgi 1819 r. było uczniów Wszystkich 113. Izwaiony[?] 12. Nauczyciel 4. 1820. 8bra 23. Wszystkich 100. Dziewcząt 8. Nauczyciel 3. 1821. ~~...~~ 8bra 16. Wszystkich. 90. Dziewcząt 5. Nauczyciel 3. tej się opłata Krzyżowata[?] X. Kanonikowi r: z: 270 — w tym że roku i dalej ze Szkoły Wzajemnego uczenia. Uczniów 36. Nauczyciel Onufry Bielawski. Nz

3tio Nauczyciel tam się Objaśnia. 1. Xiążki uczący Klassy poczynające 1. i 11. - 2do Metody Lankastra 3. Antoni publicznie uczący w domu ~~[illegible]~~ kapitul tym dziewczęta. w tym roku było 10 -

Uczniowie którym może nosić pozwala płacą naszą od f. 5 do 2do Rubli ten wielu jest od których nie się bierze - d. bierze z 30. Lankastra ~~2~~3 - a 4to przez Uczeniczce opłacają -

IV.

Xięga Znamienia o zdaniu o Uczniach 1817. Xbra 22. Zaprowadzona.

Xbra 22.

1817. Klassa 1. uczniów. 19. 11. 9. poczynające 37.
1818. apr 20. Kl. — 27. — 11. 9. poczynają - 87.
1818. Grudnia 24. — 21. — - 6. — 52.
1819. Marca 29. — 34. — 6 — 121.
1819. Xbra 24. — 32 — 13. — 68.
1819 Marca 20 - 58. — 11. 103.
1820. Xbra 23. — 37 — 5. Lankastra. 46.
1821. Kwietnia 1. 52 — 6 - do — 72.
Lankastra 60.
1821. Czerwca 26.
— Grudnia 16 — 23. — 9. Sporobiących 20.
— — 11. — Lankastra. 36.
1822. w Czerwcu. — 24 9. Sporobiących. 39.

36
87
123

48
72

Starszy liczny przez uczniów zaszczyty jest 7. do każdej przyznaczony od Xdza Dozory Notator który w dzienniku raporty płacy uczniów donosić [illegible] przy rodzicach lub u familii przebywające się [illegible] Zastawcy płacy od osoby gospodarzowi po 3. rub. na rok. przedziała do [illegible] sami dostarczają. -

V.

Potolud więzy + od 1819 - Maja 30 -

1818. febr. 11. Uczniów było. 2 Xdz Myślnego 36. Szamuel: 5. Felss: 1.
122 — 18
1819 Apr. 1.

63

Trafficny

Religia Kl. I. i II. uczą się razem 2 razy na tydzień

Kl. III. Osobno raz na tydzień

Kl. IV. V. VI. podobnie raz jeden uczy; które 3m Klassom razem się dać.

Kl. I.

Moral. }
Geogr. } podług Kwestyi dobrze,
Arytm. }

Gramm. dobrze podług Kwestyi.
Za uwięzienia damenie ktumu cytyli ztac: na pol: się nie zdami, morskie, i formowali charakter

Kl. II

Religia }
Moral. } podług Kwestyi dosyć dobrze
Geogr. }

Arytm. z Bielskiego }
Gramm. podług Kwestyi } dosyć dobrze
od Z. 7

K. III

Moral. / Histor. — stosownie do kwestyi; lub dostatecznie podług książki.

K. IV.

Prawo Przyrodzone / Hist. Greckа — również że sposobem własnem słowami tłumaczyć się nie umieją —

K. V.

Prawo Polityczne / Hist. Rzym. — na pamięć opowiadali — rzetelnie odpowiadają z książki i na wyrzucane pytania z nabycia nie umieją. — od 7 : 9.

K. VI.

Prawo Narod. / Hist. Nowa / Hist. Polska — więcej rozumieją niżeli [illegible] sale poprzedzających — i więcej własnemi słowami opowiadać mogą, mianowicie w przy[illegible] miastach historycznych — od 7/[illegible]

Matematyka

Z Botaniki podług kwiatów:

KV. Fizyka szczególna, w tym wielkim stopniu ona nie brała, czyli wiadomości dawać. przeszli tylko o powietrzu, i o wodzie.

Z Botaniki o kwiatostanie. i o układzie roślin z Jundziłła.

KVI. Fizyologia roślin z Jundziłła

Mineralogia zbierana przez Hauyścia po Bernardyńsku z klubu wybierał.

o Tłustościach ziemnych

od 8 i 10 3/4.

Telisz

Fizyka K III. Ogrodnictwo z danego dzie-
ka elementarnego.

Zoologia podług Siemaszki, [illegible]
nawet przyszli i bardzo ogólnie
ich i z kwestyi wiedzą.

K IV. Fizyka ogólna, i prawdziwie o-
gólna bo tylko z sexternów [illegible]
pełnij nauczyciel trzymać się O-
siuskiego Fischera Haüi da-
składania swoich sexternów -
~~pochwala~~ ~~o~~ ruchu nie były ustalone
przez nauczyciela -

Geografia astronomiczna [illegible]
ze wyobrażenia same, nie wiedzą
Zaczynając obiegu ziemi [illegible]
to co jest w kwestyach składało
cały wiadomości -

z Zoologii o Ptakach i Owadach
w szczególności z danego gatun-
ku nie uczyli się, ogólne tylko
mają wyobrażenie podług kwe-
styi.

71

Traszkuny Szkoła na stopnie Gymnazyum.—

1). Dozorca Szkoły i nauczyciel Historyi i prawa JX Fortunat Czerniawski Kapłan Magister Filozofii, gorliwy i pilny, ściągi porządkowe najlepiey utrzymać: przedmiot swóy iakkolwiek wykłada chociaż nie ma ani czasu ani z czego przygotowić się. Wielka nastąpi szkoda dla Szkoły Traszkuńskiey jeśli go z tego mieysca władza zakonna zerwie. Co nawet pię i przydzięj wzięta, przynmniej albowiem przyszła Obedyencya dla X. Czerniawskiego, aby wchadził do Nieświża uczyć Kleryków na jego zaś mieysce ma być przysłany Prefektem i Nauczycielem Historyi i Prawa X. Władysław Zawadzki który do tąd wykłada nauki Arytmetyki i Jeografii.

2). Nauczyciel Fizyki Kapłan JX Feliks Juraskiewicz wieku lat 26 w obowiązku r. 2. dosyć ma zdolności, usposobienia mało, nie ma z czego przygotowić się ani uczyć. Historyą naturalną a mianowicie Botanikę nie źle umie i uczy: daje oprócz tego język francuski. Uczył się ~~przecie~~ w Uniwersytecie—

3). Nauczyciel Matematyki Kapłan X. Sylwester Woytkiewicz wieku lat 28 w obowiązku rok 3ci dosyć zdolności bardzo mało usposobienia. Bardziey umie i wykłada mechanicznie, jak rozumowie i systematycznie, gorliwości dosyć: uczniowie odnoszą pożytek jakiżkolwiek. wychodzi rok 13.

wraz języka fran. wieku ma l: 47 w obowiązku r...

4). Nauczyciel Litteratury polskiey i łacińskiey, JX. Ferdynand Pawłowski dosyć zdolności mało gustu: nie wiele obeznany z dziełami klassycznemi obojey litteratury: łacinę daje ~~po zakonnemu~~ miernie, mało zastałi w znachodzeniu znaczeń wyrazów, mało wprawione grammatycznym, a tym bardziey, w ~~czy mowie~~ a filologicznym?—

5). Nauczyciel Gram. polsko-łacińskiey Kapłan X Zygmunt Murszel wieku lat 39. w obowiązku rok 1: pilny i gorliwy, ani źle umie po łacinie, małey zdolności i małego usposobienia, żadney sposobności w kształceniu się i wykładzie.

6) Nauczyciel Geografii, Arytmetyki i moralny kapłan X Julijan Monkiewski, wieku lat 37. w obowiązku roku 3: miernej zdolności, małego usposobienia, pilnie obowiązku i gorliwy, ale korzyści nie wielka —

7). Nauczyciel języka rossyjskiego Ucznia JX Gabian Sumorok —

Trzecie Szkoła powiatowa na stopnie Gymnazyum.

1). Dozorca Szkoły i Nauczyciel historyi i prawa JX Dyonizy Wyczenowicz wieku lat 42, w obowiązku roku 7mym Naygorliwszy o dobro szkoły, mógłby dobrze wykładać naukę gdyby miał czas gotować się uczyć się, czytać, postrzegać. Zajęty ciężkiemi i licznemi obowiązkami ile może uczyć się i w czém radosnie czynić stara się mimo niedostatku sposobów

Lepiey powinien Prefekta i Nauczyciela, iest razem Zastępca Gwardyana i Deputatem Duchownym przy Sądzie Ziemskim i Grodzkim —

2). Nauczyciel Fizyki ~~kapłan~~ i języka francuzkiego kapłan JX Gedeon Demontowicz wieku lat 38 w obowiązku roku 8; zdolności bardzo miernej usposobienia małego; ma nieco wiadomości, lecz tey wytłumaczyć dobrze nie jest w stanie; ~~bo się dla niedostatku słów i wysłowienia [illegible]nacyi nie może.~~

3). Nauczyciel Matematyki X Rufin Ukisbar wieku lat 38 w obowiązku roku 7mym mało ma nauki, uczy jednakże jak współkoledzy, nic nie czyta, daje zdaniach elementarnych jeometryę i uczniowie jakkolwiek korzystają, chociaż dla surowości charakteru nie kochają go.

4). Nauczyciel ~~L~~Litteratury Polskiey i Łacińskiey JX Hyacynt Marcinkiewicz w lat 27. w obowiązku roku mało ma usposobienia i nauki; zdolności bardzo mierny; ani gustu, ani pożytku z jego wykładu.

5). Nauczyciel Grammatyki JX Korneli Godziewicz mało nauki i zdolności, słowo przebyłszy na trudności, mimo swoję gorliwość jak i inni przez małe usposobienie ~~wielkiego~~ spodziewanego pożytku przynieść nie mogą.

6). Nauczyciel Arytmd. Jeografii i moralney JX Linus Łabanowski takiezże jak inni usposobień.

7) Nauczyciel języka rossyyskiego JX Jan Grajewski Kleryk. —

~~W ogólności~~ ~~Powiększszy~~ części Powiększszy części Xięża bernardyni nie uznają siebie za obeznanych z naukami; lecz sami mało mając nauki i usposobień nauczycielskich, lecz nie z ochoty i powołania lecz z obedyencyi, F zmorzeni obowiązkami zakonu ciężkimi i różnemi nie mają ani czasu ani siły przygotować, doskonalić się; pracują ale ich praca ani im samym ani uczniom nie jest pożyteczna

F pospolicie prosto ze Szkół parafialnych i takiey [?] nauki wstępują do Nowicyatu gdzie tylko do duchownych sposobią się obowiązków, wydoskonaleni ~~[illegible]~~ często bez uksztalcenia zakonnego na wet Klerykow na Kapitułach

Kretynga Szkoła parafialna o 3 Klassach

1) Dozorca Szkoły i nauczyciel Nauki Chrześciańskiey moralney, Arytmd. Historyi Ogrodnictwa i Języka rossyyskiego JX Władysław Zawadzki gorliwy, a usposobienie ma takie jakie jest Bernardynom ~~[illegible]~~ + prawie pospolite.

2). Nauczyciel Gramd polsko-łacińskiey JX Sylwester Staniewicz. podobnież. —

Szkoły utrzymywane przez osoby wyznania ewangelickiego reformowanego

Kieydany Szkoła Powiatowa

1). Rektor Szkoły i Nauczyciel Prawa JX Jan Moller wieku lat 52 w obowiązku Nauczyciela lat 25, dozorcy 20,

w rządzeniu szkoły gorliwy i porządny, uczyć dobrze a-
trzymani, względ na religiję, obyczaje i postęp w naukach
uczniów daje. Karności ojcowskim i najłagodniejszym utrzymu-
je się sposobem. Dzieło Stroynowskiego nie dawno zaprowadzono;
chociaż, chociaż wiele ma doświadczenia, jednak w systemat
wspomnionego dzieła trudno wchodzi, przecież łagodnością i słody-
czą charakteru umie wzbudzać że uczniowie przez przywią-
zanie do jego wykładu przykładają się i zadanych lekcyi
wyuczają się.

2). Nauczyciel matematyki i Fizyki JP. Adam Kujaw-
ski świecki ma lat 41. w obowiązku rok 20: dosyć posiada
wiadomości; od pracy odwykły, przecież wykształcony filo-
zofią Kanta, tego może odrywało od zastanowienia się
pilnego nad obszernością celem i sposobem wykładu swojego
przedmiotu; cicho mówi, nie ściśle się tłomaczy, wszystkim przed-
miotom jakie daje wystarczyć nie może: powiadają że z u-
czniami nie cierpliwie i mniej łagodnie obchodzi się.

3). Nauczyciel Wymowy Litteratury Łacińskiej Historyi i pra-
wa ma lat 40 w obowiązku rok 13. dotąd dawał gramma-
tykę od stycznia tego roku zaczął dawać wymowę historyi
i prawo; dosyć ma zdolności, trudno pracę wytrzyma a-
[illegible] się do swego przedmiotu nie dostatecznie i sposobił:
w wykładzie prędko niezmiernie mówi. daje [razem] lekcye prywatni.

4). Nauczyciel Gramm. JP. Michał Rzeczyński ma lat 25,
w obowiązku jest od stycznia: zdolności mierna, przy ochocie
i pracy może być pożyteczny: cicho bardzo mówi: daje lekcye
niemniejszy.

5). Nauczyciel Geogr. arytm. i moral. JP. Grzegorz Mowcza-
nowicz Doktor Filozofii. w obowiąz. r. 11. Bardzo dobrze swój przedmiot
umie dzieci zachęcić i nauczyć, nie tylko wprawia pamięć ale umysł zaostrza, do spo-
strzegania i rozumienia przyzwyczaja. Wielce dla szkoły pożyteczny.

3 Szczegóły Dnia 30 Czerwca Wiłkomierz.

Przyjąłem Protokół do zapisywania składki przez uczniów dawanej na potrzeby szkoły. z którego okazuje się pozostało się z roku szkolnego przeszłego r: s: 7. gr 10. w tym roku zebrano r: srebrnych przychodu r: 47 gr 10. — wychód na drwa r: 20 gr 50. na naprawki w klassach r: 5 gr 70. posługaczowi r: 4 gr 50. za pozłacanie narzędzi fizycznych r: 9. Za Barometr ~~na~~ do gabinetu fizycznego r: 5. za papier i tasz r: 2. w ogule wydatku r: 46 gr 70. — zostało na rok następny r: 40. —

1. Liczbę uczniów w Szkole Powiatowej Wiłkomierskiej znalazłem następującą. W klassie Poczynających 31. w Iᵉʳ 19. w IIᵉʳ 15. w IIIᵉʳ 16. w IIIᵉʳ drugoletniej 15. w IVᵉʳ 6. w IV. drugoletniej 3. w ogule 105 — w tej liczbie Konwiktorów w Kollegium JXX Pijarów utrzymywanych 14.
2. Examen tu uczniów że był razem z popisem publicznym przyjęto po zakończeniu tego w obecności licznie zgromadzonego obywatelstwa. Uwielbiłem ~~[illegible]~~ gorliwość i obywatelskość ~~tak~~ powszechnie się WJXᵉ Wizytatora Rektora zgromadzenia popisu wyjęcie się, WJXᵉ Wizytatora Rektora zgromadzenia, i osobne staranie o porządnym utrzymaniu konwiktu jak nie mniej i uczniów i świetności tej szkoły, osobliwie złożyłem zasłużone zyska uczniów i świetności tej szkoły, osobliwie złożyłem zasłużone nader pochwały WJXᵉ ~~Rektor~~ Milentowiczowi Prefektowi tak pod względem należytego pełnienia obowiązków dozorcy szkoły, jak również względem należytego pełnienia obowiązków dozorcy szkoły, jak również ~~[illegible]~~ umiejętnego i pracowitego wykładu nauk Matematycznych i Fizycznych z których uczniowie znaczne nader korzyści odnieśli. — Wymieniwszy i dalszym nauczycielom oświadczywszy podziękowanie; i Wymienionych następnie ~~publi~~ nazwiska podanych mi przez Prefekta i Nauczycieli uczniów, pierwszych którzy ~~[illegible]~~ się odznaczyli szczególniej dobrym dozorem uczniów, i należytym we wszystkim obowiązków swoich pełnieniem, drugich którzy z nauk i pracowitości wyjątkową okazali się — pochwaliłem ich pracowitość i obyczajów celujących stawiając za wzór innym. Najcelniejszym zaś tości i pilności i za wzór innym stawiając, najcelniejszym zaś nagrody w książkach rozdałem, imiona pierwszych i drugich nagrody w książkach rozdałem, imiona pierwszych i drugich — Dozorcowie domowi celujący w sumienności byli tymi... — Dozorcowie domowi celujący w sumienności byli tymi: N.N. — Uczniowie celujący. N.N. Uczniowie najlepsi N.N. — Uczniowie którzy otrzymali nagrody N.N. — Obrzęd ten za celniejsi którzy otrzymali nagrody N.N. — Obrzęd ten za kończył się Hymnem dziękczynienia przez całe zgromadzenie kończył się Hymnem dziękczynienia przez całe zgromadzenie JXX Pijarów, uczniów i obecnych gości uroczyście śpiewanym, JXX: Pijarów, uczniów i obecnych gości uroczyście śpiewanym, poczem uczniowie do domów na wakacye rozjeżdżać się zaczęli —
4. Książki elementarne sprowadza JX Prefekt za gotowe pieniądze prosto z Wilna, i dla tego żadnego o nie rachunku z Kancellaryą Uniwersytetu nie potrzebuje —
5. Przyjąłem pokolei dalsze porządkowe Książki na początku Aktu wizyty wymienione które ~~które~~ znalazłem w należytym porządku utrzymane —
6. Zapiski ~~zaś~~ Meteorologiczne ~~dla braku potrzebnych narzędzi~~ w tej szkole ~~nie~~ utrzymują się —

7. Zwiedziłem Gabinet fizyczny i mierniczy, tudzież bibliotekę, w obe-
cnym z lata dary znacznego pomnożenia życzyć by należało do pierwszych
klasy. WJX Rektor przyrzekł na rok następny sprawić dzieła
pomocnicze dla nauczyciela wymienionego, gdyż w tym przedmiocie
mało ich znayduie się w bibliotece szkolnej
8. Zwiedziłem Dom Szkolny, ten iest z drzewa budowany, o tym kam-
ny zewnątrz, zawiera izb 4 dosyć obszernych - w ławki i tablice
opatrzonych; ~~dach na nim, i okna koniecznie~~ potrzebuie dach
i przerobienia okien co JWX Rektor zastosuie przy-
nowego,
rzekł
9. Pokoie zwiedziłem obszerną oficynę w bliskości Klasztoru zbu-
dowaną z drzewa i zewnątrz otynkowaną, przeznaczoną na kon-
wikt dla młodzieży szkolnej. budynek ten zdolny iest wygod-
nie pomieścić około 40 uczniów, w nim także mieszka Rektor
i ~~[illegible]~~ nauczycieli opatrzony iest należycie - a w tym roku
przez XX. Konwiktorów był zaięty.
10. Mieszkańcy Sandomierscy w mieście znaczniejsi uskarżali się że w czasie
wycieczek na wakacye nie odwiedzałem. JXX Rektor i Prefekt
skarżą się na często nader przykłady od postoju woyskowego, któ-
ry nie iednokrotnie i domy szkolne zaymuiąc był nie raz
przyczyną znacznego tey szkoły zniszczenia się, i że odtąd z tego
zaymowania szkoła ta niektóry znaczny ilości uczniów
zażywać powinna, należałoby aby obywatele, którzy częstokroć ~~[illegible]~~ lo-
kacyi by należało aby obywatele, którzy zastanowili się że lokowali w kon-
wikcie dzieci swoich, szczególniej oddawali ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~
raz w dzień swoich ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ w mieście powiatowem a zatem ledwiuczeniu pod
względem nawet obyczajów ~~[illegible]~~ wynikać powinnay-
wszędzie nawet obyczaiów dalsze powinności te
11. Nabożeństwo ustanowione przepisane i dalsze powinności tego
duchowne odbywaią się regularnie w tey szkole
12. Miasto Sandomierz ma lekarzy i porządną Aptekę, zdro-
wie zatem uczniów należycie iest zabezpieczone; chorób zna-
cznieyszych żadnych w tym roku nie było.
13. Examina kwartalne podług ustaw odbywane bywaią, i zdania
o postępie uczniów porządnie są zapisywane przez Nauczycieli.
podobnież dozory domowi mieszczane rapporta podaią -

Nakoniec zebrawszy potrzebne do raportu ieneralnego materyały
zakończyłem Akt wizyty ukończyłem ~~[illegible]~~ działanie w Sandomierzu
r: 1822 ~~[illegible]~~ lipca 1. dnia -

z Nauk Wyższy moralney Szkoły na stopnie Gi-
mnazium Traszkunowskiey przez WW. OO. Bernar-
dynów utrzymywaney Roku 1822 odbytey —

Roku 1822 Dnia 26 czerwca rozpoczął się
popis odpowiadania, na którym obecni byli:
J. X. Czerniewski Dozorca Szkoły, Nauczy-
ciel Historyi i prawa Magister Filozofii.
J. X. Iwaszkiewicz Nau. Fizyki. J. X.

Nota wizyt Ks. 3.

Xd: Giraud Missyonarz francuzki, za dozwoleniem C: W: M: instrukcyą trudniący się — 1o wykłada po francusku Katechizm Historyczny X: Fleury — i uczy pierwsze początki Klassy tegoż języka

Jd: Alexander Cichanicki wyznania Ewangelickiego uczy 2o języka niemieckiego zwłaszcza we wszystkich od dziatek:

Oprócz tego taniec i muzyka przez osobnych nauczycieli są dawane. 1sza przez Pa Pisińskiego 2a przez P. Henrietę Duchanowską —

Nadto. P. Julia Nowosielska uczy ro: kół ręcznych, szycia, wyszywania, wiązania z paciórek &c: oraz pomaga instytutorce w dozorze pensionarek.

Panny w roku teraźniejszym uczy

pomiędzy wszystkiemi bieżące zaj-
nottowane: <u>Mieszkające w pensyi</u>
Teofila Hulewiczówna. Hipolita
Przemieniecka. Hortenzia Bal-
dui — <u>przychodzące z Miasta</u>
Karolina Perkowska. Tekla Żabie-
ła, Karolina Stachowska. Aleksan-
dra Iwaszkiewiczówna. Elżbieta
Iwaszkiewiczówna —

W dawanych im naukach ido-
~~bym i dobrej maniery~~, obrzęzały za-
cny porządek, i kończyć praw-
dziwie.

Używali na tej Pensyi do dawania nauk naj-
~~[illegible]~~, oprócz zwyczajnych Klassycznych
są następujące: Wykład Pacierza X. Golań-
skiego — Hist: powszechna X. Kotowskie-
go — Fenelona o edukacyi Panien — Pisma
rozmaite Jana Śniadeckiego — Eliza oder
das Weib wie es seyn soll przełożonej
— Przyjaciel dzieci Berkina — Krasickiego
[illegible] i Pan Podstoli — Śpiewy

76

historyczny Niemcewicza — Pamiątka po dobrey Matce — Theatre à l'usage des jeunes personnes p. Mᵉ de Genlis. Dziennik wileński —

Bibliotheka Instytutu tora doczą się na i opatrzona dziełami pewostaniu ego własciwemi —

Pensya ta założona ięzcze w roku 1798. ciągle z szczególnym poświęceniem się, i doskonałym usposobieniem się przez X. Lubowskiego utrzymana, licznie z prowadzenia obywatelskiego zawodu spaniem obywatelskiey zawsze zaszczycana była, i przez wizytatorów naywyższey atestowana —

Obowiązki chrześciańskie stosownie do wyznania pensyonarza starownie są pełnione, czego dowodzi nauka religii gruntownie dawana i należycie pojęta.

Języka polskiego z wszystkiemi więcey życzyć by tylko należało aby i więcy religii chrześciańskiey w klasach po:

stęspniejszych być wszystkim czyliby

do rządu domowego i swej czynnej zatrud:
nieni ziemskiej obrotu gospodarstwa
wszystkiego, ~~w ex~~ sposobione nie były
w wiązaźi domowym powszechny
pracy wypadałoby zaznaczyć
mając wzgląd na przyszłe obo:
wiązki panien.

Co do wykładu obowiązkowo społecz:
nych. Wiele panien na tej pensyi
będących nie dopuszczają obecni
na uczniu [illegible]

Książki wymienione się wyżej, a
innych nie czytają Panny bez poz:
wolenia instytutorów.

Podział czasu co nauki nie był nale:
żyty. Co godziny rozrywkowo po:
święcone: przez dzień nie uwi:
wają w naukę, nie wspólnie z
instytutorką lub Guwernantkami.

na zabawawę zgubli czyszcz wcześniejszą panna
bywać nie przyznała.

Na tymże dziedzińcu mieszka
A: Nauczyciel wyznania Ewan-
gielickiego, dalej podobniż tolu:
torowie nie z wolnie mieszczą
spokoynosci i przystoyności tu
szpitalu.

Dom Osobny, na ustroniu z
muru budowany, suchy, świetny,
obszerny i wygodny, z dobry jest
ponieważ kilkanaście [illegible]
i właśnie w mieście nader dla
pensyi wygodnem; położony jest
na przód [illegible] ima między Bramami
Bezyrdostwo przyznaięte, a względem
[illegible] choroby, bliskość miasta czyni
łatwiejsze sprowadzenie doktora,
[illegible] pewnego pensya
nie ma.

Przychodzące z miasta uczennice wszy-
stkie są a uczą wszyst radzi cielabiej

od Szpitalu, i do Lecznicy w Obozowskie Karczmy [illegible]

domów, i gorszych przykładów na pensyę nie przynoszą —
zobowiązuje
Nie ist prawie nie od wiedza tey pensyi iako mało uczeni maiąc.
badaiąc tam na pensyi osobliwie pi: ku i od osób wiadomych o tego obey: ścia się zapomni tem i tak dzietel: ności wypisanych tu szczegółów skłotów opuszczonych co do stołu i dalszych potrzeb wygodziu.

Panienki zostaiące ciągle na pensyi płacą po [illegible]: 150 za rok szkolny. przychodzące z miasta po [illegible]: 3 na miesiąc.
Czas pensyi mowami francuskimi lub ziet zwykle wyznaczony w miesiącu [illegible] sam wszakże sto ... ie mniej dogodnie zwiedzać ie rodzice pensyi: woszą —
Z liczby 3ch panien nie będących mniej słowno na pensyi Henryeta Balbiani

utrzymuie się i bieże wykonaniu
szpadobliwości Instytutorów.
Wszyscy każdorazowie świadczą że JP
Łabowszy w każdym roku po kilka
ubogich panien bez opłaty wszyst;
za co iako też za przykładne urzą;
dzenie i grzeczne prowadzenie dwo;
ru i Instytutu, nie tylko na wzglę
i pochwałę zw wierzchności, lecz i za
ufność rodziców i to tam zasługu
ią. Życzyć by należało aby ich powięk;
szeniu się ~~pensionem~~ liczniejszym
zbiorem pensyonarek większym
być mogło; a wówczas niezawodnie
zapewnią bardziej rozpo:
bali by dawane nauki; dołożyć
staycznie dawane nauki; dołożycie
nauki Historyi Rossyiskiey i Pol:
skiey, tudzież Historyi Natural:
ney, Ogrodnictwa, rysunku, i
innych pożytecznych i przyiemnych
wiadomości —
JP Łabowski w dowodzie nowey

gorliwości swoiej o wykonaniu po[...]
złożył mnie Rektor sąd tej u[...]
gi swoie, i osobno zawiadomić o [...]
ternie Cerytnetyzmym przez niego uło[...]
żonym i o wytłumaczony Gramm[...]
tyce Bredern. obadwa pisma wza[...]
tem tykaie dołączam. XXX

+ Akt Wizyty Szkoły Parafialney przy Kościele Ewangelickim wyznania reformowanego

Dnia 5. Kwietnia o godzinie 6tey po południu rozpoczęła się wizyta tey Szkołki w Ocebnowie JX Stefana Krzy[...]skiego Super in tendenta Kościołów reformowanych w Wydziale Lubelskim, obecności nauczyciela tey szkoły, i tey nauczyciela P[...] Samuela Gerharda.

Szkółka w tym roku ma uczniów w ogule 17. z których 5. Męszczyzn a 12 Kobiet. po dzielonych na początkuiących i postępujących uczących Katechizmu według uczą się czytać i p[...]

+ z tey liczby Wyznania Rz. Kat: 7. Ewangel: 5. Reformowanego Augsburskiego 5

się po polsku i po niemiecku sposobem
zwyczaynym na Elementarzach. ~~o przez~~
Arytmetyki pierwszey 4 działań liczb pro-
stych.

Dzieci wszystkich rok[u] b. w tey szkole zostaie
i w małym czasie dosyć okazały postęp,
Szkołka utrzymuje się z ogólnego fundu-
szu rozmnożenia Ewangielickiego, ma do-
mek osobny drewniany, stary, o dwuch po-
koiach. w iednym mogących pomieścić się ucz-
niów 20, drugim znacznym do składu bar-
dziey służącym.

Nauczyciel tey Szkołki P. Samuel Gerhard
sposobił się u Oyca swego, który lat 40
był tyże Szkoły Nauczycielem; sam od
4. lat się zatrudnia ~~się~~ uczeniem.

~~Pomocy naukowych~~ Szkoła opatrzona iest
w stoły, ławki, i Tablice do pisania, dzie-
ci na własnych elementarzach i kiążkach
czytaią.

Audilum zaprowadzeni nauki czytania ~~czytania~~ rossyiskiego
dla postępujących, co przyczynił P. Gerhard
iako posiadaiący ten ięzyk.

w niniey, dla gruntownieyszego poznania
Obowiązkowo swoiey radziłem czytanie
iakowego pedagogicznego dzieła szczególniey

Nauczyciela.

Wiem że ~~oddawszy~~ wymieniony wdzię-
czność Szanownemu Weteranowi
WJX: Mączyńskiemu za troskliwą nad
tą Szkołą opiekę; a iż Nauczyciela
poczytałby za pracowite obowiązku
dopełnienie, zatem czytam wizytę
i Raport o tey szkole mnie złożony
dołączam.

XXX

+ Wizyta Szkołki Parafialney przy
Kościele Katedralnym

~~Znayduie na Tabelli Szkołek Parafialnych w Mie-~~
~~ście Wilnie ktorych wymienionych 8~~ [illegible]
~~dnia 14 Kwietnia o godzinie~~
Z liczby Szkołek Parafialnych w Mieście Wil-
nie będących znayduie na Tabelli Komunikowa-
waney mnie z Kancellaryi Uniwersytetu
Szkołę przy Kościele Katedralnym Wileń-
skim, pod Rządem JW. JX. Pustowskiego
Prałata, Scholastyka zostaiącą, udałem się
naypierw do iego chcąc o założeniu tey szko-
ły, i iey funduszu powziąć wiadomości;
~~zkąd tu do nayd~~ [illegible]
~~[illegible], zapomniawszy od~~
~~dawna~~ oprócz opowiedzenia że ~~ta Szkoła~~
~~dawna~~
utrzymanie tey szkołki połączone iest z

Obowiązkami Prelatury Scholastyka innego
objaśnienia zasięgnąć nie mogłem.
Zakład ten do naydawnieyszych podobno
w Wilnie należący, wraz musiał swoy
początek z fundacyą Biskupstwa i Kla:
potuły Wileńskiey. Prałaci tego grona
jako naypierwsi Dyecezalnego duchowień
stwa; w Administracyi Obrządków religij
nych, w nauczaniu obowiązków wiary, wo:
świeceniu ludu, naypierwszy zaięli dozór J. Scholasticus
z tey liczby Urząd Scholastyka, z samego J.
nazwania wykazuje że utrzymywanie i
dozór Szkoł J. Scholl ~~owego~~ J. tego być ma
iąc zatrudnieniem. Na takim domy
ile pozostałe tę raz przymnożonym być
dzie udałem się do wskazanego mi
mieysca tyże Szkoły. mieści się ona
~~w dwuch Szczupłych izdebkach~~ w Murowa
Domu Konsystorskim zwanym po dawnym
szczupłych izdebkach które razem są nie
skalaniem Nauczyciela. nie opatrzona
w żadne potrzebne sprzęty, ławek nawet,
i stołu nie ma. Tablica do pisania skła:
da całą pomoc naukową.
Nauczyciel P. Karol Niewodowski za pen:
syą złoty 300 na rok trudni się instrukcyą

i więc iest też że Szkołę tu nauczycielem lat 8.
Uczniów. Szkoły Gimnazyalne odbył w
Wilnie i ma świadectwo. teraz chodzi na
oddział Teologiczny, mając zamiar po:
święcić się stanowi ~~do~~ duchownego.
Popis uczniów odbył się z dwuch od:
działów: początkowy Uczą się czytać
i pisać po polsku, Katechizmu i
Służenia do Mszy. postępujący Gra:
matyki Łacińsko polskiey, począt:
ków Arytmetyki i Geografii, z po:
stępu uczniów i zrozumiałego ich
tłumaczenia się przekonałem się o
zdolności, i pilnem pełnieniu obo:
wiązków przez Pana Nauczycielskiego.
Uczniowie tego ~~z pozostania~~ w od:
dziale postępujących poskończeniu
roku szkolnego z pożytkiem do Klassy
1. Szkół Gimnazyalnych chodzić mogą.
Uczniów w ogule było 17stu po odbytym
examinie iak widno z raportu przy
było uczące 2ch z tych 14. ze Stanu Szla:
checkiego. 4rech z Miejskiego, i Jeden
Syn Zakrystiana — w ciągu tego roku

ubytło uczniów sprawi
Żeby ta Szkoła miejsce obszerniejsze, i
przynaymniey pierwsze pomoce nau
kowe mieć mogła, ~~bez~~ stałaby się
pod inspekcyą Pa Niewodowskiego na
der pożyteczną do pierwszych elementów
dla ubogich dzieci miejscowych
Raport przez Nauczyciela mnie podany
dołączam.

XXX

† Wizyta Szkółki Parafialney przy XXa
Bernardynów Wileńskich utrzymywaney

Roku 1822. Miesiąca Kwietnia 6. dnia o godzi
nie 10tey ranney wzięta się wizyta tey Szko
Szkółki, w obecności W:O: Kustosza, a
tom Nauczyciela tey Szkoły JXa Elzearego Szu
szewicza.

Szkołka ta otworzona z polecenia Uni
wersytetu Wilenskiego 1803, liczy teraz uczniów
24, z tych 7miu uczy się Grammatyki
i Arytmetyki, Moralney i Historyi sw,
17tu początkujących czytania, pisania i

Katechizmu z xiążek w pierwszey klassie Stawało do examinu 18ta w szkołach wyższych używanych. — Zapytywani byli przez Nauczyciela z pomienionych nauk, odpowiadali dosyć dobrze, szkoda tylko że po większey części ich nauka jest dziełem pamięci nie zaś rozwagi. Z Katechizmu Belarmina przeszli aż do Sakramentów z Historyi Sty do Patryarchów, z Grammatyki Kopczyńskiego do składni, z Nauki moralney o powinnościach dzieci i rodziców. Z Arytmetyki nie które robili — o ... i proporcyach; co dowodzi pracy i starania Nauczyciela. Uchodził do szkoły publiczney w Podubisiu do klassy II; mogłby być pożyteczny dla tey szkoły, gdyby

obowiązki kapłana i zakonnika nie od-
rywały go od tego, i ~~[illegible]~~ stąd szkołę swoją
uważa jako zatrudnienie dodatkowe.
Dlatego też w wykładzie swoim nie-
może się zastosować do wieku i pojęcia
uczniów, i określić granic nauki do ich
przeznaczenia. Są co po lat trzy w tej szkole
zostające, rozumieją, że umieć cóś jest to-
recytować. Z tegoż samego że nauczyciel
nie ma czasu lub niemoże osobowicie oddać
się swojemu obowiązkowi wynika druga
niedogodność mocno utrudzająca nauczyciela,
że każdego pojedynczo ucznia musi uczyć
czytać i pisać i każdemu oddzielnie zadawać
do nauczenia się lekcye. Dla ułatwienia
tej niedogodności, dobrze byłoby trzymać się-

~~Zyde~~ Elementarza od Kommissyi Edukacyj-
ney podanego wsnaucie czytania i pisa-
nia, dla ustalenia Księgi potrzeba
uczniów w jednym oznaczonym czasie do
szkoły przyymować i ich od nauki do innych
zatrudnień nie odrywać. Te uwagi do-
wszystkich Szkół parafialnych w Wilnie
stosują się.

Uczniowie cztery godziny nadzień zostają
wszkole oprócz dni rekreacyjnych, w któ-
re formują charaktery, jakie na exami-
nie okazywane były. — Szkoła mieści się
w klasztorze nadole, wilgotna, obszerności i dwie ławki
dostateczne są na taką liczbę. Pomocy na-
ukowych żadnych nie mają. Każdy uczeń in-
ny do czytania książki używa. Wzorów do-
pisania nie mają.

Opisanie Gymnazyum Wileńskiego przy ieneralnéy wizycie w dniu 1go Kwietnia teraznieyszego 1822 roku zaczętéy, a w dniu tegoż miesiąca i Roku ukończonéy.

1822 roku dnia 1. Kwietnia rozpoczęła się wizyta ieneralna Gymnazyum Wileńskiego, od posiedzenia na którem obecni byli:

Sessya.

Zastępca Dyrektora Gymnazyum Wileńskiego, Pomocnik iego Radca ~~Stanu~~ Dworu i Dok. Filozof. Józeff Skoczkowski.

Zastępca Nauczyciela dzieiów i prawa, Mag. Filoz. Jan Waszkiewicz.

Nauczyciel matematyki Magist. Filozof. Hilary Kondratowicz.

Nauczyciel wymowy i poezyi Kandydat Filoz. Ignacy Szydłowski.

Nauczyciel Literatury i iezyków Starożytnych Kanonik Brzeski, Doktór Teologii X. Stanisław Czerski.

Nauczyciel Grammatyki Kandydat Fil. Dominik Szulc.

Nauczyciel Jeografii, arytmetyki i moralnéy Kand. Filoz. Julian Suchodolski.

Kapelan i Nauczyciel Religii, Filoz. magister X. Michał Olszewski.

Nauczyciel Języka Rossyiskiego 1széy Klassy Piotr Ostrowski.

Nauczyciel Języka Francuzkiego Marcelli Jacottet.

Zastępca Nauczyciela Języka Niemieckiego Kan. Filoz. Arnold Grauert.

Nauczyciel Rysunków Kand. SPP. Michał Podoliński.

Zastępca pomocnika Dyrektora, Nauczyciel Fizyki i Hist. Naturaln. Magist. filozof. Alexander Żyliński z racyi wyiechania na swięta do Rodziców na Sessyi nieznaydował się.

Na téy Sessyi po złożeniu i przeczytaniu Instrumentu wizytatorskiego i instrukcyi ogólnéy, po oswiadczeniu Za-

stępcy Dyrektora

i Nauczycielóm, osobistey z każdym rozmowy, w celu powzięcia o wszystkich szczegółach Szkoły tyczących się dokładniey wiadomości; w zamiarze aby przez Examina Wizytatorskie Nauki Szkolne przerwy dłuższey nie doświadczały, zrobiony był rozkład dni i godzin w których wizytować tak Klassy gymnazyalne, iako też dalsze zakłady naukowe w mieście Wilnie będzie miałem; i stosownie do takowego rozporządzenia, iako też dla zbliżaiących się Świąt wielkanocnych rozpocząć Examina Gymnazyalne w następną Sobotę t.i. dnia 8 t. m. postanowiłem; pilnuiąc się w dalszych przedmiotach naukowych dni i godzin w iakich zwyczaynie Nauczyciele w Klassach bywaią; a resztę wolnego czasu poświęcaiąc na zwiedzenie Komitetów funduszowych, Pensyi Żeńskich, i Szkół parafialnych w Wilnie będących: o czym zdanie sprawy do osobnych Raportów na każdy oddział zostawuiąc, o samym Gymnazyum tu tylko mówić będę. W końcu zażądawszy złożenia wszystkich Xiąg porządkowych, tę wstępną Sessyą ukończyłem.

Xięgi porządkowe: Przeglądałem potym Xięgi porządkowe, wszystkie utrzymywane przez Zastępcę Dyrektora następuiące:

1. Protokół przestrog i zleceń: zawiera wsobie pierwsze zalecenie Dyrektora ówczesnego Gymnazyum W^o^ Józeffa Kossakowskiego w r. 1800 d. 20 Maja zapisane, i tak koleyno rozmajtych Wizytatorów aż do roku 1813° od jakowey daty Xięga ta stała się razem protokółem miejscowym wizyt; kończy się na zapisanym akcie Wizytatora delegowanego od Uniwersytetu, JW^o^ Radcy Stanu i wysłużonego Professora Szpitznagela w r. 1821 Czerwca 30 dnia.

2. Dziennik posiedzeń Nauczycielskich: zamyka od czasu ostatniey wizyty t.i. od r. 1821 d. 30. Czerwca, po dzień 1. Kwietnia 1822 r. posiedzeń zwyczaynych 8, nadzwyczaynych 2, na nich oprócz

czytania zaleceń od Uniwersytetu przysłanych ./. których treść nie wszędzie iest wypełniona ./. decydowane były Examina, promocye, spowiedzi, rekollekcye i temu podobne potoczne sprawy: z celnieyszych przedmiotów są następujące: o potrzebie dopuszczenia Nauczycieli innych do promocyi Uczniów z klassy wyższey do niższey, przez Zast. Dyrektora wniesiona propozycya, o którey żadnego żadnego niezapisano postanowienia. 2. na posiedzeniu d. 30 Sierpnia 1821. r. Czytane były Rozprawy przygotowane na otwarcie Szkół. P^{na} Szydłowskiego Uwagi nad zarzutami czynionemi poezyi przez platona i nowoczesnych pisarzy. i P. Grauerta w ięzyku Niemieckim, opisuiąca Historyą tegoż ięzyka. 3. niektóre rozporządzenia co do karności Uczniów. Z liczby tych posiedzeń, iedno w dniu 26. marca t. r. odbyte nie iest przez nikogo podpisane; w którym wymienione iest postanowienie co do promocyi Uczniów stanowiące iż Uczeń z Klass wyższych ma mieć zwykle razem 35. a z Klass I i II giey zwykle 15. ./. przeciw takowemu postanowieniu, zaszło od Nauczycieli zastrzeżenie, o czem na swoiem mieyscu się powie. ./. Nauczyciele wezwania na Sessyach nieopuszczali.

3°. Księga Rachunku przychodu i rozchodu. Zaczęta z końcem r. 1821. z którey okaże się iż na rok teraznieyszy 1822 zostało w Kassie Gymnazyalney summy mianowicie: na pomoce naukowe r.s. 286. kop. 3. Na utrzymanie Gymnazyum r.s. 339 k. 47½. Na pensye Emerytów r.s. 275 k. 65¾. Na pensye Nauczycieli Gymnazyalnych r.s. 201 k. 91¼. na Szpital r.s. 24 k. 93¾. Na Seminaryum Organistych r.s. 79 k. 59¾. na Komornikowi Wichertowi r.s. 40 k. 16. w miesiącu Styczniu 1822 r. weszło do Kassy na pomoce Naukowe r.s. 80. Na utrzymanie Gymnazyum r. 266 k. 66¾. Na pensye

Ma Nauczycieli 1593 k 33¼.

na Seminaryum Organistych r. 1000. na Konwikt wichertów r. s. 106 k. 66½. na Konwikt w Krożach r. 17 k. 50. na szkołę w Kownie r. 940. w ogóle przychodu po dzień 16 Stycznia t. r. Rubli srebrnych osm tysięcy sto czterdzieści siedm, Kopiiek sześćdziesiąt trzy i iedna czwarta Rr. s. 8147 k. 63¼.–

Wydatek w Roku teraznieyszym od dnia 5 Stycznia, po dzień 26 Marca, następuiący: Na pensye dla Emerytów r. s. 179 k. 85. Na pensye Nauczycieli w Gymnazyum r. s. 1059 k. 30. Nauczycielom na naięcie mieszkania r. s 60. Nauczycielowi szkoły Kowieńskiey Mickiewiczowi, choremu w Wilnie r. s. 49 k. 48½. Na szpital opłacono do Karnałrzeystwa r. s. 24 k. 93¾. Stróżom Gymnazyalnym pensyi r. s. 36 k. 60. Za kupione szafy do gabinetu mineralogicznego r. s. 18. Za pisma peryodyczne wileńskie r. s. 20. Za oprawę Ksiąg r. s 6 k. 70. Za reparacyą domu r. 1 k. 36. Na utrzymanie ochędóstwa r. 2. k. 50. na Szkołę organistych r. 724 k. 31½. Na fundusz wichertów r. 73, na szkołę w Krożach r. 1390 k. 83¼. na Szkołę w Kownie r. 940 – w ogóle wydatku Rubli srebrnych cztery tysiące pięćset osmdziesiąt sześć i Kopiieyek osmdziesiąt dwie i trzy czwarte Rr. 4586 k. 82¾.

Zostało w Kassie Gymnazyalney na miesiąc Kwiecień gotowey summy rubli srebrnych trzy tysiące pięćset sześćdziesiąt, Kopiieyek osmdziesiąt i pół Rr. s. 3560 k. 80½ iakowe że się w gotowiźnie rublową monetą w Kassie znayduie, z naocznego obeyrzenia przekonałem się. Kassa iest porządnie utrzymana z 3ma Kluczami, znayduiącemi się u trzech starszych Nauczycieli, Fizyki, Matematyki i Rymowy. Księga Kassowa porządnie iest utrzymana, obwarowana przesznurowaniem, pieczęcią Uniwersytecką i podpisem

Rektora: stronica lewo zaymie przychód, a prawa wydatek, pod każdym wydatkiem kwit odbieraiącego własną ręką zapisany.

4. – Księga szczegółowa przychodu i rozchodu na utrzymanie domu Seminaryum Organistych. Z której przychód i rozchód w wizycie i Raporcie o tymże funduszu zamieściłem.

5. Księga szczegółowa przychodu i rozchodu na fundusz imienia Wichertów. Którą podobnież przy wizycie tego funduszu opisałem.

6. Księga szczegółowa przychodu i wydatku na fundusz Grafa Michała Walickiego. przy wizycie tegoż funduszu przezemnie obliczona.

7. Wiadomość o Stanie Zakładów Naukowych w Gubernii Wileńskiey. podług przepisaney formy z lat 1819–20–21 i 22 ułożona i w jedney każde zawarta mieści zwyczayne szczegóły, iako to: miejsce w którem się szkoła znaydnie; kiedy i przez kogo założona; o wielu Klassach; liczba nauczycieli, liczba uczących się i ubyłych uczniów. Ta ostatnia rubryka pospolicie iest próżna, i niewiadomo kiedy uczeń i w jakiey Klassie ukończył nauki oraz do iakiego udał się stanu.

8. Katalog Ksiąg aktualnie znayduiących się w bibliotece Gymnazyalney Wileńskiey, sporządzony r. 1820 Sierpnia 20. Katalog takowy ledwo tytuły Ksiąg obeymuie, bez wyrażenia po większey części Autorów i dalszych co do edycyi informacyi, powinien by bydź systematycznie ułożony. Zawiera następne Księgi: w przedmiocie Literatury polskiey i Rossyiskiey dzieł 73. woluminów 120.

Akt wizyty Szkoły Parafialnej przy Kościele Katedralnym Wileńskim pod rządem JWgo JXa Pustowskiego Prałata Scholastyka Kapituły Wileńskiej utrzymywanej.

Roku 1822. Miesiąca Kwietnia 6. dnia o godzinie 8ej rannej rozpoczęła się wizyta w obecności Nauczyciela tej szkółki JPana Karola Niewadowskiego.

Uczniów do popisu stawających było 17stu z tej liczby 14stu ze stanu szlacheckiego, 4ch z miejskiego, i jeden syn [illegible]. Dzielą się na ~~postęp~~ poczynających i postępujących —

w 1m oddziale Uczyli się Czytać i pisać po polsku, Katechizmu, i służenia do Mszy.

w 2m Grammatyki Polsko-łacińskiej. [illegible] początków Arytmetyki i Geografii.

w miarę czasu w szkole przepędzonego okazali dosyć postępu, mianowicie z drugiego oddziału, po skończonym roku szkolnym z pośpiechem do Klasy 1ej zaleceni być mogą —

Szkoła nie jest w pomoce naukowe opatrzona i w szczupłym nader mieści się miejscu —

Nauczyciel tej JPan Karol Niewadowski, za dokładny ~~[illegible]~~ zrozumiały wykład Grammatyki, i innych przedmiotów, jako też za pilne jego, widać z postępu Uczniów, obowiązków swoich pełnienie, zasługuje na ~~względ i~~ pochwałę i wzgląd u Zwierzchności — Co rzetelne oddawszy mu świadectwo niniejszy akt wizyty ukończyłem. i własną ręką podpisałem.

